

**Kehtna valimiste põhi-
teemaks on Rail Baltic. Lk 6**

**Elupäästja
helkuri aeg
on käes**

Raplamaa Sõnumid
käis koos noorsoopo-
litseinikuga tänavatel
kontrollimas helkuri
kasutamist. **Lk 4**

**Rapla sauna-
lised ikka
saunata. Lk 6**

**Kehtna politsei-
nikud on kohal
neljas vallas. Lk 12 ja 13**

**Vanametalli
kokkuost Raplas!**
Valtu kaubahoovis
(agrovaru plats)
Avatud: E-R 9-17
Tel 505 8637, 502 4430
www.feralmet.ee

RAPLAMA PARIMAD
HINNAD!
SUURTELE KOGUSTELE
ERIHINNAD!

RAPLAMAASõnumid

KOLMAPÄEV, 16. oktoober 2013 Nr. 42 (2791)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 1.70 €

LEIA OMA KODUKANDI REFORMIERAKONNA KANDIDAAT!

Ilvi Pere
Rapla vallavanem

124

Ellen Nossenko
Juuru vald **108**

Kalle Toomet
Kehtna vald **151**

Virko Lõhmus
Kohila vald **101**

Meelis Välis
Vigala vald **101**

E-valimised: 10.–16. oktoober www.valimised.ee
Eelvalimised jaoskondades: 10.–16. oktoober
Valimispäev 20. oktoober: hääletamine ainult jaoskondades

Janek Hunt
Käru vald 111
Tiina Schleicher
Märjamaa vald 122

**Meie sooviks on tagada
võimalusterohke, turvaline
ja puhas elukeskkond igale
kodanikule.**

UHKE RAPLAMAAS ÜLE!

Juhtkiri

Valimiste esimene vaatus saab pühapäeval läbi

Valimiste esimene vaatus lõpeb pühapäeval sellega, et valija annab mingile hulgale kandideerijatest õiguse jätkata mängu ka järgmises vaatuses, mida mängitakse juba absoluutselt suletud eesriide taga.

Ega eesriiet senigi väga laialt ei paotatud, aga üht-teist oli vähemalt poliitlavalalt kostva järgi aimata. Täna lehes pakumegi poliitikahuvilistele ühte variatsiooni aimatavatest valimistulemustest (vt lk 10-11). Lõpliku tõena ei tasu seda siiski võtta, sest kõik, mis kaugemalt paistab, ei pruugi ka päriselt nii lihtne olla.

Igasugune ennustamine on tänamatu töö, valimistulemuste prognoosimine seda enam, sest lõpptulemuse vormimisel osaleb suur hulk erinevate arusaamade ning ootuste ja lootustega inimesi, kelle viimast, valimisurni ees tehtavat otsust võib mõjutada tuhat pisiasja. Ometi peavad kandideerinud lõpptulemust nähes ikkagi nentima, et selle kujundamine

Igasugune ennustamine on tänamatu töö, valimistulemuste prognoosimine seda enam.

oli nende enda kätes, kellegi teise võimuses pole seda ära rikkuda ega veel paremaks teha. Piltlikult öeldes: valimistulemus on peegel, millest

vaatab vastu sinu enda pestud või pesemata nägu. Kui midagi ebaõnnestub, siis tuleb viga ainult iseendast otsida. Täpselt samuti on ka võidu võiti võitja enda taskus.

Esmaspäeval, nagu juba vihjatud, kõlab gong, mis juhatab sisse mängu teise vaatus. Algavad rohkem või vähem dramaatilised läbirääkimised nende vahel, kellele valijad ehk rahvas oma otsusega armu andnud. Siis lüüakse vastastikku kõik kaardid lauda ja alustatakse pakkumist: kes klammerdub vallavanema tooli külge, kellele piisab volikogu esimehe kohast, kes lükatakse kohe mängust välja (surutakse opositsiooni), kellele püütakse magusat kompromissi pakkuda.

Esimesed kokkulepped peaksid selguma juba paari päevaga, mõnel pool võtab kaupade vahetus ilmselt pikemalt aega. Lõpptulemus, millest varem või hiljem ka rahvast teavitatakse, ei pruugi igäühele kohe mookamööda olla, aga lohutagem end sellega, et meil on tervelt neli aastat aega harjuda.

Pealegi – valimispeeglis võib näha ka valija pilti, mis siis, et pisut virvendavana. Peegeldus paistab isegi siis, kui tegelikult üldse ei valitudki. Elu on sihuke, et ka selle teadmiselega tuleb leppida. Head valimist kõigile!

Maakonnaleht 20 aastat tagasi

Avati Konuvere sild

Nädaline 9. oktoobril: „Möödunud kolmapäeval (6. oktoobril) avati pidulikult Konuvere sild. Kohal olid kõrge ametimehed Tallinnast, Raplast ja Märjamaalt. Esimene auto, mis pärast lindi läbilõikamist üle silla sõitis, oli kellegi välismaalase oma, kes kiirelt ka edasi sõitis. Kandikud ja lilled anti üle järgmistele „esimestena sõitjatele“ mõlemalt poolt – Tallinna-Pärnu liinibussile ja ühele noorele lätlasele. Peeti kõnesid, lasti rakette, hiljem koguneti pidulikule lõunasöögile.“

Erapolikliinik laiendab tegevust

Samast lehest: „Endise KEKi tervisepunkti ruumides (Raplas) Koidu t 23 on mõnda aega tegutsenud aktsiaseltsi PPN PRAXIS erapolikliinik, mis on juba küllalt tuntuks

saanud. ASi esinaine Mare Pruks andis teada, et nad on jällegi tegevust laiendanud. Just lõppes remont tema enda-günekoloogiakabinetis ning sai valmis hambaravi kabinet. Helve Riisalu teeb seal kõiki neid hambaravi-protseduure, mis igal pool, ja tuleb rõhutada, et kuigi on tegemist erapolikliinikuga, maksab tavalise hambaravi eest haigekassa. Kui aga kasutatakse kalleid välismaiseid materjale, tuleb selle eest eraldi maksta. Tallinnast käib siin vastu võtmas end Saksamaal täiendanud silmaarst Artur Klett, kellel on olemas mitmeid haruldasi instrumente silma uuringuteks ja raviks. Ta võtab ette ka väiksemaid kosmeetilisi operatsioone silmalaugude juures. Linnas võetakse nende eest umbes 800 krooni, dr Klett teeb mitu korda odavamalt.“

Südamelt ära

Linnapuud loovad meeldivama miljö

Maire Kõrver

Leheloolle Rapla peatänava ääres olnud suurte vahtrapuude tulbastamisest ja sellele järgnenud puude lõplikust mahavõtmisest on tulnud lugejatelt arvukalt kommentaare. Seega läheb teema inimestele korda, puudutab neid. Kuid puudutab erinevalt.

Nagu elus ikka, esineb eri-arvamusi. Mõned tunnevad kaasa linnapuude vastu vaenulikele majaomanikele ja räägivad oma kogemustest, kui raske ja vastik töö on ikka see igasugisene tüütu leheriisumine. Samas on palju neid, kes leiavad, et linnas põlispuude puudumine on kujundlikult öeldes just selle linna puue. Haiglane seisund.

Tüüpilisem reaktsioon on ikkagi nõrdimuslane, kui linnamiljöõd kaunistavad suured puud kusagil maha võetakse. Selge see, et pehastuvad puud on mõistlik maha võtta, aga mõttekas oleks enne lasta puude seisundit hinnata vastavate teadmistega eksperdil.

Seekordne puudesaaagimis-

aktsioon ei ole esmakordne. Pahameelelaine tõi kaasa ka see, kui mõne aasta eest Meie Äri juures puude mahavõtmisega algust tehti. Tookordki jõudis toimetusse palju vastukajasi loodusesõpradest linnakodanikelt. Inimesed imestasid, kas tõesti on kellegi ülim ideaal ilusast ümbrusest kui just mitte üleni asfaltteeritud plats (et võimalikult palju autosid parkima mahuks), siis see nn roheline asfalt – madalaks pügatud üheliigiline, loomult üheülbaline muru.

Kõrvale jättes hinnanguid, kas puud maha võtta on mõist-

Aga Rapla, mille üle uhked oleme, on ju ka romantiline Rapla.

lik või mõttetu, hea või halb, oleks huvitav hoomata, mis selliseid erinevaid hoiakuid ja erinevaid tegutsemismalle põhjustab.

Kas on meid mingil moel haaranud stepirahva mentaliteet, et loomulik ja aktsepteeritav ümbrus on lage väli ja puudel on tähtsust eelkõige küttematerjalina? Ka käivat totalitaarsete režiimide mõtte-laadiga kokku, et hinnatakse avarat lagedust. Et näiteks inglise stiilis pargi asemel peetakse paremaks rangelt korrastatud, raamidesse su-

rutud väljakut. Ka nuditud, tulbastatud puud.

Mõni aeg tagasi kavandas Kalev Järvela kauni rahvantsupeat, lähtudes puude teemast. Lähtudes sellest, et eestlane on hingelt metsarahvas, kellele on hiiepuud pühad olnud. Hiide kirve ja saega ei minda. See ei too head. Samuti ütleb vanast Hiinast lähtuv *feng shui* õpetus, muistne salatarkus, et suurte loodusobjektide nagu kivirahnude ja põlispuude eemaldamisse nende põlisest asukohast tuleb suhtuda ülima ettevaatusega, sest see ei ole ümbritsevale keskkonnale energiatiliselt hea. Võib suurt ebaõnne kaasa tuua.

Kui vanad rahvad tajusid asja nii, et puu on püha, siis mis toimub näiteks nende filmiloojate teadvuses, kes on teinud õudusfilme personifitseeritud hiigelpuust, kes öisel ajal elustub ja paneb toime õõvastavaid tegusid? Rebib oma anakondadena väänlevad juured maast ja hakkab linna purustama ning inimesi surnuks kägistama. Kas selline on tule, kui maarahvast on saanud linna-rahvas, kivikõrbe rahvas?

Aga Rapla, mille üle uhked oleme, on ju ka romantiline Rapla. Romantilisust lisab linnapilti ikka puudehaljus, rohelineuserohkus.

Küsitlus

Kas lähete valima?

Kalju, põllumees: Ikka lähen. Veel ei tea täpselt, keda.

Aarne, pensionär: Otse loomulikult. Ikka Isamaaliitu valin, ei teki kahtlustki.

Taimi, pensionär: Ikka. Tean, keda valin, aga ei ütle.

Viljar, vabakutseline pottsepp: Arvan küll. Veel ei tea, kelle poolt. Valima lähen Kaius.

Valve, pensionär: Eks ikka pean minema. Valin nooremaid mehi.

Marleen, õpilane: Ei tea, kas ma lähen valima. Kogu aeg olen käinud Reformierakonda valimas, aga nad ei ole midagi ära teinud. Võib-olla valin IRL-i. Enam nagu eriti vahet ei ole, kes seal eesotsas on.

Küsis Stina Riisalu
Pildistas Siim Solman

Päevapilt

Foto ja tekst Katrin Helend-Aaviku

Kohtusin esmaspäeval Juuru kandis metsanotsu pojaga. Uitas vaeseke üksi teeäärsel lagendikul ringi. Peatasin auto, haarasin fotoka, hüppasin autost välja ja kõhutasin rohu sisse maha. Proovisin teda vaikse kutsuva häälega lähemale meelitada ja etskae - tuligi! Aga kümne-viieteist sammu kaugusel jäi ta seisma, ajas koonu õieli, nuusutas ja pistis kiirelt plagama. Õnneks metsatuka poole, kust ta ehk ka oma pere üles leiab.

Kehtna vallavanemakandidaadid vestlesid Rail Balticust

Siim Jõgis

Esmaspäeva õhtul kogunesid Valtu põhikooli kolm Kehtna vallavanemakandidaati, et öelda välja enda seisukohad seoses Rail Balticuga.

Ürituse kutsus kokku seesama aktiivne grupp inimesi, kes on juuni lõpust saati korraldanud Valtu-Nurme külaplatsil Rail Balticu teemalisi koosolekuid. Vallavanemakandidaatidest olid kohal Indrek Kullam IRL-ist, Kalle Toomet Reformierakonnast ning Tõnis Blank Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ridadest.

Pärast aktiivgrupi eestvedaja Vahur Tõnissoo sissejuhatust sai kõige esimesena sõna Indrek Kullam. Rapla abivallavanemana ütles ta, et Rapla vald ei ole otsustanud, millist trassivalikut toetada. Tema sõnul on kaalukeelel kaks varianti – üks, mis tuleb Raplast lääne poolt, ja teine, mis möödub idast. Isiklikult pidas ta paremaks seda varianti, mis kulgeb Raplast läbi lääne poolt. Kullami hinnangul on oluline kätt pulsil hoida sellel ideel, et Rapla saaks kunagi tulevikus ka oma jaama. Nüüd, kui võimaliku depoo variant on ära kukkunud, oleks Rail Balticu raudteejaam tähtis, et raplamaalased sellest projektist mingisugustki kasu saaksid.

Samas on selge, et jaama ehitamine Raplasse või selle lähedusse on esialgu vaid hüpoteetiline variant, kuna esmase ehituse käigus seda

Kehtna vallavanemakandidaatide debatti tuli Valtu põhikooli kuulama ja vaatama enam kui 25 inimest.

Foto: SIIM SOLMAN

kindlasti ei tehta. Kõik kolm kandidaati kiitsid aktiivset rahvaalgatust, mis on Kehtna küla tekkinud Rail Balticu teema ümber. Kalle Toomet ütles otse välja, et tema ei võitle raudtee ehituse vastu, kuid oluline on see, et säilima peab inimlik elukeskkond.

Sama rõhutas ka ürituse avasõnades Vahur Tõnissoo, öeldes, et Rail Balticu temaatika on pikk protsess, mis ei pruugi isegi 2020. aastaks vaibuda. „Kui rongid sõitma hakkavad ja selgub, et trassiäärseid maju see mõjutab, siis tuleb teemaga edasi

tegeleda,“ sõnas Tõnissoo.

Kalle Toomet rõhutas, et kasu on Rail Balticust avalikkusele ja Eesti riigile laiemalt, kuna see avab transiidituru. Arutelu käigus kerkis õhku ka küsimus, et kas need kohalikud omavalitsused, kust raudtee läbi läheb, ei võiks koguda n-ö taluvusmaksu.

Sama teema kerkis päevakorda ka eelmisel nädalal, kui Kehtnas toimus Rail Balticu avalik arutelu. Vallavanemakandidaadid seda väga tõenäoliselt ei pidanud, kuid leidsid, et selle nimel tuleb edasi tegutseda.

Kalle Toomet tõi välja, et kui selline idee peaks rakenduma, siis selle asemel, et seda maksu saaks kohalik omavalitsus, tuleks see suunata nendele inimestele, kes trassi ääres elavad.

Viimane sõna võtnud kandidaat Tõnis Blank tunnustas inimesi, et on moodustunud Rail Balticu suhtes ühisrinne, mis tema hinnangul on väga oluline. Tema enda jaoks oleks parim variant trass 7C, ütles ta, kuid lisas, et parim valik selgub aruteludes kohalike omavalitsuste vahel.

Volitustele pandi pidulik punkt

Reet Saar

Raikküla vallas on kombeks volikogu volituste lõppu pidulikumalt tähistada ja seekord istuti pika laua taga Krantsi kõrtsis.

Kutse kahele saadeti nii volikogu kui ka vallavalitsuse liikmetele, kusjuures ära ei unustatud neidki saadikuid, kes perioodi jooksul olid tagasi astunud. Kokkusaamise algatanud volikogu esimees Anne Kalf tänas volikogu ja vallavalitsust hea koostöö eest ja soovis uutele saadikutele tuult tiibadesse. Vallavanem Jaan Truuts mainis humoorikas võtmes äsja lõppenud saneerimist: et vallal sai vahepeal küll raha otsa, aga küsisime selle riigilt tagasi. Eriolukorrist rohkem oli Truutsi sõnul siiski rõõme ja nelja aasta jooksul saadi vallas päris korralikult hakkama.

Kalf ja Truuts andsid kõigile volikogu liikmetele ja vallavalitsuse töötajatele üle valla tänukirja ja raamatu „Raplamaa vanadel fotodel“ koos ilusa pühendusega. Eriliselt peeti meele äsja ametist lahkunud sotsiaalnõunik Evelin Rikkerit – temale kingiti tänutäheks sõlg. Tavaliselt antakse sõlg või lipsunõel tublidele tegijatele üle valla lipupäeval. Tere tulemast öeldi ka uuele sotsiaalnõunikule - Maiu Kalmus, kes seni asendas Kaiu vallas lapsehoolduspuhkusel olnud töötajat, valiti välja viie kandidaadi hulgas ja jätkab Raikküla vallas.

Üle anti ka Raikküla valla kõrgeim tunnustus ehk teine ja kolmas valla hõbedane vapimärk. Selle said Jaak Pregel ja Jaan Truuts, kes mõlemad on vallavanemana töötanud 11 aastat. Esimese märgiga tunnustati 2011. aastal Margit Pärnat, kes vahetas töökohta, kuid oli enne seda töötanud vallavalitsuses 20 aastat.

Sinu kandidaadid Raplamaal

www.sotsdem.ee

Rapla vallas
Tiit Tammsaar

Kohila vallas
Esne Ernits

Märjamaa vallas
Ülo Olm

Kehtna vallas
Tõnis Blank

Raikküla vallas
Anne Leht

- Suurim väärtus on meie inimesed. Meie eesmärgiks on omavalitsus, kus iga inimene tunneb ennast väärtustatuna.
- Kõike ei saa mõõta rahasummadega, mõnikord piisab ka suhtumise muutmisest. On aeg ja võimalus valida, kas nii nagu seni – või teha muudatusi.
- Vaja on uusi tegijaid ja värskeid mõtteid.
- Oluline on ka valla tegemiste suurem avalikustamine ja läbipaistvus.

Sotsiaaldemokraatlik Erakond

Politseiteated

Kaiu vald

12. oktoobril avastati, et Toomja külas on kõrvalhoo-
nest varastatud kütust. Kahju
on selgitamisel.

Kehtna vald

8. oktoobril avastati, et Nada-
lama külas on talu abihoonest
varastatud ATV. Kahju on
10 000 eurot.

9. oktoobril avastati, et
Kumma külas on tungitud
abihoonesse ja varastatud
jalgratas, mootorratas ning
mootorsaag. Kahju on 8500
eurot.

13. oktoobril tungiti Kae-
repere alevikus Männiku
põigus garaaži ja varastati
erinevaid tööriistu. Kahju on
2520 eurot.

Kohila vald

10. oktoobril kella 20.40 paiku
löödi Aespa alevikus Kapa
tänaval suvemajas terava
esemega 59-aastast meest.
Politsei on kahtlustatavana
kinni pidanud 49-aastase
mehe.

Käru vald

8. oktoobril avastati, et Käru
alevikus Tallinna maanteel
on tungitud abihoonesse ja
varastatud erinevaid tööriis-
tu. Kahju on 2400 eurot.

Rapla vald

14. oktoobril kella 16 ja 17 va-
hel varastati Tapupere külas
talu köögist rahakott sularaha
ja isiklike dokumentidega.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Kohila vald

13. oktoobril kell 17.51 käisid
päästjad Aespa külas, kus he-
listaja teatel tuli maja katuse
alt suitsu. Päästjad selgitasid
välja, et põlema oli süttinud
pööningul nelja ruutmeetri
jagu puitkonstruktsioone,
päästjad kustutasid tulekah-
ju.

Raikküla vald

14. oktoobril kell 13.44 kutsuti
päästjad Raikküla külla, kus
korterimaja ühes korteris oli
tunda suitsuvingu. Päästjate
saabudes selgus, et esimese
korruse korteris köeti kami-
nat, see ajas suitsu sisse ja
suits levis ka naaberkorteris-
se. Päästjad keelasid korst-
napühkija tulekuni kamina
kütmise.

Rapla vald

14. oktoobril kell 11.52 said
päästjad teate, et Hagudi külas
nähakse turbarabast tõusmas
musta suitsu. Päästjad sõitsid
kohale ja selgus, et metsa
all põles ligikaudu viisteist
ruutmeetrit turbapinnast,
mille päästjad kustutasid.

Vigala vald

11. oktoobril kell 10.07 kustu-
tasid päästjad Tõnumaa külas
põlema süttinud traktori.

Lääne päästekeskus

Elupäästja helkuri aeg on käes

Stina Riisalu

Kehtiv liicluseeskiri
kohustab jalakäijat
kõndima maantee
vasakpoolisel tee-
peenral ning pimedas
kasutama helkurit.
Igal aastal hukkub aga
Eestis autorataste all
ligi poolsada jalakäijat
põhjusel, et pimedal
teel kõndiv ilma helku-
rita jalakäija ei olnud
autojuhile nähtav.

Raplamaa Sõnumid käis
koos Rapla politseijaoskonna
noorsoopolitseiniku Kristel
Teetsiga Rapla tänavatel kont-
rollimas helkuri kasutamist.
Vaatamata sellele, et tegu ei
ole veel päris pimedas ajaga,
on autojuhtide jaoks nähtavus
kella 18-19 ajal juba halve-
nenud. Samuti tuleb meele
pidada, et õhtune pimedus
saabub sageli ootamatult kii-
rest ning valgus välja minnes
tuleb arvestada võimalusega,
et tagasitee koju võib kulgeda
juba pimedas.

Ohutult koju jõudmiseks
tuleb üleriietele kinnitada
helkur. Kuigi jalakäija näeb
tuledega autot juba kaugelt,
eraldab autojuht ilma hel-
kurita jalakäijat lähitulede
valgusvihus alles 30 meetri
kauguselt. 90 km/h liikuva
auto peatumisteed on aga
vähemalt kaks korda pikem
ja sellepärast ei suuda juht
ootamatult nähtavale ilmunud
jalakäijale otsaõitu vältida.

Helkur tuleb kinnitada riie-
tele nii, et see oleks nähtav
võimalikult mitmest suunast.
Veniva helkurpaela võib ase-

**Helkur peaks pimedal ajal olema igaühele kohustuslik ak-
sessuaar.**

tada varruka või püksisääre
peale, rippuv helkur kinnita-
takse haaknõelaga riiete külge
nii, et see jääb põlvkõrgusele
keha küljele. Nii on helkurit
võimalik liikumisel märgata
ka seljatagant. Kõige turva-
lisem oleks kasutada mitut
helkurit korraga, ühte pare-
mal ja teist vasakul küljel.
Samuti võib helkuri kinnitada
kotile.

Helkuri nähtavuse proo-
vimiseks võib kodus seista
peegli ette ja keerata ennast

igast küljest, et vaadata, kas
helkur on igast küljest näha.
Kui kuskilt helkurit ei paista,
siis on järelikult vaja selle
paigutust muuta.

Põlvkõrgusele tuleks
helkur riputada seetõttu, et
vastutuleva auto tuled val-
gustavad kõige paremini just
seda keha piirkonda. Väikeste
laste puhul tuleks helkuri
paigaldamisel arvesse võtta
nende pikkust ning vajadusel
kinnitada helkur näiteks õlga-
de juurde.

Raplas ringi liikudes selgus,
et kuigi peaaegu kõik teavad,
milleks helkurit tarvis on ja
kuidas seda kasutatakse, ei
ole helkuri riidele kinnitami-
ne veel harjumuspärane. Ena-
mik jalakäijatest tunnistas, et
paigaldab selle üksnes ühele
jopele või unustab helkuri

sootuks.

Noorsoopolitseinik Kristel
Teetsi sõnul märkavad lap-
sevanemad küll oma lastele
helkurid külge panna, aga
unustavad iseend ning pi-
gem on tendents, et mida
vanemaks inimene saab, seda
vähem kantakse helkurit.

Helkurit vali hoolega

Helkur tähendab reeglina inimeste jaoks seda asja, mis
pimedas helgib. Loomulik on eeldada, et kõik tooted,
mida poeletil „helkurina“ pakutakse, seda funktsiooni ka
täidavad. Siiski ei ole see alati nii ning poest võib soetada
endale ka „helkuri“, mis tegelikele nõuetele ei vasta.
Kuidas eristada sertifitseeritud helkurit nõuetele mitte-
vastavast helkuriga sarnanevast tootest?

* Helkur peab kindlasti olema pakendis, millel on CE
märgistus, EN13356:2001 kood, tootja ja edasimüüja
andmed.

* Kui poes müüdav toode sarnaneb helkuriga, kuid omab
teistsugust nimetust nagu „helkiv mänguasi“ või „helkiv
aksessuaar“ vms, siis see tähendab, et toode ei vasta CE
standardile ega päästa ka sinu elu.

* Helkurit valides tuleb alati kontrollida toote pealmist
materjali, sest sertifitseeritud toode võib olla ainult kas
valge, neonkollane või neonlaimekollane. Tänapäeva
tehnoloogiat arvestades võib helkur kaugelt tunduda
hoopis teist värvi (see on saavutatud sissetrükiga ja jätab
mulje, et tegemist on värvilise tootega), kuid lähedalt on
kindlasti eristatav, mis tooni on pealmine materjal.

* Enne helkuri kasutamist kontrolli, kas helkuri pealispind
on terve. Katkise pealispinnaga helkur võib kaotada oma
jõu ning ei pruugi päästa sinu elu.

Helkuri töövõimet saad kontrollida, kasutades peeglit.
Tõsta helkur enda näo kõrgusele ning vaata, kas helkur
helgib. Autoomanikel on võimalik proovida helkuri töö-
võimet oma koduõue turvalises keskkonnas, kasutades
pimedas autotulede valgust

**Rippuv helkur kinnitatakse haaknõelaga riiete külge
nii, et see jääb põlve kõrgusele, kuna vastu tuleva
auto tuled valgustavad kõige paremini just seda keha
piirkonda.**

Fotod: SIIM SOLMAN

Raplas sai oranži rongi uudistada

Katri Reinsalu

Teisipäeval veidi enne kesk-
päeva oli Rapla raudteejaama
omajagu uudishimulikke
inimesi kogunenud. Õige pea
sõitis Tallinna poolt jaama
ette uhke uus oranž rong. Rah-
va seast oli kuulda sosinaid,
et uus rong on palju vaiksem.
Järgmisest aastast peaksid
just sellised rongid vanad
välja vahetama.

Rong peatus Raplas tunni-
kese ning selle aja jooksul said
inimesed võimaluse selles rin-
gi jalutada ja isegi rongijuhi
kabiini piiluda. Vanade ron-
gidega võrreldes on uuendusi
omajagu: ukсед avanevad vaid
nupuvajutusega, istekohad on
mugavad ning ekraanilt saab

**Rong peatus Raplas tunnikese, mille jooksul uudistajad said
piiluda isegi rongijuhi kabiini.**

Foto: SIIM SOLMAN

järgmiste peatuste kohta infot.
Rong oli uudistajaid tihedalt
täis ja tundus, et avaldas

inimestele muljet.

Uus rong peatus Rapla maa-
konnas veel Kohilas ja Lelles.

OÜ KÜLMALINE

Iga septembris või oktoobris ostetud pumbaga kaasa kingitus!

Mitsubishi Electric ja Fujitsu Õhksoojuspumbad

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

Ettevõtluspäev tuli Raplast välja

Reet Saar

Viies Raplamaa ettevõtluspäev tõi kokku 65 kuulajat, kes kas on juba ettevõtjad või plaanivad ettevõtlusega alustada.

Raplamaa ettevõtluspäev peeti esimest korda maakonnakeskusest väljaspool – kohtumispaiik oli Märjamaa valla raamatukogu.

Päeva juhtinud koolitaja Alar Ojastu oli tõeline energiapomm, kes hoidis kuulajate meeled lõpuni erksad ja kelle positiivsust märkisid tunnistavalt paljud kuulajad. Ettevõtluspäeval osaleja ei pruukinud siit lahkuda (uue) äriideega, kuid päeva sisu oli vägagi inspireeriv.

Maavanem Tiit Leier soovis avasõnades püsivust endale töökoht luua ja püsima jääda

Ettevõtluspäeva huvitavad esinejad olid Lo Rihvk ja Alar Ojastu.

Foto: REELIKA VAABEL

ning valida tegutsemiseks valdkond, kus on võimalik ikka teenida, mitte et see oleks vaid tore tegevus. Hobidega tegelemiseks moodustage MTÜ, kõlas soovitus.

Äriideede genereerimise seminari juhtis OÜ BDA Consulting tegevjuht Lo Rihvk, kes tõi välja ka ettevõtlusega seotud müüte. Sugugi ei pea välja mõtlema midagi täiesti uut, oma võimalus on teha senisest teisiti või paremini – hea äriidee tähendab selgelt tajutavat probleemi ja sellele pakutud lahendust.

Näiteks on uuritud USA kiiresti kasvavaid ettevõtteid ja leitud, et koguni 71% äriideid on seotud inimeste varasema palgatööga. „Mõtle suurelt“ või „ühiksa korda mõõda ja üks kord lõika“ asemel leia lahendusi praktilistele probleemidele, edasi viivad väiksed sammud.

Müüt on seegi, et enne ettevõtlusega alustamist peavad paljud oluliseks võimalust olla oma aja peremees, aga tegelikult töötab inimene kordades rohkem, kuid ta suhtumine on teine ja ta teeb seda meelsasti.

Lo Rihvk oli ka üks populaar-

se äriideid käivitava telesaate „Ajujaht“ algatajatest ning tutvustas selle võimalusi ja kasutegurit. Tema juhtimisel sõnastati töögruppides äriideid, mida on võimalik hakata edasi arendama.

Alati on huvitav kuulata ettevõtjate lugusid. Vana-Vigalas tegutseva OÜ Liisu Rõivad omanik Natalja Lüllmaa tutvustas väikese õmblusettevõtte arengut 20 aasta jooksul.

Maakonnas esimese lastehoiuteenuse loonud OÜ Ridiradiralla omanik Janne Liidik rääkis silmade särades oma tööst.

Tulemuslikust müügitööst kõneles Henton Figueroa, kes on sel hooajal ka Rapla ettevõtjate mentorklubi mentor. Kehtna MTK õpetajad Katrin Viru ja Kaidi Kauffeldt avasid turunduse ja konkurentsi-eelise teemat. Ettevõtluse tugistruktuure tutvustasid Eesti Töötukassa, Raplamaa Partnerluskogu ja RAEK-i esindajad. Alar Ojastu juhtimisel käidi läbi teekond ideest ettevõtluseni.

Elu koosneb probleemidest ja ettevõtjad on need, kes leiavad neile lahendusi, oli

üks päeva sõnumeid.

Loositi ka välja tasuta osalemisvõimalus peatselt algaval ettevõtluskoolitusel. Sellele saanud Siiri Karjus ütles, et ta plaaniski koolitusele minna.

OÜ Veetapesu juhataja Andrus Sumberg jäi toimumuga väga rahule: „Väga meeldis päeva juhtinud Alar Ojastu, kes inimesena on enda arendamiseks palju tööd teinud ja oskas hoida kuulajate meeled avali – sel moel õpib alati rohkem. Päev andis uut energiat, aga saime ka uusi kontakte.“

Sumberg väljendas arvamust, et inspireeriv ja uusi teadmisi pakkuv oli see päev ka neile, kes alles plaanivad ettevõtlusega alustada, neidki oli kuulajate hulgas arvukalt.

OÜ Minna Sahver perenaine Siret Elmi kiitis samuti innustavat ja värvikat päevajuhti, kes oskas osalejad kiiresti kaasa tõmmata, suhtlema pan-na ja hoidis meeletu kogu aeg üleväl.

„Alati saab sellistest kohtumistest mõne uue mõtte või nõksu, rääkimata kontaktidest. Selline päev toob ettevõtja korraks ka oma töökeskkonnast välja,“ sõnas Siret Elmi.

Nostalgilise kondenspiima reklaam filmiti Järlepas

Katrin Helend-Aaviku

Televiisoris nähtav Jaani kondenspiima reklaam on otsapidi seotud Raplamaa ja Juuru vallaga. Nimelt on suur osa reklaamklipist filmitud Järlepa külapoes.

Reklaamivõtted algasid augusti lõpus, eetrisse jõudis reklaam aga nüüd, oktoobris.

Fresh Meedia projektijuht ja režissöör Ervin Roots ütles, et kuna reklaami süžee nägi ette tegevuspaigana vanaaegses retrostiilis kauplust, hakatigi sellist tegutsevat poodi otsima, kuni jõuti oma otsingutel väikese Järlepa külapoeni. Atman Grupp OÜ-le kuuluv kauplus on nii seest kui ka väljast ehe retropärl ja on suutnud üldises maapoodide sulgemise laines ellu jääda.

Reklaamklipp jutustab ajas ehk unes rändamise loo väikesest poisist ja tema teekonnast poodi kondenspiima järele. See nostalgiline maius oli aastakümneid tagasi teatavasti veel plekkpurgis, mida lastel oli raske lahti teha. Ajarän-

Jaani kondenspiima reklaamiklipis anti väike osa ka Järlepa kohalikule elanikule Toivo Sinepile.

Foto: KATRIN HELEND-AAVIKU

nult naastes ja tänapäevas ärgates avastab poiss enda käes sellesama nostalgilisi tundeid tekitava kondenspiima, mis on aga nüüd uues kuues ja oma pakendi tõttu kergesti avatav.

Osa reklaamist filmiti Tallinnas ja ühel augustikuu viimastest päevadest oli võttegrupp end sisse seadnud Järlepa kaupluse ees, kus reklaamimaterjali ülesvõtmiseks kulus terve pikk päev - pool päeva

filmiti õues ja pärastlõunast kuni hiliste õhtutundideni hõivati poeruum.

Reklaamklipis said väikesed kõrvalosad ka kohalik elanik Toivo Sinep ja Järlepa poemüüja lapselaps Anette Tamm.

Järlepa kaupluse müüja Marju Kaur ütles, et talle tuli üllatusena, kui palju aega läheb võtete jaoks ja kui väike osa filmitud materjalist lõpuks kasutusse läheb.

UUS RUUMIKAS SX4 S-CROSS. EESTI TEEDELE LOODUD

Way of Life!

SX4 S-Cross 2wd alates

14 999 €

**Liisingu
sissemakse
0%**

SX4 S-Cross 4wd alates

18 499 €

**SX4
S-CROSS**

Uus väikemaastur **Suzuki SX4 S-Cross** on nelikveoliste hulgas uus ja arvestatav tegija. Omadustelt on ta Eesti teedele lausa loodud – ei karda ei asfaldiauke, kruusa ega metsateid. Ühelt poolt uhkustab auto oma sportliku ja kelmika välimusega, teisalt sobib ruumi poolest ideaalselt pereautoks. Ainulaadne ALLGRIP nelikvedu, suurepärase sõiduomadused, läbimõeldud turvaelemendid ning rohkelt ruumi nii sõitjatele kui pagasile kõnelevad tehnoloogia ja stiili uuest tasandist. Alusta oma elu uut seiklust!

NELIKVEOGA VÄIKEMAASTURID	Võimsus kw	Keskm. kütusekulu / CO ₂ l/100 km / g/km	Pikkus mm	Teljevahe mm	Pakiruum l	Turvapadjad tk	Nelikveo- režiimid	Hind €
Suzuki SX4 S-Cross 1.6 VVT 4WD GL+ 5MT	88	5,9 / 135	4300	2600	430	7	4	18 499*
Subaru XV 1,6i 5MT	84	6,5 / 151	4450	2635	380	6	1	21 800
Opel Mokka 1.4 NET Start/Stop Enjoy 4WD	103	6,4 / 149	4278	2555	362	6	1	20 329
Nissan Qashqai 2,0 Acenta Connect 6MT 4WD	103	8,1 / 187	4330	2630	410	6	3	22 390

*TUTVUMISHIND. Andmete aluseks on info markide kodulehtedel seisuga 13.09.2013. Keskmine kütusekulu 4,6-5,9 l/100 km ning CO₂ heide 120-135 g/km.

TOPAUTO
Tel 667 5511 www.topauto.ee

TALLINN
Topauto
Sõpruse pst 18c

TARTU
Topauto Tartu
Ilmatasali 28

PÄRNU
MDM Auto
J.W. Jannseni 36b

RAKVERE
Topauto Rakvere
Narva mnt. 23c

NARVA
Albion Motors
Keresse 40g

HAAPSAALU
Uuemõisa Autokeskus
Tallinna mnt. 78

KURESSAARE
Namsel Auto
Kihelkonna mnt. 8a

VILJANDI
Siller Auto
Suur-Kaare 69

Rapla saunalised ikka saunata

Katri Reinsalu

Raplas Sauna tänaval asunud avaliku sauna kinni panemisest on möödas veidi üle aasta, kuid saunasõbrad ei ole vana sauna unustanud ja igatsevad taga igapäevast leiliviskamist ning mõnusat seljavihtlemist.

Ühel neljapäeval septembri lõpus võttis kolm Rapla saunaharrastajat ette teekonna vallavanema jutule. Prouad asusid kohe asja kallale – tervis on pärast sauna sulgemist käest ära läinud.

Naised leidsid, et Raplas võiks jälle linnasaun olla. See ei pea suur olema, aga see peab kindlasti olema üks korralik eesti saun, kus on puuküte, saab vihelda naturaalse vihtadega ja leili visata ning on olemas korralik ventilatsioon. Saun on selle eest seisjate jaoks palju enam kui koht, kus lihtsalt pesemas käia. See on ka terviseasutus ning koht, kus naabriga juttu puhuda ja päevasündmusi lahata. Saunast saab tõelise elamuse, ütlesid naised.

Ilvi Pere sõnul ei ole vallas hetkel kaalutud uue sauna ehitamist ja ülalpidamist. Seda enam, et vana sauna kasutas umbes 40 inimest ja seda on paraku üsna vähe. Vallavanem ütleb naiste rahustamiseks, et kui keegi tuleks äriideega teha Raplasse saun, siis on ta valda kindlasti oodatud ja siis kaalutaks ka võimalikke toetusvariante.

Kellaajaline bussireis rikub saunamõnu

Siinkohal meenutuseks, et vana sauna hoone kuulub OÜ-le Mardi Maja. Saunateenuseid pakkus seal rentnik, kelle tegemisi vald toetas aastani 2010. Siis leidis sotsiaalkomisjon, et valla toetustega pole saunas tingimusi parandatud ja toetamine lõpetati. Eelmisel, 2012. aasta sügisel käis rentnik vallavalitsusest küll uut toetusraha küsimas, kuid

Fotomeenus ajast, kui Raplas avalik saun alles tegutses.

Foto: SIIM SOLMAN

Ka Alu saun on elektrikerisega

Alu spordihoone administraator Madis Pärn: Alu spordihoone saunas saab küll vihelda ja ka leili visata, aga see on siiski paraku elektrikerisega. Kui Rapla üldkasutatav saun kinni pandi, siis tõesti arutati võimalust Alu sauna kasutada. Selle vastu tundis paar Alu naist ja mõni Kodila pere ka huvi. Kõik nad aga tahtsid erinevatel aegadel saunas käia. Sauna soojendamine on aga paraku omajagu kulukas. Kui ikkagi minna seda teed, et Alu sauna laiemalt kasutama hakata, siis eeldab see eelarvele lisa. Minu seisukoht on, et Raplas peaks ikkagi korralik puuküttega üldkasutatav saun olema.

taotlus jäi rahuldamata, sest jooksva eelarveaastal ei saa selliseid eraldisi teha, ning seepeale otsustas rentnik tegevuse lõpetada. Praegu on hoone müügis.

Kui Sauna tänaval asunud vana saun suleti, pakuti ühe võimalusena välja variant käia Alu spordihoone saunas, millest saunalised loobusid. Ka seekord pakkus vallavanem kohe kohtumise alguses välja just võimaluse käia saunas Alu spordihoones. Ta kinnitas, et tegemist on korraliku saunaga ja ka transpordi osas leitaks lahendus. Oma sauna eest seisjad olid aga seda meelt, et saunas ei saa käia

kellast kellani, sest see võtaks ära saunamõnu. Bussigraafik seaks aga saunaskäimisele just sellised ajapiirangud, seega ei oleks bussiga Alus käimine naiste meelest hea lahendus.

Kui sai valmis Sadolini spordihoone ja sealsed saunad, loodeti, et see lahendab ka saunamured. Siin on segadust tekitanud sauna mõiste ja selle erinev tõlgendamine. Sadolini spordihoones on küll nime järgi saun olemas, aga see on elektrikerisega ning saunatajate sõnul projekteeritud ennekõike ikkagi sportlaste pesemiskohaks.

Ilvi Pere ütles, et vallas on siiski püütud ka seal sobi-

likku lahendusvarianti leida ning spordihoone juhataja Heiti Vahtraga rääkides on jõutud tulemuseni, et sealses saunas saab isegi vihelda, kui kasutada kunstvihtasid. Õige saunasõber tahab aga vihelda

naturaalse kasevihaga ning seetõttu vajaks see saun naiste arvates märksa suuremaid ümberkorraldusi.

Rapla hooldekodus on samuti saun olemas, aga see on kahjuks liiga väike ja üsna

kehvas seisukorras. Sealne saun ongi mõeldud hooldekodu jaoks ning seetõttu on saunas kõigest viis pesemiskohta. Probleeme on ka ventilatsiooniga ning üldse on saun avatud vaid kella neljani. Vallavanem tõdes, et hooldekodu sauna küll remonditi, aga suuremaks ei ole seda võimalik ehitada.

Valimislubadustes on saun kirjas

Praeguse seisuga on Rapla saunatajad üsna nukras olukorras, kus head lahendusi ei ole vald suutnud leida. Sadolini spordihoone ja hooldekodu saunas nähakse siiski ajutisi lahendusi, sest mõlemad saunad nõuaksid traditsiooniliseks linnasaunaks muutmiseks arvestatavaid muudatusi.

Seda õigupoolest ei soovita, sest tegelikult tahavad Rapla saunalised vana hea linnasauna taastamist, kus saaks käia ja olla, nagu seda alati on tehtud.

Vallavanem soovib nais-tele kätte võtta ja korra ikkagi Alu saunas ära käia ning oma silmaga see üle vaadata. See oleks praegu üks lahendus, mida enne talve kasutada saaks. Pere lisis, et ehk tuleb kord ka see päris oma saun, sest mitme partei valimislubadusteski on saun kirjas.

MAGAZIIN

KUIVA JALAGA KOJU!

*pildidel on illustreeriv tähendus

RAPLA
Viljandi mnt. 72

E-R 9-19

L 9-16

www.magaziin.ee
[/kauplusmagaziin](https://www.facebook.com/kauplusmagaziin)

Vastulause artiklile „Tallinna maantee „puude surnuaed““ (RS 9. oktoober)

Raul Roosileht

Ajakirjanik on ebatäpne faktides, nimelt ütlesin talle selge sõnaga, et mul ei ole arboristi kutsetunnistust. Olen läbinud ohtlike puude langetamise kursuse Luual ja Saksamaal inimeste päästmise kursuse

kraanadelt, tuulegeneraatoritelt ja puudelt; puude ohutu langetamine. Omanik oli kutsetunnistuse puudumisest teadlik.

Puude kärpimist võib teha 1/3 ulatuses ja kuna need puud olid juba kunagi tulbastatud, siis 10 m tulbad oleks veel

koledamad olnud. Kuna load olid olemas nii linnavalitsuselt (vallavalitsuselt - toim) kui ka maanteeametist, siis võtsime selle riski, teades, et sellest tuleb suur kära. Kahju, kui töömehed tehakse alati süüdlaseks või rakendatakse valimisvankri ette.

Koostööd pole kunagi liiga palju

Reet Saar

Rahvusvahelisel koostööseminaril Rapla haldushoones oli teemaks koostöö hariduses ja sotsiaalhoolekandes.

Avasõnades ütles maavanem Tiit Leier, et Eesti püüab oma sotsiaaltööd muuta Põhja-maa sarnaseks. Ta pidas meie süsteemi ülesehitust üldjoontes õigeks, selle suurim puudus on rahanappus. Leieri sõnul tuleb meil pingutada Eesti-pärase sotsiaalsüsteemi suunas, mis arvestab meie riigi võimalusi.

Tallinna Pedagoogilise Seminari õppejõu Viivi Neare sõnul on Eesti seadused deklaratiivsed, mistõttu on raske lahendada erivajadustega inimeste probleeme. Riik on lükanud mitmed kohustused,

sh ka hariduslike erivajadustega seotud, omavalitsuste kanda, tagamata selleks piisavalt raha. Arenguks on vaja lisaraha, aga sama oluline on probleemide varajane märkamine ning koostöö arstide, sotsiaaltöötajate, õpetajate, sh eripedagoogide ja psühholoogide vahel, samuti koostöö perekondadega.

Rahvusvahelise mõõtme andis seminarile Saksamaa külaliste osavõtt. Kaiserslauterni maakonna abimaavanem noorsoo- ja sotsiaalhoolekande alal Gerhard Müller tõi Saksamaa probleemidena välja, et seal on sotsiaalteenuste sisu väga täpselt kirjeldatud ja kuigi otstarbekam oleks mõnel puhul vähem maksta, pole see võimalik – kodanik võib selle eest kohtusse kaevata ja saab seal kindlasti õiguse. Et olla vastavuses õiguslike nõuetega, rahastavad paljud omavalitsused sotsiaalteenuseid juba laenude abil.

Hoolimata sellest hoitakse

Kaiserslauterni maakonna abimaavanem noorsoo- ja sotsiaalhoolekande alal Gerhard Müller.

Foto: JAAK KADARIK

Mülleri sõnul riigis kinni väljakujunenud süsteemist ja ükski poliitiline partei pole

sed praegu kahtluse alla seadnud. Paljud riigid võtavad aga sotsiaalalal eeskujuks just

Saksamaa süsteemi, mille eesmärk on sotsiaalne võrgustik nii kindlalt punuda, et kellelgi, kes elab Saksamaal, poleks hirmu läbi võrgu kukkuda.

Tallinna Ülikooli dotsent Mare Leino märkis, et 1990. aastatel oli õpetaja sotsiaalprobleemidega kohtudes veel üsna üksi, nüüd on koolides sotsiaal- ja/või eripedagoog, sageli ka hariduslike erivajaduste koordinaator ja abi saab maakondlikest nõustamiskeskustest.

Ta leidis, et kohati dubleerivad koolisisesed ja -välised aitajad juba üksteist. Hoolimata sellest, et Eestis on kolmetasandiline tugisüsteem, libiseb liiga palju noori sellest võrgustikust ikkagi läbi, tõdes Leino.

Väga emotsionaalselt ja elulähedaselt avas oma teemat Kohila gümnaasiumi erivajadustega laste koordinaator Ants Tammar, kelle arvates nõustajaid ja koordineerijaid on mitu, aga lapsega päriselt

tegelejaid sootuks vähem.

Seminari lõpus käsitleti koostööd meditsiini vaatevinklist.

Päeva jooksul kõneldu võttis kokku Kaagvere kooli direktor Maire Reest. Ta pidas meie ressursiks suurt hulka inimesi, kes kannavad üldinimlikke põhiväärtusi, ja et Eesti soovib sotsiaaltöös joonduda edukate riikide järgi. Probleemide varane märkamine (lasteaias, koolis) pole enam jututasand, koolides on mitmeid tugispetsialiste. Lastekaitse pole veel siiski muutunud tervik-süsteemiks, kus õpetajad ja tugispetsialistid on võrdsed partnerid. Rohkem ressursse on vaja suunata nende lõikude tugevdamiseks, kus laps viib suurema osa päevast. Veel kord sai kinnitust, et vaid võrgustikutöö on tõhus ja tulemuslik. Iga toimetulev inimene on aga meie rahvuslik aare – see puudutab ka vähemvõimekaid –, oli üks päeva põhisõnumeid.

Camphilli külas läbis uuenduskuuri kaks peremaja

Katri Reinsalu

Pahklas asuva Camphilli küla intellektipuudega elanikud on niivõrd siirad ja vahetud, et kehva tujuga ei ole võimalik sealt ära tulla. Hiljuti renoveeriti külas kaks peremaja.

Elu on Camphilli külas jagunenud nelja peremaja vahel. Lisaks kasutatakse üht maja külalistemajana. Renoveerimise käigus sai Helle maja endale uue katuse ja põrandad.

Juhataja Tiit Timmermani sõnul olid maja põrandad enne vahetamist tõeliselt kehvast seisukorras. Nüüd on uutel põrandatel lausa rõõm vaikselt ringi sahistada. Ühtlasi võeti ette maja soojustamine.

Viimast lihvi saab veel Männi maja, kus siseruumide remondi käigus uuendati muu hulgas lagesid, maja sai tuletõkkeuksed ja tagavara väljapääsuks metallist trepi. Timmerman räägib, et tööde otsaamise hirmu Camphilli külas ei ole, sest ka Männi maja vajab soojustamist.

Renoveerimise käigus paigaldati kahte hoonesse ka tulekahjusignalisatsiooni

Helle peremaja sai uue katuse ja põrandad. Lisaks võeti ette ka maja soojustamine.

Foto: SIIM SOLMAN

süsteemid ja viis maja said endale evakuatsioonivalgustid, et viia hooned vastavusse päästeameti nõuetega.

Praegu on külas elanikke kokku 20. Töötajaid elab kohapeal viis, kellest kaks on eestlased – Tiit Timmerman

ja Katrin Pedaste. Kõik eluks vajaliku kasvatavad elanikud ise. Külal on oma aed ning loomad. Maario, kellel paari kuu pärast täitub neljas aasta Camphilli külas, tegutseb peamiselt aias, kus kasvatatakse porgandeid, peete, kapsaid, samuti lilli. Maario räägib, et talle aias meeldib. Nüüd hakkavad aiatööd küll otsa saama, vaja veel vaid päevalilled komposti viia. Aiasaadustest panevad küla elanikud kokku tänulaudasid, mis annavad ka teistele võimaluse näha, mida kasvatatakse. Loomulikult tehakse suure töö viljadest ise moose ja mahl.

Külal on ka 15 lehma ja oma piimaköök. Timmermani sõnul on kõige nõutum kaup jogurt, aga tehakse ka kohupiima ja muid piimatooteid. Laudas on kõige suuremaks vaatamisväärsuseks kaks mõnusalt pikutavat vasikat. Kohe vasikate külje alla on end sättinud kass ja veidi eemal paistavad tibud. Loomaekspert Urmas, kes meile ringkäiku teeb, tervitab neid kõiki. Timmerman ütleb, et Urmasel on eriline side loomadega. Seda tajub tõesti soojusest, millega ta põrsaid majast välja kutsub või hulkuma läinud pardipere metsa alt otsib.

Töö moodustab suure osa elust Camphilli külas. See annab ühelt poolt tegevust ja teiselt poolt toidu.

Asenduskodud soovivad pearaha kahekordistamist

Katrin Helend-Aaviku

Eesti Laste ja Noorte Hoolekandeaustuste Ühendus (ELNHÜ) on teinud ministeeriumile pöördumise, milles palub leida täiendavat raha asenduskoduteenusele.

„Me oleme tõsiselt mures asenduskoduteenuse riigipoolse rahastamise osas. Laste- ja noortekodude juhatajate hinnangul on praeguseks kujunenud olukord, kus kulutused majade ülalpidamiseks ning kulud toidu- ja tarbekaupadele on kallinenud sedavõrd, et see ei võimalda laste esmavajaduste rahuldamist tänase määratud pearaha eest,“ seisab pöördumises sotsiaalministrile, õiguskantslerile ja Riigikogu sotsiaalkomisjonile. Pöördumise koostati ühisel kokkusaamisel ja sellele on alla kirjutanud ELNHÜ juhatuse liige Mare Välja.

Ühenduse liikmed juhivad oma pöördumises tähelepanu, et keeruline on olukord eelkõige nendes asenduskodudes, kus on uued peremajad, aga ülalpidamiskulude arvestamise süsteem on jäänud samasuguseks kui enne.

Asenduskodude juhid rõhutavad, et kuigi olmetingimused on asenduskodudes paranenud, ei kasvata lapsi seal siiski mitte majad, vaid inimesed, mistõttu vajatakse kõikide kasvatajate astmetes 50% palgatõusu, mis viiks asenduskodude kasvatajate palgad samale tasemele õpetajate omadega. Palga- ja maksukulu on asenduskodude eelarvest umbes kolmveerand ja seega on ühenduse sõnul

pearaha tõus möödapääsmatu.

2011. aastal vähendati laste arvu peredes 10-lt 8-le ning nii tuli ühenduse liikmete sõnul vähema pearaha eest katta kõik asenduskodu kulud.

Juuru Lasteküla juhataja Ellen Nossenko oli tõsiselt mures: „Mul peab olema valmisolek laste vastuvõtmiseks 40 kohale – majad peavad olema soojad ja personal ootel, kuid raha selleks ei eraldata. Katan praegu 18 lapse pearahast 40 lapsele mõeldud majade ülalpidamiskulud.“

Nossenko rääkis, et kahjuks ei tee inimesed sageli vahet SOS lasteküladel ja asenduskodudel ning heategevusliku abi osutamiseks pööratakse esmalt SOS lastekülade poole, arvates, et tegemist on ühe ja sama süsteemiga.

Juuru Lasteküla juhataja märkis, et erinevalt asenduskodudest põhinevad SOS lastekülad välisrahadel, mistõttu nende majanduslik pool on vähem probleemne kui asenduskodudel.

„See on hea, et neil hästi läheb, kuid ka meie lapsed väärivad paremat elu,“ ütles Nossenko, pidades sõna „meie“ all silmas nii Juuru Lasteküla elanikke kui ka teiste asenduskodude lapsi, kelle ülalpidamine sõltub suuresti vaid pearahast.

ELNHÜ ütles oma pöördumises, et on valmis edasiseks diskussiooniks kõikide osapooltega, et leida sobivamaid lahendusi asenduskoduteenuse rahastamiseks vanemliku hoolitsuseta lastele. Septembri lõpus saadetud pöördumisele ei ole veel ühtegi vastust tulnud.

Kiirraudtee ühendab Eesti Euroopaga

Indrek Sirp,
Rail Balticu Eesti projektijuht

Järgmisel aastal möödub 25 aastat hetkest, kui kolm Balti riiki olid omavahel ühendatud - mitte maanteede ja ühiste piirjoonte kaudu, vaid nelja miljoni kätepaariga. Täna kavandame järgmist olulist ühenduslüli, mis liidaks kolm riiki omavahel veelgi tihedamalt kui 600-kilomeetrine katkematu inimkett.

Tallinna, Riia ja Kaunast ühendav kiire raudteeühendus nimetusega Rail Baltic on Eesti ajaloo üks mahukamaid ning olulisemaid taristuprojekte, mille eesmärk on taastada toimiv raudteeühendus Euroopaga. Moodne, kiire, turvaline, mugav ja keskkonnasõbralik on vaid mõned märksõnad, millega saab iseloomustada põhjast lõunasse suunduvat Euroopa rööpmelaiusega kiirraudteed.

Rail Balticu visioon on paljulubav ja annab Eestile võimaluse olla oluline tegija tuleviku põhja-lõuna kaubakoridori arendamisel.

Raudteel hakkavad sõitma nii reisi- kui ka kaubarongid.

Üle 700 kilomeetri pikkusel uuel raudteel saavad reisirongid liikuda maksimaalse kiirusega kuni 240 km/h, lühendades Tallinna ja Pärnu vahelist teekonda tunnini ning Riiga jõudmiseks kuluks kõigest kaks tundi. Leedu-Poola piirile jõuaks reisirong nelja ning Varssavisse kaheksa

tunniga. Euroopas kasutusel oleva 1435 mm rööpmelaiusega raudteel saavad huvilised jätkata reisimist ka edasi Lääne-Euroopasse.

Raudtee on tuleviku liikluse vorm

Miljardieurose raudteeehituse põhikulud on plaanis katta Euroopa Ühendamise Rahastu kaudu ning seniste majanduslike analüüside põhjal suudaks Rail Baltic pärast valmimist toimida juba isemajandavana. Kiirraudtee rajamisest saavad kasu lisaks rongireisijatele ka sinne turismisektor, transpordiettevõtted, logistikakeskused ja maanteeliiklejad - lisaks olulistele majanduslikele ja julgeolekuaspektidele aitab uus raudteeühendus vähendada liikluskooormust Via Baltical ning sellest võivad kõik Tallinna-Pärnu maanteeliiklejad tänu paranenud liiklusohutusele.

Ilmastikukindel raudteeühendus on ka heaks alternatiiviks, kui ettenägematutel põhjustel ei ole võimalik reisijate ning kaupade transpordiks kasutada maantee- või lennuühendust, nagu juhtus mõned aastad tagasi Islandi vulkaanipurske ajal. Seetõttu ongi Rail Balticu trass Lätis planeeritud Riia lennujaama lähedale, et lisaks Tallinnast väljuvatele lennuühendustele oleks võimalik kasutada ka teisi ühenduspunkte.

Eesti on ajalooliselt olnud sild ida ja lääne vahel, kuid nüüdsest lisandub siia täiendavalt veel ka põhja-lõuna suund, mis parandab veelgi Eesti ainulaadset asukohta maailmakaardil. Täna on keeruline täpselt hinnata Rail Balticu tulevikus veetavaid kaubamahte, kuid konkreetse äriplaani ning turundustegevuse koostamine saab olema

Rail Balticut koordineeriva äriühingu üks esmaseid ülesandeid.

Pikemas perspektiivis on selge, et transpordikoridorides toimub mereveo kallinemise tõttu kaupade liikumine maismaale, kus raudtee on kindlasti keskkonnasõbralikum transpordikanal kui maanteed.

Rail Balticu visioon on paljulubav ja annab Eestile võimaluse olla oluline tegija tuleviku põhja-lõuna kaubakoridori arendamisel. Raudtee rajamine on pikaajaline ning mastaapne ettevõtmine ning siin ei saa mööda vaadata ka võimalikust põhja-lõuna koridorist Aasia kaupade veoks Euroopasse. 1435-millimeetrise rööpmelaiuse Euroopaga ühendatud raudtee laiem eesmärk on ka senisest 1520-millimeetrise ida-lääne raudteeühendusest tulenevate riskide hajutamine - nii majanduslikus kui ka julgeolekualases võttes.

Illustratsioon Kaido Simmermanni ettekandest "Rail Baltic - pilk lõunast"

Kiirem planeerimis- menetlus ei tähenda kiirustatud lähenemist

Raudtee valmimistähtjaks võib täna pakkuda 2024, mida ei ole võimalik kaugemasse tulevikku lükata Euroopa Liidu rahastamistingimuste tõttu. Samal ajal on erinevatel põhjustel esinenud tõrkeid projekti käivitusaas, mis-

Eesmärk on vältida tiheasustusega alasid ning muinsus-, loodus- ja kultuurimälestiste poolt rikkalikke piirkondi.

tõttu tuleb planeerimisemenetlused viia läbi kavandatud lühemas ajagraafikus. Kuigi pealtnäha võib jääda mulje kiirustamisest, on projekti eestvedajate ning konsultantide südameasjaks võimalikult paljude aspektide põhjalik arvestamine täpse trassikoridori määramisel.

Tallinna-Tartu-Valga marsruut välistati juba mõned aastad tagasi, sest oleks võrreldes Tallinna-Pärnu suunaga osutunud ligi 100 km pikemaks, mis omakorda oleks olulisel määral mõjutanud projekti kogumaksumust ning hilisemat tasuvust. Olemasoleva 1520-millimeetrise raudteelaiusega koridori geomeetria ei võimalda kiirrongidel arenada ettenähtud 240-kilomeetrist tunnikiirust, mistõttu tulebki analüüsida võimalikult sirge raudtee rajamiseks täiesti uue koridori kasutamist.

Eesmärk on vältida tiheasustusega alasid ning muinsus-, loodus- ja kultuurimälestiste poolt rikkalikke piirkondi. Selle kõige väljaselgitamiseks korraldataksegi maakondades avalikke arutelukoosolekuid ning viiakse läbi põhjalikud

uurimised. Täpsem trassikava koos võimalike ülesõitide ning muude rajatistega peab selge olema 2014. aasta alguseks, sest vastasel korral satub ohtu ka Euroopa Ühendamise Rahastule esitatava abitaotluse ajastus.

Avalike arutelude toimumisaja ning -kohtade valikute osas oli väga keeruline leida kõigile elanikele sobivat lahendust, kuid asjassepuutuvaid arvamusi ning ettepanekuid ootavad nii majandusministeeriumi ametnikud kui ka projekti kaasatud konsultandid elektrooniliselt ja ka posti teel - kõige rohkem infot Rail Balticut puudutavate materjalide kohta on võimalik leida projekti kodulehelt aadressil www.railbaltic.info. Kõigi arvamust võetakse kuulda ning püütakse võimalikult palju arvestada, kuid igal juhul tuleb kõigil osapooltel olla valmis kompromisside tegemiseks. Eestile miljonid eurosid maksutulu ning sadu uusi töökohti loov projekt eeldab laiemat hõbe nimel mõningaid piirkondlikke ebamugavusi ning kitsendusi, kuid võime kinnitada, et kõiki, keda Rail Baltic puudutab, koheldakse võrdsest ning maadeostul rakendatavad kompensatsioonid on mõistlikul tasemel nii ostja kui ka müüja seisukohast vaadelduna.

Paljudele täna esitatavatele küsimustele ei olegi veel võimalik ammendavaid vastuseid anda, sest uurimused ja analüüsid on alles käimas ja nii mõnedki asjaolud võivad järgnevatel kuudel jooksul täpsustuda.

Kordumatu võimalus ning ajalooline hetk

Ealeski varem ei ole Eesti olnud nii heal positsioonil, et saada osa sedavõrd mahukast investeringust Euroopa transpordivõrgustiku ühendamiseks. Soodsad rahastustingimused tootsid Eestisse kaasaegse ja keskkonnasõbraliku ühenduse rajamisega ligi miljardieurose rahasüsti - jääb ju rajatav raudtee Eesti piires Eesti riigi omandisse ning aitab Eestisse tuua täiendavaid turiste, ettevõtjaid, investeringuid, kaubamahte.

Samal ajal paraneb oluliselt liiklusohutus rahvusvaheliselt tähtsal maanteelõigul ning paraneb ka Eesti elanike heaolu mitmekesisemate liiklemisvõimaluste kaudu. Teist sellist võimalust ei pruugi enam tulla, seetõttu tuleb selle suure eesmärgi nimel ka ühelt pingutada. On keeruline eeldada, et kõik oleksid Rail Balticu rajamise poolt, kuid soovime, et Eesti elanikud ei seisaks sellele unikaalsele projektile vastu.

OÜ KÜLMALINE

**Mitsubishi Electric ja Fujitsu
Õhksoojuspumbad**

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

1. septembrist või oktoobrist ostetud pumbaga kaasa kingitus!

Rail Balticu vastamata küsimused

Tiit Tammsaar,
Rapla valla külade ühenduse esimees

Arutelud raudtee asjus on selleks korraks Raplas läbi saanud ja rong liigub jõudsalt edasi, vaatamata sellele, et külakoerad hirmunult siin-seal kiunatavad.

Tundub lausa uskumatuna, kuidas meid juhtivad riigi- ja omavalitsejad nii tähtsasse nn sajandiehitusse suhtuvad. Kogu projekti püütakse näidata vaid positiivses valguses ja rõhuda inimeste isamaalisusele ja kodanikukohustusele. Kõiki ebamugavaid küsimusi eiratakse või ollakse lihtsalt vait (näiteks maavanem). Isegi Rapla haldushoone täissaali, mures inimeste ette ei olnud meie maavanemal mahti tulla. Küllap oli valimiseelses sagimises palju tähtsatat teha. Ärgem unustagem, et just maavanem on see, kes lõppude lõpuks konkreetse raudtee planeeringu kehtestab!

Ka majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) meeskond oli tulnud kirvega kurge püüdma. Pikalt ja laialt seletati, kui hea ja tähtis projekt see kogu Eestile on ja kuidas tänu RB-le önn meie õuele lausa 240 km tunni kiirusega kihutab.

Vastuseid aga väga lihtsatele küsimustele lihtsalt ei osatud või ei tahetud anda. Alates hea sõbra Peeter Oleski üldisematest küsimustest, nagu mis saab Tartu–Valga liinist ja tohututest investeeringutest nn Kagu piiripunkti, ja lõpetades lihtsamatega, mis aga inimestele, kes elavad vahetult trassi kulgemise tsoonis või selle lähedal, saavad olema eksistentsiaalse tähendusega.

Näiteks ei osatud midagi konkreetset kosta ülekäigu-kohtade ja tunnelite arvu ning asukoha kohta peale riigiteedega ristumiskohtade. Väideti, et ei saa midagi konkreetset öelda, kuna lõplik trassivalik on tegemata. Raplast vaid kahe möödasõiduvariandi olemasolul oli vastuste eest põiklemine lausdemagoogia. Isegi piirdeaedade ja müratõkete kõrguse kohta ei olnud vastust.

Metsloomadele mõeldud tunnelitest ja ökoduktidest ning nende asukohast ei saanud inimesed samuti midagi teada. Südametsoojusega räägiti vaid, kui suurt hoolt kantakse sisalike migratsiooni eest. Kuidas meie unikaalse fauna suuremad esindajad nagu põdrad, sead ja hundid-karud RB-st üle või alt läbi saavad, jäi selgusetuks. Väidetavalt mahuvad tunnelisse vaid nendest väiksemad loomad. Milleks aga raha raisata, kui suuremad loomad peaks kasutama vaid riigimaanteedele ehitatavaid rajatisi, sest valla- ja kohalike teede kohta mingit teavet esialgu ei olegi.

Loomadele võib veel kuidagi läbi sõrmede vaadata (?),

aga tõsisem lugu on maaomanike, koduomanike ja põllunike metsameestega. Trassile jäävate maaüksuste ja majade ostuhinnast ei tahetud üldsegi juttu teha. Minu arvates on vääriline kompensatsioon ja ka selle suurus üks määrava tähtsusega küsimus, millele tuleb kohe vastata, kui tahetakse vähegi kannatavate kodanikega arvestada. Ka majandustegevuse lakkamine või vähendamine tuleb kompenseerida.

Omaette ooper on aga Rapla valitsejate suhtumine RB-sse. Ümbritsevad vallavolikogud on oma esialgsed arvamusd andnud, aga Raplas ollakse vait kui haud. Volikogude otsused viitavad sellele, et Rapla eest on trassivalik juba tehtud. Rapla valitsejad aga väidavad, et seda küsimust ei saa enne valimisi arutada, kuna asi võib poliitiliseks muutuda. Veelgi enam - väidetavalt oli vallavalitsus keelanud ametnikel küsida arvamust asjasse puutuvate külade esindajate käest.

Rapla kohtumisel väitis ka üks MKM-i poolel esinenud daam, et omavalitsuse esindajatega on neil väga hea kontakt. Selle peale olin sunnitud sedastama, et vaatamata sellele, et olen valla arengukomisjoni liige ja Rapla valla külade ühenduse esimees, ei ole mul au olnud temaga varem kohtuda! Kellega ja millist infot Rapla valla osas vahetati, jäigi segaseks.

Lõpetuseks tahaks öelda, et kui tahetakse kohalike inimestega RB kulgemisest rääkida kõigi osapoolte jaoks võimalikult valutult, siis tuleb seda ka AUSALT ja AVATULT teha. Nii lihtne see ongi!

Maakonda läbivad trassivariandid.

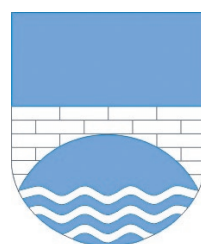
Illustratsioon www.railbaltic.info tugiplaani põhjal.

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised 2013

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste eel esitasime volikogudes kandideerivatele erakondadele ja valimisliitudele kaks küsimust, eeldades, et vastus väljendab kõigi nimekirja kantud inimeste ühist seisukohta.

Selles lehenumbris avaldame viimased vastused järgnevatele küsimustele.

1. Kui Eestis viiakse ellu haldusterritoriaalne reform, millisena näete oma valla tulevikku (liitumine, jagunemine eri omavalitsuste vahel, püsima jäämine senisel kujul)?
2. Kui haldusterritoriaalset reformi ei toimu, mis on teie valimisliidu/erakonna jaoks vallas kõige põletavam probleem, mis tuleks esmajärjekorras lahendada?

RAPLA VALD

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

1. Rapla on maakonna keskus ja ka täna tõmbe-keskuseks laiemale piirkonnale kui kohalikud elanikud. Me näeme, et Rapla vald võiks liituda oma naabritega. Tekkida võiks suurvald, millel oleks senisest enam kaalu ka riigis. Ühise suure vallana on asju, mida lihtsam lahendada, ja asju, millega tõsisemalt tegelda. Rapla linn ja Rapla vald on ühinenud ning see kogemus on olemas. Meie arvates suudavad ka samad ametnikud pakkuda paremat teenust, kuna saavad keskenduda ühele-kahele valdkonnale varasema kolme-nelja valdkonna asemel.

2. Mida suuremad me oleme, seda võimekamad oleme kvaliteetse teenuse osutamisel.

Kui haldusterritoriaalset reformi ei toimu, jätkab Rapla vald kindlasti oma arengukava täitmist.

Usume, et valla arengusse peavad selle kodanikud olema rohkem kaasatud, nendega tuleb arvestada ja mõtteid toetada. Selleks teeme volikogu istungid internetis jälgitavaks ja loome külavanemate ümarlaua vallavalitsuse juurde.

Olles maakonnakeskuseks, peame nii oma valla kui ka ümbruskonna omavalitsuste lastele pakkuma kvaliteetset põhikooli- ja gümnaasiumiharidust. Tuleb rohkem tähelepanu pöörata noorte vaba aja veetmise võimaluste loomisele. Kui noored pered tahavad tulla Rapla valda elama ja siia kodu rajada, oleme jätkusuutlikud.

Oluline on tuua valda uusi investeeringuid ja luua võimalusi uute töökohtade tekkeks. Kohe on vaja langetada palju olulisi otsuseid. Kuusiku algkooli ja Alu hariduskeskuse ehitus, muusikakooli ruumide küsimus, Rapla tervisekeskuse kaasajastamine. Tuleb leida võimalus Rapla haigla jätkusuutlikuks arenguks.

Üks küsimus

Kes teeb vallas otsuseid?

20. septembri Rapla Teatajas ilmunud ülevaates Rapla vallavalitsuse augustikuu istungitest on kirjas: “Tunnistati kehtetuks Rapla vallavolikogu 30. mai 2013. a otsus nr 26 “Laenu võtmine ja riigihanke väljakuulutamise”.”

Mida volikogu arvab sellest, et niisuguseid otsuseid teeb vallavalitsus?

Vastab Rapla vallavolikogu eelarve- ja arengukomisjoni esimees Jüri Võigemast: Laenu võtmise otsustamine on ikka jätkuvalt volikogu ainupädevuse küsimus ning ei valla- ega linnavalitsus saa volikogu otsust muuta. Küll saab valla- või linnavalitsus esitada volikogule arutamiseks varasema otsuse muutmise ettepaneku juhul, kui see osutub vajalikuks. Rapla vallas on sealjuures hea tava, et kõik eelnõud, mis volikogule esitatakse, arutatakse eelnevalt läbi ka volikogu vastavas valdkonnakomisjonis, st komisjonis arutatakse läbi, milline seis-

koht eelnõu osas volikogule esitatakse.

Mis puudutab konkreetset vallavolikogu otsust nr 26 (30. mai 2013 „Laenu võtmine ja riigihanke korraldamine“), siis tean, et vallavalitsus selle muutmise ettepanekut küll arutas, kuid arutelu käigus leidis vallavalitsus, et volikogu otsusega fikseeritud laenusummat (900 000 eurot) ei ole vaja suurendada ning

muutmise ettepanekut volikogule ei esitatud. St volikogule eelpool nimetatud otsuse muutmiseks ettepanekut ei ole esitatud ning seda ei ole volikogu poolt muudetud.

20. septembri vallalehte on tõepoolest sattunud eksitav informatsioon, mille osas on oktoobrikuu Rapla Teatajas avaldamiseks esitatud va-

Küsis Stina Riisalu

OÜ KÜLMALINE

Mitsubishi Electric ja Fujitsu Õhksoojuspumbad

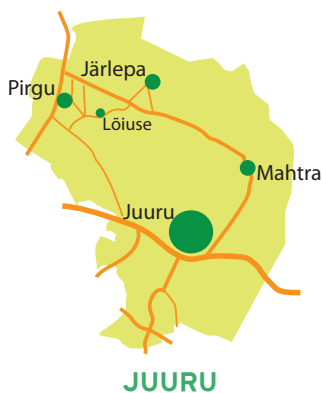
Iga septembris või oktoobris ostetud pumbaga kaasa kingitus!

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

Ekspertidid ennustasid valimiste tulemusi Rapla maakonnas

Siim Jõgis

Raplamaa Sõnumid kutsus valimiseelsele arutelule kohalikud eksperdid Aare Heinvee ja Jaak Herodes. Neile lisandusid toimetuse liikmed Tõnis Tõnisson, Inge Põlma ja Sigrid Algre. Arutelude käigus hinnati senist valimisvõitluse käiku ning prognoositi võimalikke tulemusi, kuidas hääled valimiste käigus jagunevad. Välja toodi erakondade, valimisliitude ja kandidaatide tugevad ning nõrgad küljed ja lõpuks tehti ka ennustus, kes võtab vallavanema positsiooni ning kes pääsevad koalitsiooni. Arutelu toimus reedel, 11. oktoobril ning käsitletuse all oli iga vald eraldi.

Sigrid Algre: Mida väiksem koht, seda vähem hääletatakse erakonda ja rohkem konkreetseid inimesi. Võidab see erakond või valimisliit, kes on suutnud enda ridadesse saada kohalikud sädeinimesed, kes on populaarsed. Juurus on igas nimekirjas keegi selline.

Aare Heinvee: Kas ma eksin väga palju, kui ma pakun välja, et mida pikem nimekiri, seda rohkem hääli võib eeldada? Ma leian, et volikogusse võib pääseda kandidaate kolmest nimekirjast.

Tõnis Tõnisson: Margus Jaanson, praegune vallavanem, on oma nimekirjas teine number. Tema võtab neid valimisi vist usaldushääletusena. Kui ta saab hea tulemuse, siis mulle tundub, et ta on valimis jätkama.

Aare Heinvee: Selles ma ei kahtle, et Jaanson kõige rohkem hääli võtab.

Inge Põlma: Ka Margus Ruus valimisliidust Meie Kodu võib päris palju hääli võtta.

Tõnis Tõnisson: Mida me julgeme siin välja pakkuda?

Inge Põlma: Reformierakond mõned kohad volikogus ikkagi saab.

Aare Heinvee: Kindlasti.

Jaak Herodes: Ma arvan, et välja jäävad seekord Keskerakond ja Isamaa ja Res Publica Liit.

Aare Heinvee: Reformierakond võidab, aga võib ka juhtuda, et valimisliidud teevad koalitsiooni.

Tõnis Tõnisson: Mõnes vallas võib veel nii minna, et erakond, kes valimised võidab, ei pruugi võimu saada.

Aare Heinvee: Võib ka juhtuda, et Hannes Vald jääb oma nimekirjaga koalitsioonist välja.

Tõnis Tõnisson: Me kaldume sennapoole, et Reformierakonna nimekiri võidab ja Jaanson jätkab vallavanemana.

Inge Põlma: Väikestes kohtades valitakse tavaliselt neid, keda ollakse harjunud valima ning neid on Hannes Valdi nimekirjas rohkem.

Ennustus: Vallavanemana jätkab Margus Jaanson.

Tõnis Tõnisson: Järvakandis ei ole erilisi variante. Ütleme, et valimised on juba tehtud.

Sigrid Algre: Kindlasti on oma fänniklubi olemas Peeter Kustmannil (Keskerakond), aga ma ei usu tema edusse.

Tõnis Tõnisson: Mart Järviku nimekiri on nii pikk, et sellele vastu ei saa.

Aare Heinvee: Mõned kohad lähevad ka Keskerakonnale.

Sigrid Algre: Kindlasti, sest seal on hooldekodu ja Konsumi juhatajad.

Tõnis Tõnisson: Nii et siin me oleme ühel meelel.

Ennustus: Vallavanemana jätkab Mart Järvik.

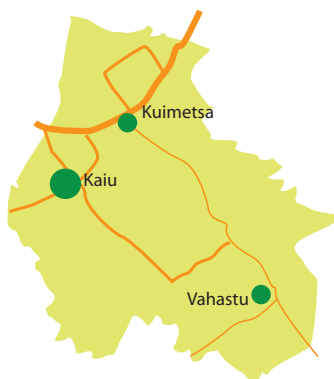
KAIU

Tõnis Tõnisson: Ülle Kiviste oli veel kolm nädalat tagasi täiesti kindel, et ta ei sekku valimisvõitlusesse, aga kaks nädalat tagasi oli ta juba kahtlev ja praegu on ta ilmselt valmis vallavanemana jätkama. Küsimus on selles, kas tema nimekiri kogub piisavalt hääli, kuna eelmistel valimistel

Lisaks toimetuse liikmetele võtsid arutelust osa kohalikud eksperdid, kes valimistel ei osale. Need olid Jaak Herodes ja Aare Heinvee (vasakul).

Foto: JAAK KADARIK

oli Kiviste nende hääldemagnet. Praegu ta ei kandideeri.

Inge Põlma: Kaiumetsa Vaha on reformierakondliku taustaga. Siin on inimesed, keda üldiselt teatakse, aga on ka neid, keda inimesed kas toetavad või kellele ollakse täiesti vastu.

Aare Heinvee: Võib täitsa juhtuda, et inimene võiks ühe või teise nimekirja poolt valida, kui seal ei oleks ühte teatud kandidaati, kes on talle vastumeelne.

Jaak Herodes: Ju ikka Kiviste tuleb varjust välja.

Aare Heinvee: Samas ma ei saa Kiviste motiividest aru.

Tõnis Tõnisson: Kiviste ütles suvel välja, et ta ei taha hakata lõhkuma seda, mida ta oma kätega ehitab. Nüüd on ta andnud mõista, et on valmis vallavanemana jätkama. Küsimus on selles, kuhu poole Kaiu vald tõmbuma hakkab.

Inge Põlma: Valimisliit Kaiumetsa Vaha on nime järgi otsustades seda meelt, et vald võiks ikkagi ühtseks jääda.

Aare Heinvee: Võib ka seda juhtuda, et kui läheb teiste valdadega ühinemiseks, siis osa Kaiu vallast liitub Kõue vallaga.

Tõnis Tõnisson: Kõike võib juhtuda.

Jaak Herodes: Selleks, et piirkond areneks, oleks võimuvahetus väga oluline.

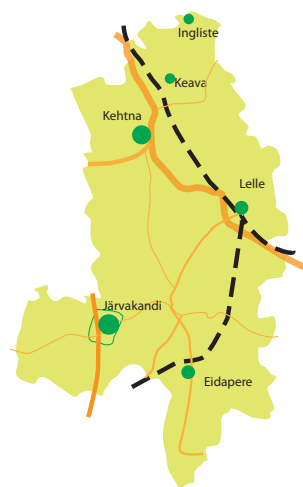
Sigrid Algre: Oleneb, mille vastu see vahetub.

Jaak Herodes: Põhiline on jälgida, et ei oleks korruptsiooni ja kui seda ei ole, siis igal juhul lähevad asjad paremaks. Mina ennustan Kaiumetsa Vahale valimisvõitu. Ma soovin seda.

Sigrid Algre: Mina arvan, et Kaiu on täiesti ennustamatu.

Esimene ennustus: Kaiumetsa Vaha võtab valimisvõidu.

Teine ennustus: Vallavanemana jätkab Ülle Kiviste.

KEHTNA

Tõnis Tõnisson: Mulle tundub, et Kehtnas saab kaalukeeleks Väärtuslik Kodupaik. Sinna on koondunud vallas üsna arvestatavad isikud ja külvavemad. Teiseks on nad

deklareerinud, vist ainukese valimisliiduna Rapla maakonnas, et nende ambitsioon ei ole võtta võimu. Nemad ei tähtsusta vallavanema positsiooni, vaid peavad oluliseks volikogu. Kui nad sinna pääsevad, siis hakkavad nad just sellelt positsioonilt mängima. Omalt poolt ei ole nad vallavanemat välja pannud.

Inge Põlma: Ja kui nemad peaksid valimised võitma, siis nemad määravad vallavanema.

Tõnis Tõnisson: Ma ei tea, kui konkreetselt on nad häälestanud ennast Reformierakonna vastu, aga üsna selgelt on nad end häälestanud Kalle Toometi vastu.

Aare Heinvee: Neli nimekirja – kõik saavad sisse. Ehk Väärtuslik Kodupaik saab pisut enam hääli, aga ülejäänud on võrdsed. (Need neli on Väärtuslik Kodupaik, Reformierakond, sotsiaaldemokraadid ja IRL).

Tõnis Tõnisson: Siin on üks väga tugev vallavanema kandidaat.

Aare Heinvee: Indrek Kullamit mõtled?

Tõnis Tõnisson: Jah.

Inge Põlma: Kullami kahjuks võib rääkida see, et ta on Kehtna valla jaoks üsnagi tundmatu nimi.

Aare Heinvee: Mis rolli võib Silvi Ojamuru selles samas nimekirjas mängida?

Tõnis Tõnisson: Ma ei usu, et ta on täna särav täht. Kindlasti on neid, kes tema poolt hääletavad. Üks asi, mida talle andeks ei anta, on see, et ta kuulus Rapla volikogusse.

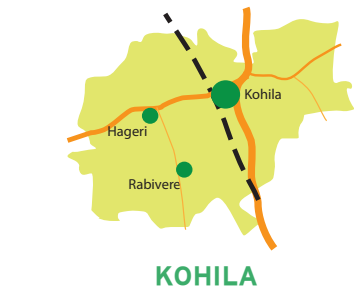
Inge Põlma: Ma arvan, et need, kes on Rail Balticu vastu, hääletavad pigem Väärtusliku Kodupaiga poolt.

Tõnis Tõnisson: Nende sõnal on kaalu. Eriti kui nad on deklareerinud, et esmaspäevasel kokkusaamisel (vt lk 3 – toim) selgub, millist vallava-

nema kandidaati nemad toetama hakkavad.

Aare Heinvee: Tundub, et vallavanem selgub suuresti isiklike eelistuste kaudu. Ka siin on aeg-ajalt kasulik võimuvahetus.

Ennustus: Volikogusse pääseb nelja nimekirja esindajaid.

KOHILA

Tõnis Tõnisson: Kohilas on kõige rohkem kandideerijaid. Seal on kuus kandidaati vallavolikogu ühe koha peale. Ülejäänutel on umbes kolme ringis. Traditsiooniliselt on võim kuulunud Isamaa ja Res Publica Liidule. Eelmistel valimistel sai kaaluks valimisliit Minu Kohila.

Aare Heinvee: Selge on see, et mida Tallinnale lähemale, seda karmimaks konkurents läheb. Tallinna mõju on Kohilas selgelt tunda.

Tõnis Tõnisson: Praegu võib IRL taas kord võita. Volikogusse võivad pääseda ka Keskerakond ja sotsiaaldemokraadid.

Jaak Herodes: Üks neist kahest võidab – kas IRL või valimisliit Minu Kohila.

Tõnis Tõnisson: Kohilas on tegelikult asjad ju üsna rahuldavalt arenenud. Mujal on tõmbekeskus ja tagamaa erineva eesmärgiga, aga Kohilas ollakse suhteliselt üksmeelsed.

Jaak Herodes: See näitab, et nad tunnetavad ennast rohkem kogukonnana ja tahavad olulistest küsimustes kaasa rääkida rohkem.

Tõnis Tõnisson: See näitab ka, et tagamaa on aktiivne ja Kohilas on kõrge valimisaktiivsus olnud valla ja linna liitumisest peale. Aktiivsed ollakse Sütlemas, Hageris, Pahlklas ja Prillimäel.

Inge Põlma: IRL-il on hea nimekiri just selle pärast, et siin on tegijaid ka väljastpoolt Kohilat - Hagerist, Prillimäelt ja Salutaguselt.

Tõnis Tõnisson: Võime ennustada, et IRL säilitab oma koha.

Jaak Herodes: Ma ei ole päris kindel. Ma kujutan ette, et Kohilas võiks laiema koalitsiooni teha kui ainult kahest nimekirjast.

Aare Heinvee: Minu Kohila võib seekord täitsa võidu napsata. Kohilat iseloomustab väga selgelt konsensuslik lähenemine ja nad tahavad arendada sealset piirkonda.

Inge Põlma: Pigem on valijatel see mure, et palju tublisid kandidaate on, aga ainult ühe poolt saab hääletada.

Aare Heinvee: Ma arvan, et sama koalitsioon jätkab, aga kas Minu Kohilal on üldse konkreetset vallavanema kandidaati?

Inge Põlma: Kalle Talviste võiks olla.

Tõnis Tõnisson: Huvitav on see, et varem on Talviste olnud nimekirja lõpus, aga nüüd on ta tõusnud teiseks.

Aare Heinvee: Ma arvan, et tal ei ole ambitsiooni sellel kohal töötamiseks.

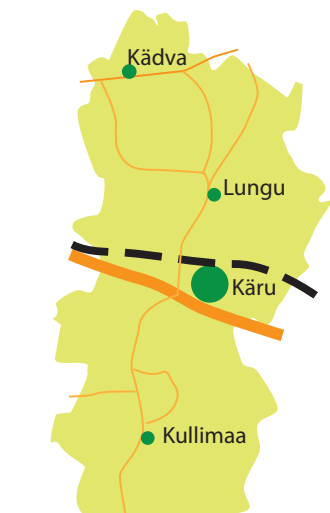
Tõnis Tõnisson: Tundub, et ega Anneliis Kõivul ei ole seda samuti. Ma ei usu, et Tiit Paananen seda ka väga tahaks.

Aare Heinvee: Ta on aktiivne

inimene ja hea meelega lööb kaasa, aga mitte sellisel positsioonil.

Tõnis Tõnisson: Väga selget vallavanema kandidaati neil ei ole. Tundub, et praegune seis Kohilas säilib.

Ennustus: Heiki Hepner jätkab vallavanemana ja praegune koalitsioon säilib.

KÄRU

Inge Põlma: Siin võib tulla võimalik muu vahetus.

Jaak Herodes: Kui ma nimekirju vaatan, siis on mõlemad päris tugevad.

Inge Põlma: Pisut hakkab mängima see, kas valla elanikud on väsinud praegusest valitsemisest või mitte.

Jaak Herodes: Täpselt nii on.

Tõnis Tõnisson: Mulle tundub, et Kärus kannatatakse mingi periood ühte valitsemist ja siis väsitakse ja tehakse uus valik. Äkki on nüüd see aeg, kui tehakse uus valik.

Jaak Herodes: Peab enesekriitiliselt ütlema, et küsimus ei ole selles, kas inimesed kannataksid valitsemist, vaid selles, et ühel hetkel lihtsalt tuleb ammendumise hetk. Küsimus on praegu selles, kas võimusealtskonna jaoks on ammendumise hetk saabunud või mitte.

Sigrid Algre: Ma usun, et võimul olevaid mehi küll kirutakse, aga samas valitakse ka tagasi.

Tõnis Tõnisson: Ütleme, et siin vallas ei oska me midagi kindlalt prognoosida, aga võime kindlalt öelda, et Elari Hiisil ei saa kerge olema.

Jaak Herodes: Täiesti võimalik on see, et Reformierakonna nimekiri võidab, nad korraldavad konkursi ja valivad Elari Hiisi tagasi vallavanemaks. Sellegipoolest on Käru vallas intriig olemas.

Tõnis Tõnisson: Me ei saa kindlalt öelda, et praegune vallavanem jätkab sellel positsioonil. Ei ole sellist valda, kus vallavanem võiks rahulikult magada.

Ennustus: Kui IRL säilitab vallavanema koha, saab volikogu esimeheks Reformierakonna kandidaat. Või vastupidi.

MÄRJAMAA

Tõnis Tõnisson: Märjamaal on samuti väga intrigeeriv seis. Praegune vallavanem Eero Plamus on väga selgelt teatanud, et ta lahkub oma positsioonilt ja vallast ka. Mingil kummalisel põhjusel on ta jäänud kandideerima. Selle olukorra taustal on mitu meest, kes usuvad, et nemad on järgmised Märjamaa vallavanemad. Üks neist on IRL-i liider Villu

Karu ja teine on sotsiaaldemokraatide esinumber Ülo Olm. Aga võib juhtuda, et tuleb hoopis keegi kolmas. Villu Karul on väga pikaajaline staaž volikogu esimehena, kuid eelmistel valimistel jäi ta Andres Elmikule alla.

Inge Põlma: Pole ju selge, kui palju on Märjamaa elanikud endale teadvustanud, et Plamus plaanib pärast valimisi Märjamaalt ära minna.

Tõnis Tõnisson: Alevi inimesed tõenäoliselt teavad. See ei ole ju mingi saladus, et ta läheb ära.

Igatahes, sotsiaaldemokraatidel on Märjamaal päris häid väljavaateid, et jõuliselt võimule tulla. Kampaaniat on nad teinud ka. Kohapeal on nad sellega tegelema kindlasti kevadest saadik. Olmil oli nimekiri juba kevadel laias laastus koos. Tal on selge ambitsioon võimule pääseda.

Aare Heinvee: Siin on kolm võrdset nimekirja (IRL, sotsiaaldemokraadid ja valimisliit Märjamaa) ja Valla Rahva Eest jääb pisut tahapoole.

Inge Põlma: Arvestades Märjamaa demograafiat, määrab alev tõenäoliselt suurema osa hääletasaagist.

Jaak Herodes: Kas me ennustame, et Märjamaal tulevad muutused? Me ei räägi isikutest, vaid üldisest poliitikast.

Tõnis Tõnisson: Jah, kindlasti.

Inge Põlma: Ma arvan, et IRL säilitab oma praeguse positsiooni.

Tõnis Tõnisson: Aga IRL-i poliitika saab olema erinev. Märjamaal võib saada määravaks keskuse ja tagamaa konflikt. Ja siin on sotsiaaldemokraadid olukorda oskuslikult ära kasutanud. Nemat on rääkinud tagamaa arendamisest. Märjamaal on see valitsemistsükkel olnud suur koondamise aeg – rahvamajad on põhimõtteliselt surnud. Ma arvan, et sotsid teevad seekord Märjamaal ajalugu.

Tõnis Tõnisson: Me prognoosime kindlaid muutusi Märjamaal ja usume, et IRL ja sotsid saavutavad edu.

Aare Heinvee: Oluline on see, kui palju on teadvustatud seda, et Eero Plamus teadvustab pärast valimisi Märjamaalt ära minna.

Inge Põlma: Seda teatakse ja sellest räägitakse, aga küsimus on selles, kui palju see inimeste käitumist mõjutab. Valla Rahva Eest võib mingi osa hääli ikkagi võtta, sest seal on mitmeid ettevõtjaid.

Jaak Herodes: Ennustan, et sotsid tõusevad koalitsiooni ja toimuvad suuremad muutused.

Ennustus: Märjamaal on suured muutused tulemas.

RAIKKÜLA

Tõnis Tõnisson: Jaan Truuts ütles kaks nädalat tagasi, et ta on valmis vallavanemana jätkama, aga kui nii ei lähe, siis pole ka hullu.

Inge Põlma: Raikküla on selles mõttes keeruline, et seal on jõudude vahetuse raske hinnata. Nimekirjades on inimesi, kes ei ole varem valimistel osalenud.

Aare Heinvee: Mina panustaksin IRL-ile, sest Tõnu Rahula on tugev kandidaat.

Tõnis Tõnisson: IRL-ist oleks vallavanema kandidaat Margit Pärna ja sotsidest Tiia Sõber.

Inge Põlma: Sotside nimekiri ei ole väga veenev.

Tõnis Tõnisson: Nii et IRL?

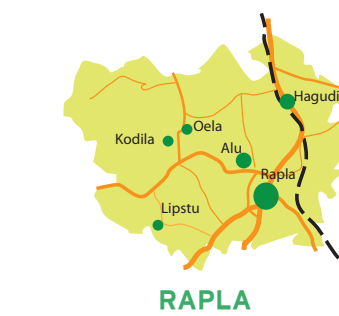
Inge Põlma: Võiks arvata, et IRL võidab.

Jaak Herodes: Kui rahul praegu elanikud valla juhtimisega on? Ma kujutan ette, et nad ei ole üldse rahul. Mida edasi, seda hullemaks olukord läheb. Võib juhtuda täiesti ootamatuid asju.

Tõnis Tõnisson: Ei ole välistatud, et kui IRL pääseb võimule, tuuakse Jaak Pregel tagasi vallavanemaks. Me julgeme prognoosida, et IRL-il on Raikküla vallas paremad väljavaated kui teistel.

Jaak Herodes: Ma ei kannaks sotside nimekirja maha, sest kui protestihääli hakkab tulema, siis nad tulevad just sinna.

Ennustus: Valimised võidab IRL.

RAPLA

Tõnis Tõnisson: Reformierakonna nimekiri võib võtta võidu, kuid mitte võimu. Tundub, et Mutli valimisliit, kes on teinud üsna jõulist kampaaniat aasta algusest peale, võib koguda ehk isegi teise tulemuse. Jääb kehtima senine koalitsioon. See tähendab Reformierakond, Keskerakond, IRL ning siia võidakse juurde tõmmata isegi sotsid.

Inge Põlma: Sotside nimekiri on üsna lühike.

Jaak Herodes: Mille alusel sa Raplas sotsidele edu ennustad?

Tõnis Tõnisson: Tuntus. Tammisaare nimi ja teine on see noorte juht (Elis Tootsman - toim).

Jaak Herodes: Mina pakun, et Rapla Vallakodanike Liit võidab valimised ja nad saavad ka võimule.

Sigrid Algre: Ma ka miskipärast arvan seda, sest nad on populaarsed.

Tõnis Tõnisson: Ma julgen siinkohal naeratada. Selleks, et pääseda võimule, peaks Vallakodanike Liit võtma kaks kolmandikku volikogust.

Jaak Herodes: Kas sa tahad öelda, et neil ei ole kellegagi koalitsiooni teha?

Tõnis Tõnisson: Neil on koalitsioon teha sotsidega, aga ma arvan, et Reformierakond, IRL ja Keskerakond moodustavad koalitsiooni, millega nad astuvad selgelt valimisliidu vastu. Ma arvan, et see kolmikliit teeb kõik, et tõmmata sellesse ühendusse ka sotsid.

Aare Heinvee: Ma võin üldjoontes nõustuda, aga mind teeb üks asi ettevaatlikuks. Mida me näeme Tallinnas? Et kõik on ühe vastu. Raplas on kujunenud kahetsusväärne olukord, kus kõik on kellegi ühe vastu.

Mina olen täheldanud seoses Valla-kodanike Liidu tulekuga uut tendentsi. Ma ei tea, kas see on hea või halb, aga valimisvõitlusesse kaasatakse allasutuste juhte ja ametnikke. Allasutusi püütakse politiseerida ja ma peaks olema väga sinisilmne, kui ma ütleks, et see ei avalda mõju. Paraku iseloomustab see enamikku Eesti omavalitsusi.

Jaak Herodes: Kui viis nimekirja saavad volikokku ja Reformierakond ning IRL ei saa kahepeale 50 protsenti täis, siis on võimalik, et Keskerakond, sotsid ja valimisliit moodustavad koalitsiooni.

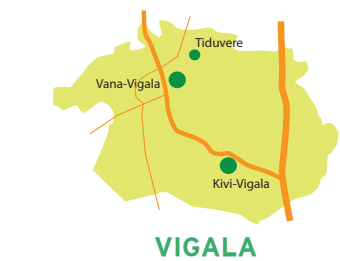
Inge Põlma: Jah, see on võimalik, aga samas on Keskerakond teinud seni edukat koostööd Reformi ja IRL-iga.

Tõnis Tõnisson: Ma kaldun arvama, et Keskerakond ei lahku kolmikliidust. Peaaegu mitte mingil juhul. Probleem võib tekkida siis, kui Reformierakond võidab, sest Keskerakond ei toeta praegust vallavanemat. See on selgelt välja öeldud, Võigemast on rääkinud, et vald vajab uut juhti.

Selge on see, et Reform korjab Rapla linnast päris palju hääli. Ma ei välista, et nad koguvad IRL-iga kahe peale lausa 51 protsenti häälest.

Jaak Herodes: Kui see ei õnnestu, siis on ka teine koalitsioon võimalik, millest ma enne rääkisin.

Ennustus: Variante on mitmeid. Kõige tõenäolisem on see, et praegune koalitsioon jätkab ja vallavanem selgitatakse läbirääkimiste käigus.

VIGALA

Aare Heinvee: Vigala on hea näide konsensuslikust tegevusest vallas. Kõik on koostööaltid ja sõbralikud. Ega midagi ei ole ette heita ka Priit Kärsnale.

Tõnis Tõnisson: Eelmistel valimistel saigi Kärsna kõige parema tulemuse.

Aare Heinvee: Vigalas säilib sõbralik olukord.

Tõnis Tõnisson: Võib-olla oleks Vigalale kasulik, kui volikogu esimees vahetuks. Tundub, et Reformierakond on tugevasti tööd teinud. Meelis Välis on olnud läbi aegade üks suuremaid hääle kogujaid. Eelmistel valimistel sai ta Kärsna järel teise koha.

Jaak Herodes: Ma arvan, et Reformierakonna nimekiri võib saada hea tulemuse.

Ennustus: Praegune olukord säilib.

Jaan Sildoja ning Jaan Padrik on mõlemad olnud Mariann Kuusmanni kadetid ning nüüd nad töötavad koos.

Fotod: JAAK KADARIK

Kehtna jaoskonna politseiametnikud on kohal neljas vallas

Siim Jõgis

Kehtna jaoskonnas teeb tänasel päeval tööd kolm politseiametnikku. Tööpiirkonnaks on neli valda – Kehtna, Järvakandi, Kärü ja Raikküla.

Kolme peale on kasutada üks politseivärvides sõiduk, mis aga ei tähenda, et kahe samaaegse väljakutse korral jääks

üks neist teenindamata. Politsei võimekus on ikka 24/7. Kui inimesel on mure (probleem) ja ta soovib kohale politseid, ei

jää viimased kunagi tulemata, samas ei pruugi väljakutset teenindav politseitöötaja olla oma ja kohapeal töötav piirkonnapolitseinik, vaid keegi teine – patrullpolitseinik, kriminaalpolitseinik või keegi teisest piirkonnast pärit piirkonnapolitseinik.

„Kui kohalikud piirkonnapolitseinikud on hõivatud, jõuab kõige kiiremini abivajaja juurde patrull,“ rääkis

vanemkomissar Mariann Kuusmann. Tema on ka Kehtna jaoskonna kõige staažikam töötaja. Oma tööd politseis alustas Kuusmann 1994. aastal. Nii samas jaoskonnas töötavad komissar Jaan Sildoja kui ka vanemkonstaabel Jaan Padrik on mõlemad olnud Kuusmanni juhendamisel kadetid ning käesoleval ajal töötavad kõik kolm koos.

Töö on kõigil ühine – auast-

med siin mingeid privileege ei taga. „Me ei tervita hommikuti üksteist stiilis „tere hommikust, vanemkomissar Kuusmann või vanemkonstaabel Padrik. Ikka eesnimede järgi kutsume üksteist,“ rääkis Sildoja. Samas on vaja kahel Jaanil vahet teha, aga see on lahendatud nagu muinasjutus – Suur Jaan ja Väike Jaan!

Kõige tihedama tööaja määratlemine paneb kõik korras

mõtleva ja ühiselt vastatakse, et reede ja laupäeva õhtud on need kõige tõisemad, kui öistes patrullides käiakse. Esmaspäeva hommikul on samuti teinekord rohkem murekurtjaid kui tavaliselt, sest nädalavahetus on läbi saanud ja juhtunud on nii mõndagi. Osal inimestest on ikka väga sügavalt sees arusaam, et politseid ei maksa puhkepäevadel ja pärast tööaega

tülitada. Kannatataksegi siis hambad ristas esimese tööpäeva hommikuni ja tullakse oma muret kurtma. Abi oleks võinud aga juba mõni päev varem saabuda.

Pühapäevad on olnud reeglina kõige rahulikumad – siis võetakse aeg maha, et uuele tööndalale vastu minna. Jooksva kuu lõikes on kõige tõisem periood esimene nädalavahetus, mil inimesed on just palga või toetused kätte saanud ning algab raha kulutamine.

Politseinikud on mingil moel fikseerinud võimaliku seose kuu faaside ja inimeste käitumise vahel. Täiskuu ajal esineb rohkem „tavalisest“ erinevaid väljakutseid kui muul ajal. „Kui Kuu suudab mõjutada meeleuid veemasse ookeanis – need on meile nähtavad tõusude ja mõõnadena, siis mingi mõju on sellel ka inimeste käitumisele, kes koosnevad samuti enamjaolt veest,“ sõnas Kuusmann.

Kuu erinevate faaside ajal saavad politseinikud väljakutseid anomaalsetele juhtumitele, kus hääled peas jagavad käsklusi, esineb kosmosekiirgust või nähakse viirastusi. Mingi mõju on kindlasti ka tarbitud alkoholil ja narkootilistel ainetel, kuid selliseid väljakutseid ei ole mitte ainult üks, vaid neid on rohkem, samas tuleb neid ette lühikese ajavahemiku jooksul, jõudsid kõik kolm vestluskaaslast ühisele kokkuleppele. On ette tulnud ka juhtumeid, kus helistajal varastatakse köögikapist nõusid, kuigi korteri uks on lukus ja võõrad ei käi.

Selliste juhtumitega tegelevad ka kiirabitöötajad, kes on ühistel väljakutsetel politseitöötajatele tunnistanud, et Kuu faasid võivad inimeste käitumist erinevas suunas mõjutada.

Kanepi tarvitajate arv on plahvatuslikult tõusnud

Olles töötanud politseis tervelt 19 aastat, ütles Kuusmann, et sellist vaesust, milles maapiirkondade inimesed praegu elavad, ei ole ta varem näinud. Tema hinnangul peavad vaesemad ja sageli ka vanemad inimesed tihti toime tulema väga ekstreemsetes oludes – eramud on viletsad, soojapidavus sageli olematu. Suitsuandur toa laes on kui narritamine, sest nii toasoe kui ka võimalik ving on ammu õues. Aga inimesed elavad, ei nurise. Ütleavad ise, et saavad hakkama!

Ühel juhul elasid memmekesed majas, millel katus sisse langenud ja poolik korsten turritas seinte vahelt välja. Sooja andsid külmal talvapäeval koerad ja peas olev läkiläki...

Teine valukoht on lapsed, kelle üks või mõlemad vanemad on välismaal tööl ja teismeline ise on enda järelevaataja, hooldaja, õpe-

Mariann Kuusmann on töötanud politseis alates 1994. aastast.

taja. Raha eest saab elus nii mõndagi, aga turvatunnet ja lähedaste soojust raha eest ei saa. Kalestunud hingega noorukeid on millegipärast meie ümber järjest rohkem ja empaatia puudumine on juba tunda ja näha. See ongi võib-olla üks põhjustest, miks narkootikumide tarvitamine noorte hulgas plahvatuslikult levib.

Mõned aastad tagasi oli politseitöötajatele narkootikumide tarvitajate ring täpselt teada, aga praegu lisandub tarvitajate sekka iga päev uusi noori. „Noored räägivad, et nad tarvitavad ainult kanepit, sest see on nii-öelda ökotode – naturaalne, mitte keemiline värk. Nad ei teadvusta endale, et kanep on samamoodi narkootikum nagu teised ained,“ rääkis Kuusmann. Ja see on politseinike sõnul ohumärk. Samas osa noori liialdavad ja lihtsalt valetavad, et nad ainult kanepit suitsetavad, sageli näitavad ekspertiiside vastused, et leitud on ka muid meelemürkide tarvitamise jälgi. „Noored arvavad ekslikult, et kanep ei tee neist tavalist

ning lisas, et kanep ei levi mitte ainult gümnaasistide ja kutsekoolide õpilaste, vaid ka põhikooli õppurite hulgas. See probleem ei piirne ainult Kehtnaga ning kanepi tarvitajaid on kõikjal Eestis.

Teine probleem seoses narkootikumidega on nende tarvitajate vaikiv sallimine ja kanepi tarvitamise tolereerimine. Need, kes ise kanepit ei suitseta, ei pane seda ka teistele pahaks. „Meil on olnud kampaaniad „Ei narkootikumidele“, aga midagi on ikkagi valesi, sest noored ei mõista hukka kanepi kui narkootikumi tarbimist,“ sõnas Kuusmann.

Kehtna on hädas lapsvarastega

Nii Kehtnale kui ka kõikidele suurtele kaubandusketidele põhjustavad peavalu lapsvargad. Neid ei ole mitte ainult üks või kaks, vaid ikka kordades rohkem. „Müüjad kauplustes on nendega väga hädas ja ütlevad, et ei jõua varsti enam müügitööd teha, sest peavad varastele peale passima,“ rääkis Kuusmann.

Müüjate sõnul varastatakse kõige rohkem kohuke, hakkliha, alkohoolseid jooke. Ka pulgakommid ja muud maiustused on väga levinud varguse objekt. Nälga kannatavad inimesed saavad vallast abi, viina ja õlu ostmiseks raha siiski ei eraldata ja nii minnaksegi vargile.

Kõik kolm politseinikku tunnustavad, et üsna suur osa nende tööst on seotud tagantjärele tarkusega ning „tule kustutamise“ga, ennetustöö on osale elanikkonnast kui hane selga vesi. „Käime rääkimas koolides liikluses varitsevatest ohtudest, vägivallast ja vargustest. Lapsed saavad aru, et teistele haiget teha on paha ja varastada ei tohi. Aga

et esimesena lüüa ei tohi, aga vastu tuleb anda nii, et küll saab!“ räägivad politseiametnikud.

Koolikiusajate nimed korduvad tihti juhtumist juhtumisse ja politseinike sõnul ei piisa siinkohal ei vanemate ega õpetajate tarkusest, vaid vaja on õppinud psühholoogi abi, kes lapse tagasi igapäevaellu tooks, ilma et ümbritsevad lapsed seeläbi kannataks. See haakub jälle eelpool toodud vanemate eemal viibimisega välismaal ja koduse olukorraga. On olemas ütlus, et „hea laps on korraliku lastetoaga“, aga kust see hea laps tulla saabki, kui lastetuba pole olnud?

Samas ei ole politseiniku igapäevatöös ainult valu ja negatiivsust. Palju on positiivset tagasisidet ja sekka naljakaid juhtumeidki. Hiljuti helistas jaoskonda vanem häärasmees, kes kurtis, et tema auto on öö jooksul õliga üle valatud. Kuna auto kallal oldi ka varem vandaalitsevad, tundus autoomanikule, et taas on poisikesed tema sõiduki kallal ennast löbustanud. Kui politsei kohale jõudis, oli õues mõni kraad külma ja auto katus oli jään, küljed kondensveest tilkumas.

Seekord mängis ilmataat autoomanikule vimka ja õnetu mees oli mures oma ilma

põhjuste tehtud väljakutse pärast.

Lohutuseks öelgem üle, et kui on kahtlus, et seadusevastane tegu on toime pandud, on esmane ikka politsei kutsuda. Eks targem vaata kohapeal kõik üle.

Ühel korral on ette tulnud ka seda, et inimesed püüavad politseinikele nende töös abi osutada ja nii ehiv Kehtna jaoskonna seina paberil loits: „Armastan ja palun ja vajan väärtõ kadu minu piirkonnast.“ See seik näitab, et loitsu kinkinud inimene soovib politseinikele nende töös head ja oma jõu piirides proovib pahategude lõppemisele oma piirkonnas kaasa aidata. Jaan Sildoja ütles, et vahel tekitab sedalaadi sõnumite saamine pikaks ajaks hea tuju.

Igapäevases politseitöös on palju inimestega suhtlemist ja Sildoja sõnul piisab vahel lihtsalt inimese ära kuulamisest ja temaga ühiselt valupunktide arutamisest, et probleem saaks lahendatud. Nendel puhkudel tulevad kasuks teadmised psühholoogiast. Ja olgem ausad – millal meil on aega lähedasi tõeliselt kuulata ja kuulda võtta? Teinekord võtab see ikka mitu tundi, on raske nii kuulajale kui ka kuulatavale, kuid tulemus on vaeva väärt. Hea politseinik on kindlasti hea kuulaja.

Ole valmis loodust taltsutama.

HUSQVARNA ST 261E + KINGITUSED

1459,-

Suure jõudlusega kaheastmeline lumepuhur eramuomanikele. Elektristarter teeb käivituse lihtsaks ning soojendusega käepidemed teevad töötamise mugavaks. Töölaius 61 cm. B&S 1150 Series - 5,1 kW, 103 kg

HUSQVARNA 125BVX
Kampaaniahind

275,-

Soovitulik jahind 309 €

Hästi tasakaalustatud, kergelt manööverdatav ning suure puhumisvõimsusega kodukasutusel mõeldud lehepuhur. 28,0 cm³ - 0,8 kW - 4,26 kg

HUSQVARNA 545 + KIIVER FUNCTIONAL

599,-

Hästi tasakaalustatud ning võimas professionaalseks kasutuseks mõeldud kettsaag. X-Torq mootor tagab väiksema emissioonitaseme ning väiksema kütusekulu. 50,1 cm³, 2,5 kW, 4,9 kg

Kampaania kestab kuni 30.11.2013.

TALTSUTADES LOODUSJÕUDE™

Vaata ka teisi pakkumisi www.husqvarna.ee

Post24 pakiautomaadid võivad olla tujukad

Katrin Helend-Aaviku

Närvesöövad kogemused Post24 pakiautomaatidega tekitavad inimestes nurinat ja kallutavad eelistama SmartPOST-i.

Pakiautomaadiga pakke saates on kaks valikut – SmartPOST (Itella) või Post24.

Raplamaal on SmartPOST-i pakiautomaadid Märjamaa Säästumarketis ja Rapla Maximas, Post24 automaat on vaid Rapla Maximas.

Pakiautomaatide kasutamise suurim pluss on see, et saab mugavalt ja kiirelt, endale sobival ajal paki teele saata ja kätte saada. Iseteenindavate automaatidega tegi Eestis esimesena otsa lahti SmartPOST. Inimestega rääkides selgub, et sellega ollakse üldjoontes väga rahul.

Hiljem lisandunud Eesti Posti hallatavad Post24 automaadid on küll paki saatmiseks hinna poolest veidi soodsamad, aga nende kohta on tarbijal ka rohkem nurnat.

Närvesöövad kogemused Post24-ga

Nurina põhjustena on välja toodud, et tihti jätab aparaat paberi puudumise tõttu andmata kviitungi või adressaadi andmetega klepsu. On ka juhtunud, et kapiuks ei avane või on automaat üldse rikkis, ja vahel on mõni saadetis sootuks kaduma jäänud.

Neil juhtudel peab inimene leidma aega, et mõnel muul ajal tagasi tulla, mis on eriti ebamugav Raplast kaugemal elavatele inimestele.

Inimesed, kellega nende kogemustest rääkisime, soovisid jääda anonüümseks, seega kasutame vaid eesnimisid.

Triinu ütles, et tema on kasutanud Post24 automaati ja siiani on kõik laabunud, Kairi aga kirjeldas ebameeldivat kogemust. „Sooritasin makse, klepsu automaat ei väljastanud, kviitungit ka mitte. Kuna olin maksnud ja ka käsitsi pakile andmed peale kirjutanud, panin paki kappi. Kahjuks ei ole mul siis aga mingit kontrolli, kas pakk läheb teele ja jõuab ka adressaadini. Ka ei olnud mul inimesele, kes on maksnud paki sisu eest, anda mingit jälgimiskoodi,“ rääkis naine, lisades, et lõpuks lahenes asi siiski positiivselt.

Katrin kirjeldas oma kogemusi nii: „Olen ostnud aeg-ajalt üht ja teist Osta.ee keskkonnast ja viimasel ajal kuulen väga tihti müüjatelt, et Post24-ga nad pakki ei saada, sest neil on sellega halb kogemus. Saadan ka ise pakke

üsna tihti ja need on harvad korrad, kui Post24 automaadi- ga ühtegi probleemi ei ole. Kas on siis klepsud otsas või tuleb ekraanile kiri, et kood ei ole tuvastatav (kusjuures poole tunni pärast, kui uuesti proovima tulen, võtab automaat paki vastu) või ei ole parajasti ühtegi tühja kappi.

Vahel ei olegi õnnestunud mõnda pakki automaati panna ja siis see tähendab seda, et pean helistama pakisaajatele ning vabandama ja järgmisel päeval taas tulema uuele katsele. Äärmiselt närvesööv, ja milline ajakulu!“ Siiski on Katrini sõnul olnud ka neid kordi, kus pakisaatmine esimesel korral kenasti õnnestub, kuid kui vähegi võimalik, eelistab ta SmartPOST-i.

Eesti Post: Post24 pakiautomaatide populaarsus pidevalt tõuseb

Eesti Posti kommunikatsioonijuht Kadri Tonka ütles, et olukordi, kus automaat üldse klepsu välja ei anna, esineb väga harva ning üldjuhul on sellised tõrked lühiajalised. „Kui kleebiserull hakkab otsa saama, annab automaat sellest teada ning meie kullerid paigaldavad kohe uue rulli,“ rääkis Eesti Posti esindaja. Ta juhtis tähelepanu sellele, et peamine põhjus aadresskaardi hilinemiseks või puudumiseks on sageli kiirus, mida kliendid printerilt eeldavad.

„Sagedased on juhtumid, kus klient ei ole jõudnud kleebist ära oodata ning on asetanud paki kappi ilma aadresskaardita. See võib tekitada olukorra, kus järgmine klient paneb pakile eelmise klienti aadresskaardi. Siinkohal

rõhutaksingi teist olulist aspekti – lugeda alati hoolikalt, mis on kleebise peale kirjutatud, ning veenduda, et olete saanud õigete andmetega aadresskaardi,“ ütles Tonka.

Ta märkis, et aadresskaardid ehk kleebised, mida kliendid oma pakke paigaldavad, on teenuse osutamise seisukohast ülimalt olulised. Seetõttu on alati igaks juhuks mõistlik pakile lisada ka saatja nimi ja telefoninumber, sest nii kulub kahtluse tekkimisel paki käsitlemisele vähem aega.

„Kui aga tõesti esineb olukord, kus automaat ei väljasta kleebist ning kleebisesahtli põhjalikul läbiotsimisel aadresskaarti ei leia, tasub pakk

eraldi käidelda.

Tonka sõnul ongi just segamini aetud või valede andmetega aadresskaardid pakkidel peamiseks põhjuseks, miks pakke kohale jõudmine viibib, aga pakke kaotamine pärast ei peaks klient muretsema.

„Kui pakk on valede andmetega, tuleb esmalt tuvastada õige saaja, kuid pakid ei kao kuskile. Kuller, kes tühjeneb pakiautomaati, skaneerib ka ise kõik pakid ja süsteem annab talle veateate, kui andmed

sellegipoolest kappi panna. Ilma kleebiseta pakk on parem kui vale kleebisega pakk. Kui olete kogemata pakile vale kleebise paigaldanud ja oma kleebist ei leia, siis rebige kleps pakendilt või kriipsutage aadresskaardi vöötkood läbi,“ juhendas Tonka ja lisas, et aadresskaardi puudumine või läbikriipsutamine on selge signaal kullerile, et pakki tuleb

omavahel ei klapi. Sellisel juhul hakatakse tegelema vea põhjuse otsimisega ning sel põhjusel võibki paki kohale jõudmine hilineda,“ selgitas kommunikatsioonijuht.

Kui pakiautomaadist pakki saates on pakk eelvormistatud, kuid automaat on täis, siis on kaks võimalust. Pakiga võib minna postkontorisse, kust see saadetakse lisatasuta teele,

või tulla pakiautomaadi juurde tagasi siis, kui automaat on tühjen- datud. Pakiautomaatide tühjen- damisaegasid saab vaadata Post24 veebist.

Tonka tunnistas, et kuna jätkuvalt kasvab inimeste harjumus soetada kaupa e-poodidest ning Post24 pakiautomaatide populaarsus tõuseb pidevalt, juhtub järjest sagedamini, et kõik automaadid on kasutusel. Seda olukorda lahendatakse pidevalt uusi pakiautomaate paigaldades või olemasolevaid suurendades.

SmartPOST-i peetakse usaldusväärseks

Kuigi SmartPOST-iga saatmine on veidike kallim kui Post24, on SmartPOST-iga rahul peaaegu kõik küsitletud. Kiidetakse kiiret ja usaldusväärset teenindust. Ainsa miinusena tuuakse välja, et vahel on ühte kappi sattunud kahe erineva adressaadi pakid. Aga ka selles olukorras on infotelefonis antud kiired ja asjalikud juhtnöörid, kuidas edasi toimida, ja probleem on leidnud lahenduse.

„SmartPOST on hea, hind ja kvaliteet on omavahel paigas, seega ei kurda,“ ütles Anne, „kiirelt saab asjad kätte. Lisaks on teenust mugav ja lihtne kasutada. Ükski asi pole seni katki ega kaduma läinud.“

Ka Merle kiidab SmartPOST-i: „Kiire, soodne ja mugav teenus. Pole ühtegi probleemi olnud. Paljude saa-

detiste hulgas olen Keilast Tartusse ja Tartust tagasi Keilasse toimetanud edukalt ka oma sülearvuti, mille võiks ilmselt liigitada kergesti purunevate saadetiste kategooriasse.“

Itella SmartPOST OÜ tegevjuht Risto Eelmaa ütles, et peamised mured, millega nende poole on pöördutud, on see, et kliendid on eksinud sihtkoha pakiautomaadi valikul või vastuvõtja telefoninumbri sisestamisel. Ta märkis, et koostöös klienti ja SmartPOST-i klientideenindusega saavad sellised probleemid aga kiiresti lahendatud ning pakk suunatakse ümber õigesse automaati.

Juhtudel, kui ühte kappi on sattunud mitme adressaadi pakid, on Eelmaa sõnul protseduuri reeglite vastu eksinud kas kuller või klient, kes ei jälginud piisavalt tähelepanelikult pakiautomaadi juhiseid.

„Selline olukord saab tekkida siis, kui pakiautomaat teab, et avatav kapp on tühi, aga tegelikkuses ei ole. Vahel võib põhjuseks olla ka tehniline tõrge. Üldiselt saan aga kinnitada, et õnneks esineb SmartPOST-il selliseid olukordi haruharva.“

Eelmaa ütleb, et nende kõige suurem konkurentsieelis on teenuse kvaliteet.

„Esiteks tuleneb see sellest, et meie pakiautomaadid asuvad kaubanduskeskuste sisepindadel, kus on aasta ringi stabiilsed tingimused.

Samuti on klientidel mugav toimetada pakiautomaadi juures, sõltumata sellest, milline on väljas ilm,“ räägib Eelmaa.

Rail Baltic

Kehtnas tõi tulevikurong kokku täissaali

Vivika Veski

Kehtna põhikooli saalis 8. oktoobril peetud Rail Balticu planeeringu avalikule arutelule kogunes ligi kolmsada inimest, küsimuste- ja ettepanekuterohke arutelu kestis üle kolme tunni.

Õhkkond puupüsti täis saalis oli tõine, esinejad tegid oma tutvustavad ettekanded, misjärel esitati neile küsimusi ja tehti ka ettepanekuid, mida uue kiirrongitee planeerimisel võiks veel arvestada. Valtu-Nurme külvavem Helen Link tegi ettepaneku küsida Eesti rahva käest, kas me vajame rongi, mis kihutab 240-kilomeetrise tunniikiirusega, või piisab 120 kilomeetrist tunnis, sest viimati nimetatud juhul oleksid lubatud ka samatasandilised ülesõidud ja -käigud ning kaubarong sõidab niikui nii aeglasemalt.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi esindaja Andres Lindemann tõdes, et praegusele trassile ei ole tulnud kaupa peale ning nad otsivad universaalset ühendust Euroopaga ning selleks

on Eesti inimestel vaja 240 kilomeetrit tunnis.

Berliini asemel Poola piirini

Andres Lindemann rääkis, et praegu koostatakse Rail Balticu jaoks korraga kolme maa-konnaplaneeringut – Harjus, Raplas ja Pärnus – ning samal ajal ka detailplaneeringuid Tallinnasse Ülemistele ja Pärnusse rajatavatele jaamadele ning Tallinna depoole.

Lindemann kõneles Rail Balticu kasulikkusest, arvu-tused näitavad tema sõnul, et kaupu ja reisijaid jagub uuele raudteele piisavalt. Raudteele annab edaspidi merelaevanduse ees eelise ka see, et 2015. aastal hakkab kehtima väävlidirektiiv, mis tõstab laevakütuse hinda 30–40 protsenti, rääkis Lindemann.

Metsaääre küla elanik, Kehtna arutelu juhtinud Vahur Tõnissoo küsis, kui kaugele uue rongiga ikka ümber istumata sõita saab. Ta viitas, et viidatakse ühendusele Berliiniga, kuid tegelikult saab sõita Poola piirini.

Lindemann tõdes, et raudtee pakub konkurentsi eeskätt lühilennuliinidele, kuid koostöö Poolaga käib, et otseühendust pikendada.

Tehnilise järelevalve ameti esindaja Jaak Simoni sõnul tuleb uus raudtee võimalikult otsene ja odav. Samaaegne

Kehtna põhikooli saali kogunes Rail Balticu planeeringu avalikule arutelule ligi kolmsada inimest.

Foto: SIIM SOLMAN

kiirus ja odavus saavutatakse tema sõnul tänu sellele, et reisi- ja kaubaveod viiakse ühele ja samale raudteele.

Keskkonnamõtjude strateegilist hindamist (KSH) läbi viiva konsultatsiooniettevõtte Hendrikson & Ko juhataja Heikki Kalle rääkis, et nende peamine ülesanne on panna erinevates keskkonnavaldkondades kõik

halvad asjad ritta ja valida välja see trassivariant, mis teeb kõige vähem kahju. Ta ütles, et nad on saanud kirju ja ettepanekuid, millega on ka juba programmi täiendanud. Näiteks said nad nädal varem teada kahest kotkapesast, mis jäävad trassivariantide lähedusse.

„Igasugune raudtee, mis lä-

heb põhjast lõunasse, on räige loodumõjuga, vaatame, kus see väiksem või kus seda on lihtsam leevendada,” kõneles Kalle.

Kalle sõnul vaatavad KSH koostajad keskkonda tervikuna, lisaks loodusele võetakse arvesse ka sotsiaalset ja kultuurilis-ajaloolist keskkonda, ettevõtlust, kohalikku eluolu,

Raikküla arutelul õhkus vastuseisu

Siim Jõgis

„Inimesed, ärge laske endale pähe istuda,” kõlas rahva seast, kui esinejad rääkisid, miks on Rail Baltic kasulik ja vajalik.

Inimesi ei olnud möödunud kolmapäeva õhtul Lipa koolimaja kogunenud nii palju kui päev varem Kehtnasse, ent väike saal oli nii täis, et osa huvilisi pidi püsti seisma. Kolmetunnise vestluse käigus kujunes üsna selge rindejoon esinejate ja rahva vahele. Ühelt poolt kõlasid ilusad prognoosid, lubadused ja hinnangud sellest, kui kasulik ja vajalik on Rail Baltic. Teine pool esitas küsimuse, mida

kohalikud elanikud sellest raudteest võidavad, kui see nende maja tagant peaks läbi minema.

Selgus, et otsest kasu Rapla-maa valdade ja külade elanikele ei olegi. Esinejad jätsid õhku teoreetilise võimaluse, et kui see osutuks tulusaks või oleks suur ühiskondlik surve, siis võiks tulevikus mõelda Rapla (või selle läheduses asuva) jaama ehituse peale. Kohalolijaid see ei veennud. Rail Baltic on tulus ettevõtmise firmadele, kes tegelevad selle ehitamisega. Väidetavalt looks ehitusprojekt juurde kolm tuhat ajutist töökohta.

On olemas ka ilusad graafikud sellest, mis selle raudtee peal sõitma hakkab, kui see valmis saab. Õhtu esimene esineja Andres Lindemann selgitas, et prognoosi kohaselt peaks Rail Balticu valmides

Enne arutelu algust tõmbasid inimeste tähelepanu võimalike trassivalikute kaardid, mis terve õhtu Lipa koolimaja seinu kaunistasid.

Foto: JAAK KADARIK

sellega iga päev sõitma kolm tuhat inimest ning see arv peaks aja jooksul kasvama.

Tema sõnul liigub kesksuvisel ajal Tallinna ja Helsingi vahel ligikaudu 25 000 inimest päe-

vas ning kui kümme protsenti neist otsustaks külastada ka teisi Balti riike, siis oleks suur osa reisijatest juba koos. Paraku ei kõlanud see prognoos kohalolijatele usutavalt.

Ürituse avasõnadest ütles Rapla maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonna juhataja, koosolekut juhtinud Ülo Peets, et kõikidele küsimustele ei pruugi esinejatel vastuseid olla. Nii ka läks. Ühe teemana kerkisid üles ökoduktid, mis peaksid võimaldama metsloomadele sujuva liikumise üle raudtee. Rahva seast esitati küsimus, kui palju ja kuhu neid tuleb ning mis on nende maksumus. Keskkonnamõtjude hindamise ekspert Heikki Kalle selgitas, et need tulevad sinna, kus on teadaolevalt põhilised loomade rännukohad, ent maksumust ja ökoduktide arvu ei osanud ta öelda. Ainu-

samuti maausulistega seotud objekte, hiisi ja muinasasulaid. Ta lisas, et kuigi nemad esitavad oma ettepaneku, on otsustajatel õigus sellele n-ö viilistada ja seda on Eestis ka ette tulnud.

Kooskõlastus pole kohustuslik

Vahur Tõnissoo küsis, mis juhtub siis, kui kohalikud omavalitsused Rail Balticu planeeringut ei kooskõlasta.

Ettevõtte Hendikson & Ko juhtiv planeerimisspetsialist Pille Metspalu ütles, et siis otsustab maavanem, kuidas edasi minna. Senine kogemus on tema sõnul näidanud, et püütakse läbi rääkida. Maavanemal on õigus planeering siiski vastu võtta ka siis, kui see on kooskõlastamata.

Kehtna koosolek oli teine eelmisel nädalal Rapla-maa eri paigus peetud Rail Balticu planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi avalike arutelude sarjast, esimene peeti esmaspäeval Rapla maavalitsuse saalis.

Kehtna valla rahvas oli Eestis esimene, kes astus välja oma külade kaitseks, kui ilmes oht, et planeeritav raudtee võib need lõhkuda. Valtu-Nurme külaplatsil peeti Rail Balticu teemalisi kümne küla koosolekuid juuli algusest saadik, sügise saabudes jätkusid need Valtu koolimajas.

ke sooviv kommentaar rahva seast oli selle kohta, et kui Rail Balticul hakatakse vedama ida- ja põhjapoolt tulevaid kaupu, jääb maanteedele vähem kaubavedusid. See omakorda tähendab ohutumat liiklemist, kuna suuri veomasinaid sõidaks vähem. Rohkem positiivselt meelestatud kommentaare rahva seast ei tulnud.

Kõnekas on ka see, et Rapla maavalitsus on saanud üle 150 kirja parandusettepanekutega Rail Balticu suhtes.

Esinejad tõdesid, et sellist trassivarianti ei ole, mis üldse kellegi huvisid ei riivaks. Samas lubasid nad, et kogu protsessi käigus püütakse teha kohalikele inimestele võimalikult vähe kahju. Õhtu lõpetuseks tegi keegi publiku seast ettepaneku lõpetada üldse Rail Balticu projekt ära. Sellele järgnes aplaus.

Rail Balticu planeerimisest ja keskkonnamõju hindamisest

Jüri Metssalu

Sarnaselt umbes sajaviiekümne Rapla maakonna elanikuga, saatsin hiljuti Rapla maavanemale ja OÜ-le Hendrikson ja Ko tähelepanekud, millega palusin neil Rail Balticu planeerimisegevuses ja keskkonnamõju strateegilisel hindamisel arvestada. Aitamaks kaasa avalikule diskussioonile, jagan enda kirjatööd lühendatud kujul ka lehelugejatega.

Mõistan, et Rail Baltic mõjutaks Eesti elu mitmes plaanis positiivselt: väheneks maanteeliikluse koormus, liiklusõnnetuste arv, keskkonna reostamine heitgaasidega, Tallinn ja Pärnu saaksid kiire rongiühenduse, kaubavedu tooks tulu, pääseksime kiirelt ja mugavalt Lätti ja Leetu (kiirest ühendusest Varssavi ja Berliiniga ei saa tegelikult veel rääkida).

Kuni hetkeni tänavu augusti lõpus, mil nägin kaardil konkreetseid trassialternatiive, suhtusingi sellesse projekti pigem kui elu edendavasse ettevõtmisse, arvates, et uus raudtee hakkab kulgema kas vanu raudteeliine või Via Baltica koridori mööda. Nüüd aga, kui uus tugeva barjääriefektiga raudtee on planeeritud läbi põliste ja elujõuliste külade, kus pole seni suurt maanteed ega raudteed olnud, olen tõsiselt mures, kas Rail Balticu positiivsed mõjud ikka kaaluksid üles materiaalse ja vaimse kahju, mida Eesti elanikele ja küladele saajanditeks tekitatakse.

Seepärast oleks vaja trassialternatiivide võrdlemisel täpsemalt läbi arvutada projekti mõju just kohalikele

inimestele ja kogukondadele ning nende elukeskkonnale ja arvestada seejuures iga pere, ettevõtte ja mittetulundusühinguga. Praegu rahva ette toodud keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programm selliseid arvutusi paraku ette ei näe.

Kodanikke ja kogukondi pole kaasatud

Olen märganud, et Rail Balticu planeerimisprotsessi pole Eesti kodanikke piisavalt kaasatud – juba selle algusest peale. Näiteks Riigikogu ega kohalike omavalitsuste valimistel pole Rail Baltic kui üldrahaliku tähtsusega teema olnud piisavalt päevakorral. Pole olnud ka võimalust üle-eestilisel tasandil kaasa rääkida, kas seda raudteed üldse vaja on, kuhu seda planeerida, kas Tartu või Pärnu kaudu, Via Baltica koridori, olemasolevaid raudteid pidi või hoopis kusagile mujale.

Sellised saajanditeks Eesti maastikku pöördumatult mõjutavad otsused tuleks teha väga läbikaalutult ja kõiki ühiskonna osapooli kaasates, mitte ainult valitsuse ja üksikute ametnike või firmade tasandil. Sedavõrd tähtsate küsimuste puhul tuleks juba arutelu algusest saati kaasata ka terviklik akadeemiliste ekspertide kolleegium, samuti kodanikeühendused ja kogukonnad, keda projekt võib puudutada.

Tegelikkus on olnud aga selline, et augusti lõpus tuli paljude inimeste jaoks trassialternatiivide paiknemine Rapla ümbruses täieliku üllatusena. Elukeskkondi hävitada ähvardavad jooned kanti kaardile kevadel ja suvel kitsas ringis ja kiirustades, kodanike eest varjatult. Seejuures pöörduti vallavalitsuste poole trassialternatiivide kohta arvamuse saamiseks puhkuste perioodil, vastuseks väga vähe aega andes.

Leian, et ka selles, trassialternatiivide väljatöötamise faasis oleks olnud tarvis omavalitsuste ja kogukondadega avalikult ja rahulikult läbi rääkida. Maarahvas ei ole nii rumal ja võimetu kui see võib tunduda. Meie kodanike hulgas on piisavalt hästi haritud inimesi, kes on võimelised suuremates ühiskondlikes protsessides kaasa rääkima ja aitama välja töötada tasakaalustatumad ja tegeliku eluga paremini kooskõlas olevad lahendused kui seda suudavad pealinnas või mujal eemal elav

Pae külanõm Katrin Bortnik on üks sadadest Eesti elanikest, kelle kodu ähvardab Rail Baltic hävitada. Sel fotol seisavad Katrin ja tema koerad talu juures, taustaks veel puutumata kodumaastik – metsatukas Katrini paremal käel asub Pae küla ohvrikivi, metsa serva Paemäe taluasemele kavatses pere ehitada uue elumaja – sellest kohast sõidaks kiirrong otse üle.

Foto: JÜRI METSSALU

vad poliitikud ja planeerijad. Pealegi – meil on selleks ka täielik õigus, sest küsimus on meie koduruumi drastilises ümberkorraldamises.

Kiirustamine pärsib uuringuid

Rail Balticu planeerimise lubamatult kiire ajakava ei võimalda teha piisavaid teaduslikke alusuuringuid, et otsustada, milline tänaseks kaardile kantud trassialternatiividest tekitab keskkonnale kõige vähem kahju. Ehkki nn avalikel aruteludel püüdsid raudtee planeerijad kodanike veenda, et praegu toimuvad põhjalikud uuringud, mille alusel valitakse trass välja, selgus konkreetsetele küsimustele antud vastustest pidevalt üks tõsiasi – süvenema hakatakse trassi tegelikku keskkonnamõjusse alles siis, kui see on välja valitud.

See vastuolu sunnib küsima, kuidas üldse usaldusväärsed on siis üldse need kiirustades antavad hinnangud, mis võetakse trassivalikul aluseks.

Kiirustamisest annab märku näiteks see, et taimestiku uurimiseks enne trassivalikut pole praegu ühtegi tervet vegetatsiooniperioodi, mis oleks

elementaarseks eelduseks liikide leidmisel ja määramisel. Kõigi arheoloogiliste väärtuste väljaselgitamiseks vajalikke välitöid ja põliselanike küsitlust ei tehta aga enne trassi väljavalimist üldse, ehkki osa muististest on teada just vaid külaelanikele. Ka pinnase geolo-

leevendada akadeemilistelt konsultantidelt nõu küsides, on ju ilmselge, et ühegi eriala spetsialist ei ole siiani oma teadustöö uurimispiirkondi valinud Rail Balticu trassikoridoride järgi. Seega pole praegu kellelgi ka piisavalt vastavaid andmeid. Vajaliku teabe kogumiseks oleks vaja eraldi meetodikaid, uurimisprojekte ja piisavalt aega.

Mõistan, et põhjalike välisuuringute käigus ei lisandu võibolla enam kui 20 protsenti väärtustest, kuid ka need on olulised. Näiteks arheoloogia valdkonnas on ülioluline küsitleda

süsteemiliselt kohalike inimesi, sest nad võivad anda teada mõnest muistisest, mis ei ole riikliku kaitse all ja mille kohta puudub teave ka kõigis andmebaasides ja arhiivides.

Mu oma praktika (näiteks Juuru, Muhu ja Jüri kihelkonnas, Matsalu ja Vilsandi rahvusparkis) on näidanud,

et kui üht küla põhjalikult uurida, on väga tõenäoline, et saadakse teateid muististest, millest varem igasugune teave puudub. Sellise töö jaoks kõigi trassialternatiivide alal kuluks ühel viieliikmelisel töörühmal vähemalt üks aasta. Ka on problemaatiline see, et meie maastikul on riikliku kaitsetahvliga tähistatud mitmeid arheoloogilise väärtusega paiku, mida pole registrisse kantud ega arvele võetud – see on meie muinsuskaitsepraktika veider omapära, mida oleks tulnud samuti arvestada ja vastavad paigad välisuuringute ja elanike küsitluse käigus enne keskkonnamõju hindamist kaardistada.

Sarnane on ilmselt olukord ka looduskaitse alal – näiteks kuulsin Kehtna koosolekul, et kohalikele elanikele on teada ühe trassialternatiivi lähedal asuv kotkapesa, mis on seni teadlastele tundmata.

Siinkohal meenub ka, et möödunud aastal segasid Kose-Aruvalla maanteelõigu ehitust karstihetrid, mis ilmusid päevavalgele ehitaja jaoks ootamatult. Samasuguseid üllatusi võib esineda mitmel pool Rail Balticu trassialternatiivide alal. Ohtlikud veo-

Rail Balticu planeerimise lubamatult kiire ajakava ei võimalda teha piisavaid teaduslikke alusuuringuid.

sed raudteel, mille all voolab salajõgi, võivad varingu või õnnetuse korral rikkuda väga laia piirkonna põhjavee – see katastroof võib mõjutada ka Tallinna veevarustust.

Eriti oluline on minu meelest süveneda enam kodanikele, kogukondadele ja ettevõtetele tekitatava kahju arvutamisse – praegu, trassialternatiivide võrdluse koostamise ajal, tuleb kohalikel planeerijatele vastavaid andmeid jagada ja ettepanekuid teha omal initsiatiivil – see teave tuleks aga koguda kokku sarnaselt loodus- ja kultuurialaste andmetega planeerija poolt, ja seda süstemaatiliselt ning põhjalikult. Vastasel juhul ei saa trassialternatiivide võrdlus olla tõsiseltvõetav.

Vaja on välitöid, küsitlusi ja spetsialiste

Nähes muististe ja pärimuspaikadega seotud uurimistöö problemaatikat kõige lähemalt, teen selles valdkonnas järgmise ettepaneku: olukorras, kus täielikeks alusuuringuteks trassialternatiivide alal pole aega antud ja kus mõju muististele hinnatakse riikliku registri, andmebaaside ja arhiivimaterjalide alusel (mille andmed võivad olla otustuste tegemiseks kuskilt maalt piisavad, aga kindlasti mitte täielikud), tuleks vähemasti raudteetrassi kindlaksmääramise järel korraldada piisava tööjõuga varustatud välitööd, mille käigus käiakse läbi kõik trassile jäävad külad, küsitletakse kõiki põliselanikke ning ka neid, kes on selles külas elanud ja hiljem mujale kolinud.

Läbi tuleks viia ka põhjalik maastikuinspeksioon. Selline süstemaatiline elanike küsitlemine ja maastikuseire annaksid olulist lisateavet ja piisava aluse võimalikult paljude trassi alla jäävate muististe teaduslikuks uurimiseks.

Vastav töökava tuleks lisada KSH programmi, kus arheoloogiliste uuringute meetodika ja ajakava peaks olema sama põhjalikult esitatud kui loodusväärtuste uurimise kava. Praeguse seisuga ei ole KSH programmis muinsuskaitse valdkonnas üldse uuringute täpsemat käiku välja toodud, ehkki see on tegelikkuses samuti üsna pikk ja põhjalik töö.

Sama kriitika kehtib ka geoloogia, põllumajanduse, demograafia, sotsiaalmajanduse, asustuse ja maastikuarhitektuuri valdkonnas, mille uurimismetoodikaid ja vastavaid akadeemilisi eksperte pole praegu KSH programmis kirjas. Programmi on kantud vaid bioloogide nimekiri ja vastav täpsem meetodika – terviku hindamiseks on sellest vähe. Konsulterida tuleks kõigi asjasse puutuvate eluvaldkondade professionaalidega.

Näiteks maastikuarhitektid võiksid aidata raudteed niivii-

si sättida, et see ka visuaalselt kõige vähem külaelanikke häiriks. Põllumajanduse spetsialistid annaksid nõu raudtee asendi osas haritavate maade ja läheduses paiknevate ettevõtete kui maa-alaliste tervikute suhtes. Samuti oleks vajalik sotsioloogide osalus, kes hindaksid raudtee mõju kogukondadele jne.

Maakonnaplaneeringu koondkaarti täpsemalt uurides selgub, et üldiselt on küll püütud trassid joonistada talude õueala-

Keskkonnamõju hindamisel tuleks võimalikult selgelt ja numbriliselt välja arvutada raudtee mõju laiemalt.

dest mööda, kuid seejuures ei ole arvestatud, et kõikides põhikaardil õuealana või hoonena tähistatud kohtades ei elagi inimesi – mõnel pool on tegemist varemete või tühjaks jäänud taluga, mõnel pool vaid üksiku säilinud kõrvalhoonega. Ka selles aspektis tuleks trassialternatiivide võrdlemiseks koguda kõikide külade tasemel kokku täpne eelinfo, selgitamaks, milline on majapidamiste tegelik asustatus ja seisund. Seda ei ole ilmselt võimalik määratleda vaid 2011. aasta rahvaloenduse tulemuste alusel, sest tänane tegelikkus on mõnevõrra teistsugune.

Juhin tähelepanu sellele, et kui ette on nähtud kompenseerida omanike raudtee alla jäävad maad ja majad, siis tuleks kindlasti arvestada ka sellega, et kahju, mida

raudtee inimestele, peredele, kogukondadele ja ettevõtetele põhjustab, ei ole kindlasti mitte määratletav vaid raudtee alla jääva kinnisvara hinnaga. Keskkonnamõju hindamisel tuleks võimalikult selgelt ja numbriliselt välja arvutada raudtee mõju laiemalt.

Kui lähtuda kohaliku inimese vaatepunktist, siis on kahjulik mõju siinsele elukeskkonnale ja -kvaliteedile, inimeste vaimsele ja füüsilisele tervisele, tööhõivele, majandusele ja rahvastikule ilmselt palju suurem kui võõrandatavate maaribade eest makstavad kompensatsioonid ja tulu, mida maainimene raudteearendusest riikliku tasandi kaudu saab. Kui riiklikud huvid kaaluvadki üles kohalike elanike huvid ja elud, tuleks nende tekitatav kahju ja õigustatud ootuste riivamine terviklikult välja arvutada ja kompenseerida.

Näiteks on tänapäeval juba võimalik ka õnnelikkust arvuliselt hinnata ning seega õnnelikkust pärssivaid tegureid kompenseerida. Kui selleks täna veel seadusandlik alus puudub, siis oleks poliitikutel, kes praegu paljudele elanikele vastumeelset raudteed ehitada kavatsevad, eetilise õiglase mad kompensatsioonimehhanismid välja töötada.

Ühtlasi tuleks hinnata demograafilist ja majanduslikku kahju, mida Rail Balticuga tekitatakse kohalikele omavalitsustele, maakonnale ja riigile. Näiteks tean ma mitmeid peresid, kes raudtee ehitamisel nende kodu lähedusse koliksid ära mitte üksnes vallast ja maakon-

nast, vaid tervest Eestist. See tähendaks reaalselt kahju nii külale, vallale, maakonnale kui ka tervele Eestile – me jääksime taas ilma paljudest ettevõtlikest ja väärivatest kodanikest, rääkimata nendelt laekuvast maksutulust.

Hämmastavad hinnangud

KSH programmi punktis 4.4.1 „Mõjude hindamine, trassivariantide võrdlemine“ on tegelikkusega selgelt vastuolus järgmised hindamiskriteeriumid:

1. Mõju kogukonna elutingimustele on määratletud ainult trassikoridoris ja selle leevendamise võimalusi loetakse headeks. Mõju on tegelikkuses palju ulatuslikum kui vaid trassikoridoris ja seda pole võimalik leevendada, sest müratõkked ja massiivsed viaduktid, mida peamisena mainitakse, reostavad juba iseenesest miljööd ja elukeskkonda.

Raudtee kogukondade eluruumis, iseäranis keset külasid, kujutaks endast laiemat probleemi, mida oleks võimalik leevendada vaid piirkonnast ära kolivate inimeste kulusid ja õigustatud ootusi kompenseerides, kui sedagi, sest inimeste põline elukeskkond on paljude jaoks hindamatu väärtusega.

2. Mõju asustuse struktuurile arvatakse olevat samuti hästi leevendatav – selline hinnang kõlab samuti väga ebausutavalt, sest kui raudtee on planeeritud läbi küla, jättes osa peresid ühele ja teisele poole barjääri, pole selline mõju selgelt asustuse struktuurile kuidagi leevendatav – viaduktid, tunnelid ja ökoduktid ei leevendaks probleemi „hääti“, vaid võimaldaksid varem

rahulikult ja vabalt elanud ja tegutsenud inimestel ja ettevõtetele hädapärast teisele poole barjääri pääseda.

3. Mõju turismile ja kultuuripärandile on määratletud hästi leevendatavaks. Hästi säilinud ajalooline ja pärimuslik maastik on siin piirkonnas turismi arendamise loomulikuks aluseks ja kui seda raudtee ehitusega täielikult muudetakse, siis ei ole see kuidagi leevendatav. Samuti pole kultuurimälestiste puhul tegu vaid punktobjektidega, millest raudteed mööda juhtides probleemi justkui poleks. Kultuurimälestised moodustavad suurema terviku, mida raudtee leevendamatuks lõhuks.

4. Mõju miljööle, maastikule ja visuaalsetele aspektidele on määratletud keskmiselt leevendatavaks. See hinnang tekitab vägagi suurt usaldamatust kogu keskkonnamõju hindamise programmi suhtes. Kõigis neis aspektides oleks ju selgelt mõju

Mõju on tegelikkuses palju ulatuslikum kui vaid trassikoridoris ja seda pole võimalik leevendada.

korvamatut. Pealegi pole üldse selge, mille alusel mõju miljööle, maastikule ja vaadetele üldse hinnatakse ja kelle pädevuses on sellist hinnangut anda. Oleks aus tunnustada, et neis aspektides pole võimalik mõju leevendada.

Oht Juuru kihelkonnale kui tervikule

Olles rohkem kui 10 aastat tegelenud Juuru kihelkonna pärimusmaastiku ja muististe uurimisega, tunnen seda piirkonda üsna hästi. Et mitu praegusel maakonnaplaneeringu koondkaardil nähtavat Rail Balticu trassialternatiivi läbivad ka Juuru kihelkonnas, puudutab see otseselt mu uuringuala, mille osas tehtud tähelepanekud esitan alljärgnevalt.

Rail Balticu trassialternatiivid 8B ja 9B lõhuksid Juuru valla ja kihelkonna ajaloolist, miljöölolist, looduslikku ja pärimuslikku terviklikkust. Kihelkonna puhul on tegemist kultuurilise ja geograafilise tervikuga, mida mõjutaks niivõrd suure ja ulatusliku objekti ehitamine väga tugevalt. Et kihelkond on maaelanike ühtekuuluvustunde aastasade taha ulatuv alus, tuleks raudtee ehitamisel selle

lõhkumist vältida.

Rail Balticu rajamine Juuru kihelkonna territooriumile hävitaks muististe ja arhitektuurimälestiste poolest rikkaid keskkondi: trassialternatiivid 8B ja 9B lõhuksid Seli, Pirgu, Purila, Oola ja Pae põliskülad, häiriks tugevalt Pirgu mõisa, Seli mõisa ja Nõmme kõrtsi loomulikku miljööd, mille pärast turistid ja külalised nendesse paikadesse tulevad.

Trassialternatiivide alla või vahetusse lähedusse jäävad ka muistsed asulakohad Pirgu ja Oola külas, külakalmistu Pirgu külas, Seli-Angerja põliste tammedega servamoodustised, Teaduste Akadeemia geoloogia instituudi rändkivide kollektsioon väga hästi säilinud Mardi talu elamu juures, pärimuspaikade poolest rikas Härgla mets, ohvrikivi ümbritseva metsatukaga Pae külas, rääkimata lohukiviväljadest, mida trass läbiks.

Siinne põline asustumuster, tuhandeaastased külad, kaunid häärberid ja pargid, unikaalne kõrtsihoone, mitmesugused arheoloogilised mälestised ja looduskaitseobjektid moodustavad terviku, mis on väärtuslik nii elukeskkonnana kui ka majanduslikus mõttes. Hästi säilinud põliskülade ja muinsuskaitseobjektide miljöö kutsub siia turiste, matkajaid ja sündmuste tähistajaid, kes kõik jätavad meie piirkonda ka raha.

Seejuures on oluline tähele panna, et küsimus ei ole mitte selles, kas kavandatav raudtee läbiks mõne muistise kaitsevööndit, vaid lähiümbruse keskkonna loomuliku ilme säilimises.

Näiteks Juuru kihelkonna vahetus naabruses asuvas Nõmme kõrtsis on väga õdus sündmusi korraldada muuhulgas ka selle pärast, et seda paika ümbritseb puhas loodus ja põlised külad. Raudtee rajamisega Nõmme ja Oola külla hävitatakse see keskkond. Samuti häviks Pirgu mõisa idülliline miljöö – trassivariant 9B sõidaks isegi läbi Pirgu kaitsevööndi.

Samamoodi häiriks Seli mõisa külje all kihutavad rongid seal töötava sanatooriumi rahu. Rääkimata ümbruskonna taludest ja peredest. Trassialternatiiv 8B lõikab aga Pae küla niivõisi pooleks, et külanemata talu koos naabertaludega eraldaks ülejäänud külast. Ühtlasi jääks raudtee alla ohvrikivi ümbritsev mets.

Eelolev on kirjutatud lootuses, et Rail Balticu kavandajad tajuvad vastutuse suurust rahva ja maa ees ja teevad seejuures edaspidi võimalikult suurt koostööd kodanike ja kogukondadega.

Väga hästi säilinud ja värselt renoveeritud Mardi rehielamu Pirgu külas on koduks linnast maale kolunud noorele Kauponenide perele. Maja ümbritseb unikaalne TA geoloogia instituudi rändrahnukogu. Raudtee ja viadukt trassidel 8B ja 9B hävitaks sealse imelise miljöö.

Foto: Jüri Metssalu

Kohila gümnaasiumi saali kogunenud uurivad Rail Balticu koondkaarti ja piirkonna ristete kaarti. Risted kaardil on väga esialgsed, kinnitasid planeerijad, neid tuleb palju juurde.

Foto: VIVIKA VESKI

Kaks valikut – lõhkuda asulaid või tundlikku karstiala

Vivika Veski

„Teie panus on väga oluline, et sobiv trass leida,” kinnitas Rail Balticu projektijuht Indrek Sirp Kohila gümnaasiumi saali kogunenud ligi kahesajale inimesele. Möödunud reedel Kohilas peetud avalik arutelu oli Raplamaa omadest viimane.

Arutelu oli korraldatud eelkõige Kohila ja Juuru maaomanikele ning piirkonna teistele elanikele, kuid saabunud oli ka mujalt.

Kohila valda siseneb üks trassivariantidest Vilivere ja teine Pahlka juurest. Piirkonnas on trassialternatiividel mitu hargnemist ja kokkusaamist, Juuru valda jõuab trass Pürgus, jagunedes külas omakorda kaheks alternatiiviks.

Trassivariant 12A kulgeb Tallinnast kuni Rapla valla Rõa küalani piki olemasolevat raudteekoridori. Selle väljavalimine tähendaks raudteekoridori ehitamist 66 meetrit laiemaks, sest Euroopa rööpmelaiusega trass tuleks ehitada olemasoleva kõrvale.

„Miks te ei kavanda raudteed tunnelisse, nagu Euroopas normaalne?” küsis Kohila vallavanem Heiki Hepner, tundes huvi, kas see on planeerijate hinnangul

liiga kulukas.

„Maksumuse te ütlesite ise ära, aga sada protsenti ei saa öelda, et kuskil tunnelisse ei panda,” kostis tehnilise järelevalve ameti esindaja Jaak Simon. Seda saab tema sõnul kaaluda siis, kui üks trass on välja valitud ja „aluspinna võimaldab väga revolutsioonilisi lahendusi”.

Hepneri sõnul näitas see taas ebamäärasust, mis Rail Balticu planeeringuga kaasneb ja millest lähtudes peavad inimesed oma ettepanekuid esitama.

Planeeringute konsultandi OÜ Reaalprojekt tegevjuht Mikk Reier kinnitas, et tegelikult on Kohila alevit läbiv trassivariant juba sisuliselt välistatud.

Selle peale imestas Heiki Hepner, miks on üleval variant, mis on sisuliselt välistatud.

Mikk Reier rääkis, et olemasoleva trassi kasutamine oleks tehniliselt väga halb variant. Asula pilt muutub palju, samas jalakäijate jaoks nii palju ei muutugi, sest käiguteid saab ikka rajada, aga autode ülesõidud võtavad palju ruumi.

Selle peale esitati rahva hulgast küsimus, et kuna Kohila alevis on praegu täpselt üks raudteeülesõit ja kui see on kohutavalt keerukas rajada, siis kuidas kogu projekti valmis saab.

Tunnel või postidele ehitatud raudtee oleks Reieri kui tehnilise spetsialisti hinnangul utoopiline, kuigi mitte välistatud lühemate lõikude puhul. „Tehnilised lahendused on olemas, aga need pole lihtsad,” kinnitas ta.

Karst raudteed ei välista

Kui olemasolevat raudteekoridori järgivast variandist loobuda, jääb üle tulla vaid läbi Kiili valla Pahlklasse, kuid see tähendab ülesõitmist loodavast Nabala maastikukaitsealast, kus asub Eesti suurim karstiala koos maa-aluste jõgedega. Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus on aga öelnud, et Nabalat ohustavad trassivalikud tuleb välistada. Harjumaa Kiili valla Sõmeru küla elanikud algatasid allkirjade kogumise loodava Nabala maastikukaitseala puutumatuse kaitseks.

„Põhja-Raplamaa on keeruline piirkond, praegu käivad läbiraakimised keskkonnaministeeriumiga Nabala läbimise teemal,” ütles Rapla maavalitsuse planeeringute nõunik ja Rail Balticu Raplamaa kontaktisik Veiko Rakaselg.

Keskkonnamõtjude strateegilist hindamist läbi viiva konsultatsiooniettevõtte Hendrikson & Ko juht Heikki Kalle ütles, et maastikukaitseala isenesest ei välista majandustegevust, sealhulgas raudtee rajamist, ning karst ei tee seda samuti. Samas tegeleb keskkonnamet selle küsimusega ning uuringuaruanded on selle aasta sees tulemas ning siis saab Heikki Kalle sõnul vaadata, kas maastikukaitseala tingimustes on võimalik raudteed rajada.

„KSH on igal pool maailmas sõltumatu protsess ning me ei lase endale pähe istuda majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumil ega ka

keskkonnaministeeriumil,” kinnitas Heikki Kalle.

Endine Kohila vallavanem, praegune Riigikogu liige Andrus Saare tõdes, et Tartu ootab pikisilmi kiiremat rongiühendust, ning küsis, kas 15–20 minutit kiiremini Poola jõudmine on tõesti seda väärt, et loodusala ohtu seada.

Rail Balticu planeerijad viitasid kõigepealt üleriigilisele planeeringule „Eesti 2030+”, kus Pärnu kaudu minek sees on. Teiseks ei lähe see raudtee ainult Läti piirini – Läti peab vastu tulema ning soovib Ikla kaudu minevat trassi, kinnitasid nad.

Seadus kodusid ei hüvita

Rohkesti küsimusi esitasid Kohila ja Juuru valla külade elanikud. Kristi Kauponen Pürgust uuris, kuidas hüvitatakse see, kui inimese kodu väärtus langeb, kuna tema kodu kõrvalt hakkab mööda sõitma rong.

Indrek Sirbi sõnul ei võimalda Eesti praegused seadused saamata jäänud tulu hüvitada.

Sel nädalal peetakse avalikke arutelusid Pärnu maakonnas, homme tulevad neist viimased Häädemeeste vallas ja Pärnu maavalitsuses. Kuni homseni on veel ka võimalik esitada ettepanekuid Rail Balticu maakonnaplaneeringute lähteseisukohtadesse ja KSH programmi.

Järgmine avalikustamine on tulemas uue aasta jaanuaris maakonnakeskustes, kus KSH koostajad pakuvad välja nende hinnangul optimaalse trassivariandi ning esitavad võrdlustabelid, mille alusel see leiti.

Raudtee rahvaülikool peab jätkukoolitusi

Reet Saar

Valgus septembri algul toimunud koosolekult sai eluõiguse väljend, et Rail Balticuga (RB) seotud arutelud on kui sellisel nimelise rahvaülikooli õppetunnid.

Väljendi autor Kalev Tihkan ütles, et piirkonna elanikel on vahepeal olnud kolm arutelu, maavalitsusele on saadetud 218 allkirjaga pöördumine ja veel 68 inimest on oma kirja eraldi saatnud.

10. oktoobri õhtul oli Valgu kooli saali kogunenud üle 60 kuulaja, kellele üksteise järel esinesid teemaga seotud spetsialistid. Seinal oli ka värskelt valminud kaart, kuhu kaardiandmete põhjal olid kantud võimalike ülesõitude kohad. Kaardi täpsustamiseks oodatakse elanikelt infot.

Kes teema vastu varem huvi on tundnud, nende jaoks oli majandusministeeriumi, tehnilise järelevalve ameti ja konsultatsioonifirma esindajate ettekannetes nii mõndagi tuttavat, aga esitati ka uut infot. Kuulajad soovisid täpselt teada RB projekti tasuvuse kohta, kuid selgus, et neid andmeid alles kogutakse.

RB maakonnaplaneeringute juhtekspert Pille Metspalu tutvustas Eesti neljatasandilist planeerimissüsteemi ja põhjendas, et kuna protsess on alles algusjärgus, ongi jutt veel suhteliselt üldine. Tasuvusanalüüs nagu ka keskkonnamõtjude strateegiline hindamine valmib selle sügise jooksul. Samuti valitakse aasta lõpuks välja üks trassialternatiiv, mida hakatakse uue aasta alguses maakondades tutvustama. Ka riskianalüüs tehakse väljalititud trassile.

Metspalu näitas ilmekaid kaarte, millel trassivariantide taustaks kas metsa-, põllu- või elamumaad ja kui paljusid majapidamisi see puudutab. Ta kinnitas, et tal ei ole veel ühtki eelistust, trassi väljavalimiseks tehakse koostööd teiste hindajatega.

Veel kord põhjendati seda, miks ei saa uut raudteed sobitada senisesse trassikoridori: see on liiga käänuline ja ei võimalda arendada soovitud kiirust; kuna trass kulgeb läbi asulate, tuleks õgvendamise korral lammutada palju

maju.

Kehtna valla mees Vahur Tõnissoo, kes on end teemaga väga põhjalikult kurssi viinud, juhtis tähelepanu, et müra, mida võib barjääridega leevendada, on veel olulisem häda vibratsioon, mis võib kanduda väga kaugele, ja palus seda asjaolu töö käigus põhjalikult uurida. Õhtu jooksul sai kirja veel mitu täpsemat uurimist vajavat teemat.

Talunik Meelis Burmeister soovis teada, kas plaanitakse ehitada tunnelid või viadukte – põllumehele on oluline teada, kust pääseb oma tehnikaga läbi. Saalist öeldi, et kuna Valgu kandis on karstialad ja põhjavee tase kõrge, siis tunnelid siia ilmselt ei sobi. Kuulajad kahtlesid, kas õnnestub viaduktid ära mahutada kavandatud vööndisse, kuigi planeerijad seda kinnitasid.

Kalev Tihkan viitas Nabala kaitseala kogemuse põhjal, et uuringute tegemiseks maapinna „perforeerimine” võib kohalikud kaevud kuivaks jätta. Samuti rõhutati vajadust puuraugud kindlasti korralikult sulgeda.

Arutelu jätkus puudutada ka Eesti ülejäänud raudteede olukorda, aga vastajad ei näinud võimalust, et siin annaks lihtsate vahenditega viia kõik teed ühtsele rööpalaiusele.

Ligi kolm tundi kestnud arutelu kulges valdavalt viisaka toonis. Maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonna nõunik Veiko Rakaselg ütles, et talle meeldis juba Valgu eelmise koosoleku tonaalsus ja vastajat ära kuulav publik, mis tekitab soovi küsimustele täpselt ja sisuliselt vastata. Kalev Tihkan kinkis planeerijatele raamatu Velise kandi paigandemest ja pärandkultuuri objektidest – ehk on see neile töös abiks, kui sellistest väärtustest „üle sõita” ei taheta. Kuulajad said ülevaate protsessi järgmistest tegevustest. „Välja pressiti” konkreetne kuupäev, mis ajani saab keskkonnamõtju teemal ettepanekuid teha – selleks on 17. oktoober.

Mõistagi kõik küsimused vastuseid ei saanud. Rapla maal on mitmed vallad pakunud omalt poolt välja ühise trassialternatiivi, aga kas seda ettepanekuid arvestatakse, ei oska veel keegi vastata. Kui küsiti, kas projekti juhtrühm võiks keskkonnamõtju strateegilise hindamise alusel tehtud valikut muuta, kõlas vastuseks, et see on juba küsimus minister Partsile.

PALGATÕUS!

Sinu palgast hakkab lihtsalt rohkem alles jääma, kui vahetad oma senise kütteallika soojuspumba vastu.

SÄÄST KÜTTEKULUDELT

KUNI **50%**

Panasonic E9PKE 999 €
Madalaim välistemperatuur -20°C
(õhk – õhk)

KUUMAKSE ALATES
24,02 €*

Toshiba RAS25S*VP2-ND 1299 €
Madalaim välistemperatuur -25°C
(õhk – õhk)

KUUMAKSE ALATES
31,24 €*

PANASONIC T-CAP
T-CAP WH-SXF09D3E5 / WH-UX09DE5
(õhk – vesi)

KUUMAKSE ALATES
189,83 €*

SAMSUNG EHS
AEX060/AEN080
(õhk – vesi)

KUUMAKSE ALATES
163,51 €*

**STIEBEL ELTRON
TARBEVEEGA**
WPC 5
(maasoojuspump)

KUUMAKSE ALATES
212,62 €*

Soojuspumbaga on Sinu igakuine küttearve oluliselt väiksem ning samuti ka ajakulu – see ei nõua pidevat hooldust ega tegelemist. Vajuta lihtsalt nuppu ja toas on soe. Kütteseadme saad Bestairist kätte ka soodsa järeilmaksuga.

www.bestair.ee | tel 60 64 350

* Järeilmaksu pakkuja on AS LHV Finance. Tutvu järeilmaksu tingimustega kaupluses või aadressil www.lhvee/jarelmaks. Vajaduse korral pea nõu asjatundjaga. Järeilmaksu krediitkulukuse määr on 11,28% aastas järgmistel näidistingimustel: krediitsumma 6459 eurot, sissemakse 0%, intress 9,9% aastas, lepingutasu 99,9 eurot, tagasimakseperiood 48 kuud, tasumine igakuiste annuiteetmaksutena.

bestair
Kõva kokkuhoid küttekuludel

Esimeselt selge keele konverentsilt

Tiiu Luht

Õiguskeel peab olema arusaadav ja ühesuguselt tõlgendatav. Kui õiguskeel on korras- tatud, seadused kir- jutatud selges keeles, avaldab see tervenda- vat mõju igasuguste ametlike dokumentide keelekasutusele.

Euroopa keeltepäeva algata- jaoks olid 2001. aastal Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjon. Eestis tähistati päeva tänavu esimest korda – esimese selge keele konverentsiga Tallinnas Rahvusraamatukogus, korral- dajaiks Euroopa Komisjoni Esindus Eestis, Eesti Keele Instituut ja Eesti Keeletoime- tajate Liit.

Kui päevajuht Mari-Liis Lill luges saalitäiele rahvale ette „ametlikus keeles“ kirja pandud lepingu, mis talle saadetud, võis vaikselt kahina

järgi aimata, et tekst jäi aru- saamatuks.

Küllap on paljud puutunud kokku ametlike dokumenti- de, eeskirjade, otsustega jms, mille lugemine teeb nõutuks, sest keerulise sõnastuse tõttu jääb sisu mõistmata. Isegi mitu korda lugemine ei aita, täpsustuseks tuleb kuhugi helistada, kelleltki üle küsida, ära kuulata põhjendused, et ametlik tekst peabki olema pikk ja keeruline. Nii on alati olnud.

Liikumine on rahvusvaheline

Selge keele liikumise algatasid üle poole sajandi tagasi inglise juristid. Praegu on maailmas kaks selge keele organisat- siooni: Inglismaal juristide vabatahtlik ühendus Clarity, mis jälgib seadusloomet, ja Kanadas asutatud PLAIN, mis korraldab konverentse ja ühendab selge keele toetajaid. Belgias kirjutati paralleelne põhiseadus, millest varase- ma asemel saab aru enamik kodanikke. USAs võeti 2010 vastu seadus, mis kohustab valitsusasutusi kirjutama dokumente selges keeles ja

korraldama ametnikele vas- tavaid koolitusi. Liikumist on ka Portugalis.

Hea näide Rootsi

Rootsi riigikantslei keeleeks- pert Anne-Marie Hasselrot, kes osaleb ka õiguskomisjoni töös, rääkis konverentsiette- kandes Rootsi kogemustest. 1976 võeti nende valitsuse juurde tööle esimene selge keele spetsialist - oli tekki- nud vajadus ajakohastada ja lihtsustada bürokraatlikku keelekasutust.

Häid tulemusi saab loota siis, kui selge keele nõue keh- tib õigusloomeprotsessis, sest õigusaktid mõjutavad otsuste tegemist kõikidel tasanditel (ikka jälgitakse alt üles, kui- das seal on). Seepärast tulebki alustada kõige kõrgemalt, et avaldada positiivset mõju haldusdokumentide keelele. Nii töötavad spetsialistid kas valitsuse või justiitsministee- riumi juures.

Rootsi valitsuse õigus- ja keeletoimetamise sekretariaa- dis töötab neli keele-eksperti ja kuus juristi, kes teevad koostööd ja kelle ülesanne on tagada, et koostatavad ja muu-

detavad õigusaktid oleksid keeleliselt korrektsed ja nii selged kui vähegi võimalik. Sekretariaadi nõusolekuta ei tohi trükki saata ühtki seaduseelnõu. Ideaalis tuleks vananenud õigusaktid ümber kirjutada.

Selge keel on õpitav

Selge keel ei tähenda ru- malust, nagu vastuseisjad tihti väidavad, vaid just nõuab tarkust. Seda õpitakse ja õpe- tatakse. Küsimustele vastates ütles Hasselrot, et selge keele koolitus on ka Rootsi ülikooli- de õppekavas.

Karine Nicolay, Thomas More'i ülikooli lektor Belgiast kiitis rootslasi ja rõhutas, et õigus ametlikke tekste mõista on inimese põhiõigus. Belgias algatasid kõrgkooli õppejõud rahvusvahelise e-magistri- õppekava projekti IC Clear, et luua selge keele oskuste arendamiseks magistrikursus (2014. a avatava kursuse kavas on osa mooduleid inglise, osa rahvuskeeltele põhinevaid). Projektis osalevad nõusta- misrühmana rahvusvahelised eksperdid Kanadast, Aust- riast, Belgiast, Portugalist.

Teiste hulgas on ka Eesti Keele Instituudi eurokeelehoolde üks- sus. Tehakse koostööd paljude ülikoolidega.

Tiina Pai Euroopa Komis- joni kirjaliku tõlke peadirek- toraadist Brüsselis kirjeldas selge kirjutamise kampaaniat, mida peadirektoraat alustas ja mis leidis elavat vastuka- ja. Protsessi rakendati peale tekstikoostajate ka toimetajad. Tekstides eelistati lühemat väljendusviisi, samas välditi väärti mõistmist.

Kaasata keeleinimesi

Õiguslaste tekstide kirjutaja Janar Filippov Eesti Ekspres- sist tõi, et juba paarküm- mend aastat tagasi pidas Uno Mereste tähtsaks, et Eesti oma seadused oleksid kirja pandud laitmatu eesti keeles, kuid tema soovide täitumiseni ei ole tänaseks jõutud. Kestab igavene konflikt juriidilise ja selge keele vahel, kus võim on juristide käes ja nad ei taha seda ära anda.

Ajakirjanduse kohustus on sõnumit rahvale selgitada, kuid ajakirjanikud ei valda juriidilisi termineid. Eelnõude koostamise töörühmadesse

tuleks kaasata keeleinimesi. Seadusest peaks tavainimene aru saama.

Allar Jõks advokaadibüroost Sorainen:

Õigusloomes tehtavad otsu- sed peavad olema läbipaistvad ja põhjendatud.

Seadus peab olema selge ja üheselt mõistetav, kehtivad õigusaktid täpsed, koosta- tud lihtsas selges keeles ja keskmiste võimetega isikule mõistetavad.

Samas oli Jõks lootusrikas, et õiguskeelt on võimalik selgemaks ja paremaks teha, peab olema kannatlikkust ja seda tööd ei tohi pooleli jätta.

Mõlema juristi ettekandeid illustreerisid näited kohtula- henditest ja viited kehtivatele seadustele.

Olgu siin üks:

Tulumaksuseadus

TuMS § 61(42) Tulumaksuga maksustatakse püsivast tege- vuskohast väljaviidava vara maksumus osas, mis võrdub püsiva tegevuskoha jaoks sis- setoodud vara arvel enne 2011. aasta 1. jaanuari väljaviidud püsivale tegevuskohale omista- tud maksustamata kasumiga.

Haagised sõiduautodele Haakekonksud kõigile automarkidele

698€
Kasti mõõdud 2.0x1.25x0.33 m

827€
Kasti mõõdud 2.7x1.25x0.24 m

668€
Paadile pikkusega kuni 5 m.
Vette tagurdamisel kõrvale üles keeratavad tuled

1055 €
Kasti mõõdud 3.0x1.5x0.42 m

Tõrvandi, Tartumaa
E-R 8-17, L 9-15
Tel 730 1841, 504 8722
Haakekonksud:
Tel 730 1846, 5344 4401

Müük Tallinnas:
Laki 5
Tel 650 6061, 5332 6560
www.baltihaagis.ee

www.respo.ee

Respo
www.respo.ee

Kaunis segu klaasikunstist ja kirjandusest

Katri Reinsalu

„Sõstrahelmed“ on raamat, kus saavad kokku Mathura luuletused ja Kairi Orgussaare klaasikunst.

Valikut Kairi klaashelmestest sai näha Raplamaa kaasaegse kunsti keskuses möödunud reedel, kui Rapla publikule esitleti raamatut „Sõstrahelmed“.

Mathura rääkis, et suvel ilmunud raamat sündis tegelikult juba kümme aastat tagasi, kui ilmus luulekogu „Sõstramesi“. Pärast seda kohtus Mathura Kairiga, kes teatas, et on osa tema luuletusi klaashelmestesse pannud. Luuletaja sõnul ei osanud ta ilmselt tol ajal seda vääriliselt hinnata. Ometigi sai sellest alguse idee klaashelmed ja luuletused ühte raamatusse kokku panna.

Mathura avas veidi ka 2003. aastal ilmunud luulekogu „Sõstramesi“ tausta. Kirjutamise ajaks oli just lõppenud tema 4-5 aastat kestnud mungaelu, kus ta vaimsetesse teemadesse süvenes. Ta leidis, et selline elu on mõttetu, kui ei märgata vahetuid asju enda ümber. 2003. aastal kolis ta ka Raplamaale, käis siin palju looduses jalutamas ja leidis ühenduse kõiksusega. Selle

Klaasikunstnik Kairi Orgussaar pani luuletaja Mathura luuletused klaashelmestesse. Fotod: JAAK KADARIK

raamatu puhul inspireeriski teda kõige enam loodus ja aastaajad, ütles Mathura. Ül-

disemalt inspireerivad teda aga hetked, kuhu õnnestub sisse minna ja neis midagi

avastada.

Luulekogust „Sõstramesi“ on paljud luuletused ka uude raamatusse jõudnud. Neid sai kohandatud, paar tükki ka juurde kirjutatud ning kõik luuletused inglise keelde tõlgitud.

„Sõstrahelmed“ on kaunis segu Mathura luuletustest ja fotole püütud Kairi klaashelmestest.

Kairi Orgussaare sõnul oli ka tema lihtsalt algaja klaasikunstnik, kel tuli idee luuletused klaashelmestesse panna. Selline idee lihtsalt tuli temani, kuidagi erilisel ta seda välja mõtlema ei hakanud. Mathura luuletuste juures meeldis kunstnikule nende lihtsus. Selle lihtsuse juures on aga tema sõnul midagi enamat, neis on kontsentreeritud tunne.

Mathura esitas raamatu-esitluse mõned oma luuletused ning seejärel said kohal tulnud autoritega paar sõna juttu ajada ja autogrammi küsida. Samuti võis imetleda valikut Kairi klaashelmestest, milles imetillukeses kirjas luuletused sees. Raamatust fotosid vaadates võib-olla ei olegi nii selge, kui väikesed need tegelikult on.

Luulenurk

Enn Vetemaa

Mureliku suuga

Mis teha
natukene on kurb, et
ei tõsist eesti meest mus nähta –
pigem vurlet...

Kas tõesti sõnakehv ja morn peab olema
ning käima aiva hallis,
maarahva hingele et olla omane ja kallis?

Lauskaade laps ma olen,
päriinen just siit,
mis kuradima kombel olla saaksin ma
kos-
mo-
poliit?!

Mul ainult teile veidi harjumatu laul on nokas –
maitseasi, eks?

Oh oleks vast üksainuski te seas,
kes peaks mind ausaks eesti
vare- või siis varblaseks!...

Evolutsiooniline

Kes mäletaks veel mind... kes teaks kui graatsiline
mul oli rüht ja kõnnak. Lausa hulluks mine.
Ja minu iga varvas oli ilu ime.
Ma nagu kuninganna ilma valitsesin
ning alluvate pahesid ning kirgi talitsesin.

„Oo Kõrgeausus!“ pöörduti mu poole.
Ja lapse kombel usaldati mured minu hoolde.

Mu südame ja aju kurat teab kus toppis
te tobe prosekutor. Nüüd ma olen topis...
Kuid minu hinge, teadagi, ei saand kätte tema.

Just tänu sellele, mu kauge laps, mu armas,
sa elad edasi me ühisloodud karmas.

Tea – soovib sulle kõike head
su dinovanaema!

Tartu, Zooloogiamuuseum

Luulenurka toimetab Ly Ehin

Filmifestival „Kaader“

Rapla Vesiroosi gümnaasiumi õpilasesindus

Noorte filmifestival „Kaader“ toimub juba sellel reedel ja laupäeval Rapla Vesiroosi gümnaasiumis.

„Kaadril“ osalemiseks pole seatud piiranguid vanusele ega meeskonnaliikmete arvu

suhtes.

Osalema on oodatud kõik, kel selleks soovi, ehkki selleks aastaks on registreerumine (kuni 15. oktoobrini) lõppenud.

Nagu öeldud, toimub „Kaader“ kahel päeval. Reedel, 18. oktoobril on meeskondadel ööpäev ringi võimalik kasutada RVG ruume, et filmid lindistada ja valmis monteerida. 19. oktoobri õhtuks on filmid valmis ja kell 19 alustatakse nen-

de näitamist. Öhtu parimad selgitab välja kuueliikmeline žürii ning ürituse lõpetuseks mängib noorteansambel St. Of Dreams.

„Kaader“ on üritus, millest on välja kasvanud palju noori, kes praegu Eesti filmielus ilma teevad. Filmifestivali korraldamine ning selles osalemine annab noortele palju uusi kogemusi ja pakub põnevust, ütles RVG õpetaja ja huvijuht Kersti Saadlo. Ta lisas, et just

see ajendabki üritust järjepidevalt korraldama.

Filmifestival „Kaader“ kuulub Rapla Vesiroosi gümnaasiumi pikaajalisemate traditsioonide hulka ja seda korraldavad aktiivsed õpilased eesotsas RVG õpilasesindusega.

„Kaader“ pakub noortele võimalust filmimaailma tegemiste, raskuste ja väljakutsetega esmakordselt toime tulla.

Rapla noored osalevad rahvusvahelisel kooride konkursil

Stina Riisalu

Pühapäeval võis näha ja kuulda Rapla kirikus Rapla ühisgümnaasiumi Mitte-Riini-manda noorte- ja vilistlaskoori etteastet, millega tutvustati siinsele publikule kava, mida koor asub peatselt esitama rahvusvahelisel tasandil.

Malta rahvusvaheline koori-

de konkurss ja festival, kuhu Rapla noored oma sammud seavad, toob kokku erineva taseme ja stiiliga koorid kogu maailmast.

Kokku osaleb konkursil 30 koori, lisaks Eestile tulevad festivalile laulukoorid Venemaalt, Norrast, Maltalt, Hiinast, Saksamaalt, Prantsusmaalt ja mujaltki.

Festival kestab 31. oktoobrist 4. novembrini, kuid Eestist asuvad Rapla ühisgümnaasiumi Mitte-Riini-manda noorte- ja vilistlaskoori 44 lauljat koos kolme saatjaga teele juba 28. oktoobril.

Konkursil võisteldakse kahes kategoorias: folgikava ja sakraalne kava. Folgikava esitab kogu koor ühiselt ning

esitamisele tulevad Veljo Tormise lood. Sakraalkava esitavad vanemad lauljad ning selles lauldakse Cyrillus Kreegi Taaveti laule, samuti kõlavad üks laul renessansiajastust, üks hispaania laul ning Pärt Uusbergi kirjutatud lugu nüüdisaegse teosena. Rapla koor pälvis ka au astuda üles konkursi avakontserdil.

OÜ KÜLMALINE

Mitsubishi Electric ja Fujitsu
Õhksoojuspumbad

1ga septembris või oktoobris ostetud pumbaga kaasa kingitus!

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

Juristi nõuanne

Keskmine puhkeaeg on 48 tundi seitsme päeva kohta

Lugeja küsib: Käin tööl graafiku alusel, minu tööaega arvestatakse summeeritult 2 kuu kaupa. Viimasel ajal on seoses töötajate lahkumisega tööd nii palju, et puhkamiseks antakse vaid üks päev nädalas. Kas tõesti võib graafiku alusel töötava töötaja puhkeaeg olla ainult 36 tundi, nagu väidab tööandja?

Vastab Tööinspektsiooni Lääne inspektiooni tööinspektor-jurist Urve Strom:

Iganädalase puhkeaja regulatsioon on sätestatud töölepingu seaduse (edaspidi TLS) §-s 52, mille kohaselt peab töötaja puhkama vähemalt 48 tundi järjest 7 päeva kohta. Summeeritud tööaja arvestuse korral on iganädalaseks puhkeajaks 36 tundi. TLS ei sätesta, mis ajast nimetatud seitsmepäevast perioodi lugema hakatakse. Oluline on, et mis tahes seitsmepäevase ajavahemiku

jooksul on töötajal iganädalast puhkeaga vähemalt 36 või 48 järjestikust tundi.

TLS § 52 lõike 3 alusel eeldatakse, et puhkepäevadeks on laupäev ja pühapäev. Töötaja ja tööandja võivad kokku leppida teisiti, samuti on tööandjal õigus kehtestada seaduses sätestatust erinev iganädalane puhkeaeg. Nii võib tööajakava alusel töötava töötaja puhkepäev olla ka muul ajal kui nädalavahetusel.

Iganädalase puhkeaja pidev lühendamine 36 tunnile ei ole kooskõlas TLS § 52-ga. Puhkeaja lühendamine 36 tunnile on lubatud vaid mõnes 7-päevases ajavahemikus, sest arvestusperioodi jooksul kokku tuleb töötajale tagada kogu seadusega ettenähtud puhkeaeg, s.o keskmiselt 48 tundi 7-päevase ajavahemiku kohta. Kui mõnes arvestusperioodi 7-päevases ajavahemikus on töötajale antud ainult 1 puhkepäev (vähemalt 36 tundi), tuleb puudujääv osa anda töötajale mõnes teises 7-päevases ajavahemikus.

www.tootukassa.ee
Tootukassa Raplamaa osakond
Tallinna mnt 14, 79513 Rapla

VABAD TÖÖKOHAD Raplamaal seisuga 15. oktoober 2013

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS	TÖÖKOHTI	ASUKOHT
Keevitaja	5	Märjamaa alev
CNC keskuse operaator	1	Märjamaa alev
Mööblitiser	1	Rapla linn
Päevane hooldustöötaja	1	Rapla linn
Autojuht	3	Rapla linn
Remondilukksepp	1	Alu alevik
Tisler	2	Kohila alev
Kokk	1	Kohila alev
Rataslaaduri juht	1	Kohila alev
Mehhaanik-katlamaja operaator	1	Kivi-Vigala küla
Farmitööline	1	Sikeldi küla
Tootmistööline	3	Purila küla
Kokk	2	Rapla linn
Tootmistööline	4	Kalevi küla
Kaubavastuvõtja-transporditööline	1	Kohila alev
Transporditööline	1	Kohila alev
Abitööline tootmises	1	Kohila alev
Pakkija	1	Kohila alev
Masinamees	1	Kohila alev
Ehitaja	2	Rapla linn
Klienditeenindaja	1	Rapla linn
Turvatöötaja	2	Järvakandi alev
Müügiagent	1	Raplamaa
Tisler	2	Rapla linn
Klienditeenindaja-pizzameister	1	Rapla linn

Lisainfot tööpakkumiste kohta leiate tootukassa iseteenindusportaalist: <https://iseteenindus.tootukassa.ee>.

Mis saab lehekuhjadest kortermajade ümber?

Katri Reinsalu

Sügis on kätte jõudnud ning puud me ümber punakollaseks maalinud. Lisaks kaunitele loodusvaadetele tähendab see aga ka mahalingevaid lehti. Oma koduaias leiab hoolas riisuja neile koha, aga mida hakavad lehehunnikutega peale kortermajade elanikud?

MTÜ Raplamaa Jäätmeäitluskeskus juhataja Ülari Luisk ütles, et kompostimisväljak on Rapla lähedal Mäeperes täiesti olemas ning lehti saab sinna tuua. Ainuke nõue on, et lehtede hulka ei tohi sattuda kogemata kilekotte ja muud ebasobivat. See on siiski lahendus neile, kellel endal olemas sõiduvahend. Kui aga endal transport puudub, kas tasub siis pöörduda valla poole?

Märjamaa abivallavanem Triin Matsalu ütles, et sügisesed lehed on igal aastal üks keeruline teema. Ka Märjamaa vallas on olemas kompostimisväljak. Siiani oli see elanikele avatud, kuid inimesed hakkasid sinna lisaks lehtedele tooma ka oma olmejäätmeid ja muud ebasobilikku ning nüüd on vastu võetud otsus keelata sinna lehtede viimine. Nüüd peab iga kinnistuomanik ise korraldama oma lehtede äraveo.

Valdades tõdetakse, et leheprobleem on igal sügisel aktuaalne.

Foto: SIIM SOLMAN

Märjamaa vallaaednik Evelyn Mänd lisas, et jäätmed tuleks likvideerida ikka nende tekkekohas ja seetõttu peaksid nii koduaedade kui ka kortermajade juures olema oma väikesed kompostimise alad. Kuna lehed on head mullaparandajad, võib neid ka metsa alla või võimalusel põllu peale viia. Ainus, mida kokkuriisutud lehtedega vallaedniku sõnul teha ei tohiks, on nende põletamine.

Järvakandi vallas ütles majandusnõunik Ene Nüganen, et transpordi osas ei ole vald pidanud vajalikuks aidata, sest mets on igal pool võrdlemisi lähedal ning lehti ei pea

kaugele viima. Nüganen lisas, et seda on RMK küll meelde tuletanud, et pakendid, milles lehed metsa alla viiakse, tuleks endaga pärast kaasa võtta, mitte jätta koos lehtedega metsa alla vedelema. Samas on Nüganeni sõnul lehti kasutatud ka pargialustes madalamate kohtade täitmiseks ning Järvakandis on tegelikult olemas ka jäätmete kokkukande punkt, kuhu lehed saab tasuta ära tuua.

Kohilas aga aitab vald korteriühistud hädast välja, ütles vallaaednik Anu Adamson. Seal on ühistutega juba pikaajaline kokkulepe, et maja ümber riisutakse lehed hun-

nikusse ning seejärel teatakse valda. Iga korteriühistu lehtede jaoks organiseeritakse transport alevist välja.

Rapla heakorraspetsialist Haimar Soosalu teatas seevastu resoluutselt, et leheprobleemiga on korteriühistud üksi. Igati on tema sõnul võimalus lehed ise jäätmejaama kompostimisväljakule viia. Ta leiab, et sellise abi osutamine näiteks korteriühistutetele looks olukorra, kus ka väikekinnistute omanikud võiksid hakata sama nõudma.

Niisiis on pilt valdades väga erinev ja enamasti peavad inimesed ise oma lehehunnikutega hakkama saama.

Hinnavõrdlus

Katrin Helend-Aaviku

Nõukaajal olnud valimispäev suur pidupäev – ette oli valmistatud tundide pikkune eeskava ja sel päeval paisati müüki defitsiitseid kaupu, mille järele aasta ülejäänud 364 päeval võis vaid keelt limpsata. Assortii kommikarbi, apelsinid, konservherned ja õuna-pirni-ploomikompost on osa neist isuäratavatest kaupadest, mida valima minnes sai endale osta. Pole siis ime, et valimistel osalejate protsent tookord nii kõrge oli.

Tänapäeval inimesi kompoti ja kompekkidega valima ei meelita, poelettidelt võib iga päev endale osta kõike, mida süda ihaldab ja selleks ei pea enam valimispäeva ootama.

Oma hääle võiks aga pühapäevastel valimistel sellegipoolest anda ja kompotipurgi või assortiikarbi võite ju ise kellelegi kinkida. Miks mitte mõnele kurvale kandidaadile,

Valimiskompott

	Assortii-kompvekid, Cardinale, 175 g Kalev	Kirsi-kompott, kivideta	Apelsin, 1 kg	Konservherned, 690 g, Salvest
Rapla Konsum	2.75	2.35	1.39	1.49
Rapla Karman	2.70	2.20	1.75	1.25
Selver	2.-*	1.85	1.45	1.49
Food Market	2.99	-	1.88	-
Ristiku pood	2.90	-	-	-
Rapla Säästumarket	-	2.29	-	-
Mahlamäe A ja O	2.85	2.40	1.39	-
Maxima	2.89	1.75	1.59	-
Grossi Toidukaubad	2.88	2.28	1.34	1.48
*kampaniahind				
Hinnad on seisuga 14. oktoober 2013				

kellele seekord valimisõnn ei naeratanud.

Rapla Talupoest võib osta Kõlleste assortii kommikarbi. Valida on „Seto külavüü“ (220 g ja hind 7.30) ja sara-

puupähklite ja taruvaiguga kompekkide (160 g, hind 6.60) vahel. Kompottidest on seal saadaval mustikakompott, pooleliitrine purgitais maksab 4.20 eurot.

Erinevate tootjate konservherneid oli saadaval igas kaupluses, kõige odavam hind jäi silma Maximas ja Säästumarketis, kus suur purk maksis 1.09 eurot.

Rapla ja Keila jaoskond kinkisid üheskoos rõõmu

Nele Pernits

Naiskodukaitse Rapla ja Keila jaoskonna juba mõnda aega kestnud ühisprojekt koguda mänguasju Alu lasteaiale sai lõpu 5. oktoobril, kui mänguasjad anti Alus üle lasteaia juhatajale.

Idee Raplamaal Alus asu- vate lasteaiale mänguasju koguda tuli hoopiski Keila jaoskonnalt, kes kutsus Rapla jaoskonna naisi kaasa lööma. Rapla jaoskonna naised võtsid mõistagi selle ettepaneku vastu. Igaüks vaatas kodus ringi ja sorteeris mänguasjakastid läbi ning kamba peale saadigi tervelt kaks hiiglasuurt kotitäit karusid, koeri, autosid, raamatuid ja muid asju kokku.

5. oktoobril tulid Keila jaoskonna naised Rapla jaoskonnale külla, et üheskoos mänguasjad lasteaiale üle anda. Külalistel oli küll esialgu plaan pidulikus vormis ja kotsadel tulla, aga hea, et nad sellest mõttest loobusid, sest Rapla naiskodukaitsjad võtsid neid vastu rabas.

Lihtsalt külalisena Paldiski jaoskonnast osalenud

Angelina rääkis, kuidas ta on viis (või oli see kümme?) aastat järjest käinud Harju ringkonna matkal „Tule sügist otsima!“. Kuna ta oli sellest juba küllastunud, otsustas ta sel aastal tulla matka ajal hoopis Raplamaale mänguasju üle andma. Endalegi üllatuseks oli ta parketi ja piduliku vormi asemel ühtäkki hoopis rabas.

Igatahes jäid nii Rapla kui ka Keila naised rabas ellu ja siirdusid pärast matka koos Alusse, kus kohtusid Alu lasteaia juhataja ja ühtlasi Rapla jaoskonna liikme, juba rabas kohatud Ülle Riisaluga, kellele kahe jaoskonna kogutud mänguasjad üle anti.

Ülle tänas kingituse tegijaid südamest ja üheskoos vaadati lasteaia ringi. Päev lõppes ringkäiguga Kaitseliidu koolis, mis asub samuti Alus.

Kokkuvõtvalt tuleb siin korrata vana tõde, et koos jõuab rohkem. Seekord ühendasid kaks jaoskonda jõud lasteaia laste hüvanguks, järgmisel korral juba millegi muu jaoks.

Velise laat toob inimesed kokku

Katrin Helend-Aaviku

Miks mõni laat on kutsuvam kui teised, miks mõnele laadale tullakse aastast aastasse ikka ja jälle, samas kui teised jäävad kiratsema, kuni hääbuvad hoopis?

Olen üsna suur laadalkäija ja selle peale ikka mõelnud. Sel aastal esimest korda Velise sügislaadale sattudes juurdlesin taas selle üle. Tõenäoliselt on võtmesõnadeks ärkus ja vaimsus, paikkonna vägi ja tugev kogukonnavaim. Velise laadal olev Kultuuritänav räägib juba iseenda eest ja annab selge noodi, et laat ei ole siin vaid pelgalt ostu-müügi koht.

Velise puhul on kahtlemata oma osa laadaplatsi valikul. Kiriku ja maalilise Kiigesaare vaheline kaunisala teeb laadale tulekust ühtlasi väljasõidu looduskauisuse kohta.

Müüjaid on palju, ostjaid ja uudistajaid niisamuti. Hinnatud kaup tundub olevat sibulad, mida nii väikestes kilekottides kui ka suurtes võrkottides on näha vaat et

Sibulad olid Velise sügislaadal minev kaup. Neid osteti kohe sületäite kaupa.

Foto: KATRIN HELEND-AAVIKU

iga laadalise käeotsas. Pontšikumüüja leti lähedal puuris kireb kukk ja veidi maad edasi lõhnavad nina kõditavalt erinevad suurtes lahtiste suudega kottides olevad maitseained, mida saab endale ise kühveldada just parasjagu nii

palju kui soovi on.

Siin laadal võib kindla peale kohata tuttavaid ja sõpru. „Me käime ikka igal aastal Velise laadal,“ ütleb juba kolmas tuttav, keda laadamelus kohtan. Siin saadakse kokku, suheldakse, räägitakse sellest,

mis viimane aasta toonud ja viinud, vesteldakse päevakajalistel teemadel. Nagu ühel õigel laadal ikka.

Vaarikataimi müüv härra ütleb, et ta on tulnud siia Keava lähedalt. Talle teeb muret Rail Baltic, mis ka teda lähedalt puudutab. Ta räägib tarka juttu, ta ei ole vihane otsustajate peale, on vaid väga mures ega mõista nende lühinägelikkust ja mõtlematut tegutsemist.

Taamal keerleb karussell. Suitsuvorsti, -kala ja -liha müüjatel ei paista olevat ühtegi hingetõmbehetke.

„Näeh, ostsin jõhvikaid, need on ju head kolesterooli vastu,“ hõikab üks laadaline üle teiste peade eemal silma hakanud tuttavale.

Keskplatsil on käimas tordioksjon, mida juhivad Meri Vaarmann. Nii soolaste kui ka magusate hõrgutiste hinnad kerkivad oskusliku oksjonipidaja õhutusel nende vääriliseks.

Velise laada korraldajad on Velise Kultuuri ja Hariduse Selts koos MTÜ-ga Iida Kursused, kes eelmise aasta algusest kannavad hoolt Velise seltsimaja eest. Ka laadapäeval olid seltsimaja ukseid kõigile avatud.

Kõige säästlikumad Toyotad Amserve Autost

Eriti vastupidavad autod | Madalad kütusekulud | Kontrollitud kvaliteet | Tule proovi!

ALWAYS A BETTER WAY

Auris

Bensiin hind alates 13 490.-
Diisel hind alates 15 990.-
Hübriid hind alates 19 760.-

Yaris

Bensiin hind alates 9790.-
Diisel hind alates 12 590.-
Hübriid hind alates 14 890.-

Avensis

Bensiin hind alates 15 780.-
Diisel hind alates 19 390.-

Verso

Bensiin hind alates 17 290.-
Diisel hind alates 18 470.-

Mudelivaliku keskmine kombineeritud kütusekulu 3,5–7,0 l/100 km ja CO₂ heitmed 79–169 g/km

Kütusekulud:

Auris
Hübriid 3,9 l/100 km
Diisel 3,8 l/100 km
Bensiin 5,5 l/100 km

Yaris
Hübriid 3,5 l/100 km
Diisel 3,9 l/100 km
Bensiin 4,8 l/100 km

Avensis
Diisel 4,5 l/100 km
Bensiin 6,5 l/100 km

Verso
Diisel 4,9 l/100 km
Bensiin 6,6 l/100 km

www.amservauto.ee

AMSERV Järve
Tallinn, Pärnu mnt 232
Telefon: 650 2112
info.jarve@amserv.ee

AMSERV Paide
Paide, Pärnu tn 114
Telefon: 650 2130
info.paide@amserv.ee

AMSERV Pärnu
Pärnu, Tallinna mnt 89a
Telefon: 445 5740
info.parnu@amserv.ee

AMSERV Viljandi
Viljandimaa, Karula teerist
Telefon: 650 2170
info.viljandi@amserv.ee

AMSERV Tähe
Tartu, Ringtee 31
Telefon: 730 3221
info.tahe@amserv.ee

AmEst Rapla sai ühisliigas võidupunktid kirja

Rapla korvpallikool

12.-13. oktoobril käis AmEst Rapla naiskond oma selle hooaja esimesel Läti reisir. Eesti-Läti ühisliiga, mis käesolevast hooajast kannab Nordea Ühisliiga nime, raames peeti kaks kohtumist.

Esimene vastane ei olnud kergemate killast – eelmisel hooajal liigas pronksi võitnud RSU/Merks. Favoriidi seisuses lätlannad haarasid esimese veerandi lõpuminutitel initsiatiivi ning poolajaks oli kodunaiskond juhtimas 55:31. AmEst Rapla jäi alla lauavõitluses, samuti tehti lubamatult palju pallikaotusi. Samas realiseeriti edukalt mitmeid kiirrünnakuid ning mängu teisel poolel püsis mäng võrdsem. Siiski võeti vastu kindel kaotus 63:97.

Rapla resultatiivsem oli kohtumises Kerli Haas 24 punktiga, Kaia Kosk lisas 16 silma ja 6 korvisöötu. Rosmary Rits lisas 8 ja Eliise Pajumets 7 silma.

Teisel mängupäeval läk-

sid raplakad vastamisi liiga uustulnuka Kolibri Pepsi/47. vsk-ga. Alates mängu teisest veerandajast haaras Rapla naiskond liidrirolli. Kuigi Rapla oli pidevalt eduseisus, ei andnud kodunaiskond alla ning hääleka publiku toetusel hoiti Raplat pingel all. Lõpuminutitega tehti aga „sotid“ selgeks ning AmEst Rapla sai hooaja kolmandas kohtumises võidupunktid kirja. Võit tuli numbritega 67:47.

Taas oli Rapla parim skoorija Kerli Haas 20 silmaga, Kaia Kosk tegi kaksikduubli 12 punkti + 12 lauapalli, lisaks ka 5 vaheltlöiget. Miinuspoolele tuleb kanda 6 pallikaotust. Rosemary Rits panustas 10, Kristel Viljus 9 ja Kadri Kruusimägi 8 punkti.

AmEst Rapla naiskond asub jälle võistlustulle 25. oktoobril, kui võõrsil kohtutakse Tallinna Ülikooliga. Kaugel ei ole enam ka esimene kodumäng 31. oktoobril Audentese spordigümnaasiumi vastu.

Võimas comeback, kuid lisaajal napsati võit käest

Rapla korvpallikool

9. oktoobril tegi TYCO Rapla meeskond oma esimese mängu Balti liigas, vastaseks kodune konkurent Tallinna Kalev. Kuigi tahtmine revanšeerida kodus, meistri-liiga arvestuses, saadud napp kaotus oli meeletult suur, jäi Balti liigas võiduarve siiski avamata.

Nagu eelmiseski kohtumises, oli TYCO Raplal taas raskusi oma mängu käima saamisega. Tuleb tõdeda, et esimene poolaeg kriitikat ei kannatanud – vastastel lubati visati kogunisti 48 silma ning ise saadi seejuures 35 punkti.

Alla ei antud ning viimase neljandiku alguses tegi Rapla otsustava sammu mängu stsenaariumi muutmise suunas – 9:0 vahespurt ning vastane oli vaid 3 silma kaugusel. Järgnes 8 minuti jagu punkt punkti heitlust. Kohtumise viimastel minutitel olid kõik trumbid Raplal olemas, kuid Reimo Tamme

kolmene, mis tõi tabloole numbrid 77:77, viis mängu hoopis lisaaajale.

Kõik algas nullist, Raplat ei seganud enam mängu kehv esimene pool. Viimimutist lisaaega alustatigi hästi, minnes 81:77 juhtima. TYCO Rapla oli kogu lisaaja vältel domineerivam pool, kuid otsustavatel momentidel tabatud kaugvisetega võttis koduväljakul mänginud Tallinna Kalev võidu käest. Lõpptulemuseks numbrid 86:88.

Vaatamata kaotusele, demonstreeris TYCO Rapla kõnealusel kohtumises edukalt oma ühtset koosseisu. Näiteks vastastel jagunesid punktid esiviisiku ja vahetumängijate vahel 71 vs 17, Raplal olid vastavad numbrid 44 vs 42. Kahekohalise arvu punkte viskasid 5 meest.

Sel nädalal on ees kaks kodumängu - 17. oktoobril võõrustatakse KK Hitot ning kaks päeva hiljem tuleb Sadolini spordihoones väljakule TÜ Rock.

Vibuklubi Ilves lõpetab hooaega

Siret Luik

Vibuspordis olid selle hooaja kõige tähtsamad võistlused hooaja lõpus.

Oktoobri esimesel nädala toimusid maailmameistrivõistlused (MM) Türgis ja sel nädalal on Hiinas kadettide ja juunioride maailmameistrivõistlused (noorte-MM). Vibuklubi Ilves liikmetest pääses Eesti koondisesse MM-il 2 sportlast ja noorte-MM-il 3 sportlast. Samal ajal kui Eesti noortekoondis oli teel Hiinasse, peeti traditsiooniline võistlus

Järvakandi Lumemängud.

Lumemängud

Võistluspäeva hommikul oli maa valge, sest öö möödus külmakraadidega. Lumi jäi sel aastal (õnneks) nägemata, kuid tõenäoliselt olid jahedad ilmad inimesed siiski välilaskmiselt juba sisetreeningutele peletanud ja osavõtt oli tavapärasest väiksem. Siiski osalesid kahe riigi laskurid - eestlased ja lätlased.

Ükski kuldmedal meie lõunanaabrite juurde ei jõudnud. FITA-1 harjutuse võitsid Tallinna Kalevi laskur Tanel Kaasik 1263 silmaga ja Ilvese laskur Siret Luik 1267 silmaga. Seda võistlust saab

lugeda ajalooliseks, sest FITA harjutust lasti Eestis viimast korda. Nimelt otsustas viimane World Archery kongress, et FITA harjutus nimetatakse alates 2014. aastast ringi 1440 harjutuseks (1440 silma on maksimaalne tulemus).

Maailmameistri-võistlused

Vibuklubi Ilves laskuritest esindasid Türgis toimunud MM-il Eestit Reena Pärnat, Siret Luik ja treener Raul Kivilo. Mõlemad laskurid võistlesid sportvibu naiste klassis ja 120 naise seas lõpetas Reena 33. kohal ja Siret 57. kohal. Raul Kivilo kommentaar: „Oleks soovinud, et mõlema sportlase

lõppkohad protokollis oleks kõrgemal olnud. Samas ei saa ma ütelda, et poleks nende tööga rahul - võrreldes eelmise MM-iga on mõlemad laskurid arenenud ning võitlesid tublisti. Reena 1/32 duelli kaotus oli kurvastavalt napp. Seekord sedasi. Rio olümpiani on veel aega.“

Noorte maailmameistri-võistlused

9-liikmelisest Eesti koondisest on 3 laskurit Järvakandi klubi liikmed - Reena Pärnat, Helena Saks ja Karl Kivilo. Võistlused kestavad kogu nädala. Nädala esimeses pooles on kvalifikatsiooniringid ja teises pooles duell-laskmine.

Kohila võrkpallinaiskonnal esimene võit Balti liigas käes

Ingrid Kangur

Kohila võrkpalliklubi naiskond osaleb käesoleval hooajal Eesti karikavõistlustel, Balti liigas ning Eesti meistrivõistlustel, mis jätkuvad märtsis Balti liiga tulemuste põhjal.

Balti liigas osaleb 6 Eesti, 4 Läti ja 2 Leedu naiskonda, mängitakse oktoobrist märtsini. Kõik võistkonnad kohtuvad omavahel kaks korda, üks kord kodus ja teine kord võõrsil. Kohilas toimub kokku 11 Kohila naiskonna kodumängu, lisaks veel Audentese SG/Noortekoondise 11 mängu, kes valis Kohila spordikompleksi oma kodusaaliks. Seega on oodata Raplamaale sel hooajal rohkelt kõrgetasemelist võrkpalli.

Meie naiskonnal on esimene võit Balti liigas käes, eelmisel kolmapäeval võideti Noortekoondist 3:0. 26. ja 27. oktoobril

Kohila Võrkpalliklubi naiskond osaleb käesoleval hooajal Eesti karikavõistlustel, Balti liigas ning Eesti meistrivõistlustel.

Foto: TOOM RAUDSEPP

mängib Kohila naiskond lätlastega, ootame kõiki huvilisi neidudele kaasa elama.

Eesti karikavõistlustest võ-

tab osa 8 naiskonda, kes loositi paaridesse. Iga paar mängib 2 mängu, mille võitja pääseb nelja parema sekka. Kohila

sattus paari Noortekoondisega, kellega on esimene kohtumine 16. oktoobril ja teine 6. novembril Kohilas.

Jooksutulemusi Kehtnast

Malle Paukus,
Kehtna majandus- ja tehno-
loogiakool

9. oktoobril startis 132 jooksjat 35. Kehtna sügisjooksule - läbi aegade on jooks olnud populaarne nii rahva- kui ka tippspordi tasemel.

Pikkade traditsioonidega spordiürituse, 1978. aastal alguse saanud jooksu peakorraldaja on alati olnud Kehtnas asuv kutseharidust andev kool. Vahepeal on kool mitmel korral nime muutnud ning sügisjooksu on vahetanud nime, rada ja distantsi. Algul kandis jooks Paluküla - Kehtna maanteejooksu nime ja distantsi pikkus oli 15 kilomeetrit. Kümnet kilomeetrit

Kehtna sügisjooksu karikad.

Foto: erakogu

joostakse aastast 1988. Aja jooksul selgus vajadus ka uute distantside ja vanusegruppide järele. Viimane rajamuutus pärineb aastast 2004. Nüüd jooksevad mehed ja noormehed 10 kilomeetrit, naised ja tüdrukud 5 kilomeetrit ning

lapsed 1500 meetrit.

Lastejooksul osales sel aastal ainult 4 julget. Poistest saavutas parima koha Rando Kristal, kes veidi aja pärast startis ka 5 km rajale. Tüdrukutest läbis uhkes üksinduses lastedistantsi Siret

Leinasaar.

5 km väledaimad olid Valgu põhikooli poisid: Andres Sõlg sai I, Rando Kristal II ja Rivo Kristal III koha. Parim neiu Katleen Mägi Kohilast lõpetas neljandana.

10 km vihmamärga rada läbis kõige kiiremini Elar Vulla, kes sai võidurõõmu tunda neljandat korda (eelnevalt võitnud aastail 2008; 2009 ja 2011).

Teiseks jäi meie jooksul juba teenekas tegija (osalenud 12 korda, nendest 3 korda võitnud) Risto Ütsmüts. Reigo Tori oli Kehtna MTK parima vilistlasena kolmas.

Nädal varem ehk 2. oktoobril toimus Kehtnas viiendat korda Eesti kutsekoolispordi liidu korraldatud murdmaajooks. Neidude üldarvestuses saavutas esikoha Tallinna transpordikool ja noormeeste üldarvestuses oli teistest koolidest üle Rakvere ametikool.

Energiasäästlikud plastik PVC-profiil aknad ja uksed

•Konsultatsioon •Paigaldus •Viimistlustöö

Ostes vahemikus 16.09-16.10 aknad, saate plastikaknalauad TASUTA.

Fensteri ametlik edasimüüja Raplamaal

Tel 506 3476, 6117200
Faks 698 8976
info@amves.ee

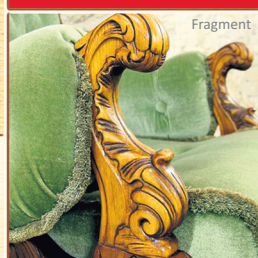
www.moobliait.ee

ANTIIK- JA VANAMÖÖBEL

285.-
Järeilmaks:
23.75 €/kuu

Peeglilaud

Fragment

Fragment

Mööblikomplekt
4+1+1

1250.-
Järeilmaks:
104.17 €/kuu

150.-
Järeilmaks:
12.50 €/kuu

Diivanilaud

980.-
Järeilmaks:
81.67 €/kuu

Antiikkapp

1020.-
Järeilmaks:
85.- €/kuu

Kappkell

Nagi 90.-

405.-
Järeilmaks:
33.75 €/kuu

Laud + 4 tooli

350.-
Järeilmaks:
29.17 €/kuu

Laud + 4 tooli

Fragment

TV laud 90.-

135.-
Järeilmaks:
11.25 €/kuu

Kell

45.-
Vapp

550.-
Järeilmaks:
45.83 €/kuu

Kummut

UUS VALIK! www.moobliait.ee

380.-
Järeilmaks:
31.67 €/kuu

Sektsioon

150.-
Järeilmaks:
12.50 €/kuu

Tool

45.-

Kell/baromeeter

Mööblikomplekt
3+1+1

1540.-
Järeilmaks:
128.33 €/kuu

30.-
Küünlajalg

195.-
Järeilmaks:
16.25 €/kuu

Minibaar

35.-
Lillepott

MÖÖBLIKLASSIKA

SAUEL
Pärnasalu 34
E-R 10-19
L 10-16

PÄRNUS
Sillakeskus
Papiniidu 5
E-R 10-19, L 10-16

RAKVERES
Põhjakeskus
Tõrremäe
E-P 10-20

TARTUS
Vahi 5
E-R 10-19
L 10-16

NARVAS
TEMPO Keskus
Tallinna mnt 52
E-R 10-19, L 10-17

Soodne järeilmaks 12 kuuks! Intress ja sissemaks 0%

INTRESSITA JÄRELMAKS
MÖÖBLIAIDA
KREDIIT

EESTI
ETTEVÕTLUSKÕRGGKOL
MAINOR

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ja Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor
koostöös Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskusega korraldavad

KOOLITUSE ALUSTAVATELE ETTEVÕTJATELE

Koolitus annab vajalikud baastadmised oma ettevõtte käivitamiseks ja edukaks jätkamiseks

Koolituse teemad:

- äriidee määratlemine
- äriplaan ja selle koostamine
- toode ja turundus
- finantsplaneerimine
- meeskonna komplekteerimine
- väikeettevõtte raamatupidamise ja maksustamise alused
- tööõigus

Koolituse viivad läbi kogenud õppejõud ja tugevad spetsialistid.
Individuaalsed konsultatsioonid kogu kursuse vältel.
Koolituse käigus valmib äriplaan.

Koolitus toimub: 28. oktoobril, 1., 4., 7, 11., 14. ja 18. novembril
kella 9.30 – 16.45 Rapla Kultuurikeskuses (Tallinna mnt 17a, II korruse kammersaal).

Osalemistasu 39 eurot, milles sisalduvad koolitusmaterjalid ja kohvipausid.

Koolitusele kandideerimiseks tuleb esitada sooviavaldus, mille leiab www.raek.ee või meie kontorist aadressil Tallinna mnt 14, Rapla. Täidetud ankeedi palume saata hiljemalt 25. oktoobriks aadressile tatjana@raek.ee või Tallinna mnt 14, Rapla 79513.
Lisainfo Tatjana Kuiva 520 6300.

MADHOUSE

19. OKTOOBER
SELLEL LAUPÄEVAL
UKSED AVATAKSE KELL 23:00

APELSIN
TÕELINE EESTI KULD!

PULDIS SOOJENDAB KIRGI

DJ CREW (RESIDENT DJ)

PILET KUNI KESKÖÖNI 5€/ ALATES KESKÖÖST 7€
KLUBILIHKMED 5€

WWW.MADHOUSE.EE

WWW.FACEBOOK.COM/CLUBMADHOUSE

Nagu see sügis, nii möödunud aastad,
nendes on päikesepaistest ja tuult.
Olgu te päevades päikesekulda,
olgu neis tervist ja rõõmu suurt!

Palavad õnnesoovid 90 aasta juubeliks kaksikõdedele
Leida Voule ja Selma Oepale.
Õnnitlevad sugulased, sõbrad ja tuttavad

Peetri Pizza

Peetri Pizza 23. sünnipäeva kampaania 28.-31.10
**Kampaania: „Kõik suured pizzad
väikese pizza hinnaga“**

Pakume iga päev lisaks :
Pastad 3.-
Päevasupp 1.70
Jäätisekokteil 1.80
Bruschetad 3.50
Laste pizzad üllatustega

**Iga pühapäev ja esmaspäev
kõik suured pizzad -15%!**

Tel. 489 4495

Tootsi Turvas ostab:
kasvatat ja tee äärde
virmastatud võsa

Tel 5646 1882
jaak.raid@tootsiturvas.ee
Tel 526 9639
kaimo.kivikas@tootsiturvas.ee

galerii

Telli kuulutus
www.sonumid.ee

RS FOTO

TÖÖPAKKUMISED

Nõmme kõrts kutsub tööle osalise tööajaga
KÜLMKÖÖGI KOKA. Tööaeg üle nädala N-P. Töö on sobiv
õppivale noorele või nooruslikule pensionäriale.
Majutusvõimalus. Tel 5662 0998; info@nommekorts.ee

OÜ Balteco Mööbel otsib Raplamaal Varbolas asuvasse
vannitoa valamuid tootvasse tehasesse
kohusetundlikke ja teotahelisi

TÖÖTAJAJAID.

Tööülesanneteks on valamarmorist detailide värvimine,
valamine, poleerimine, pakkimine.

Ettevõtte pakub: töökohast kollektiivi, väljaõppe võimalust
kohapeal ja konkurentsivõimelist tasu ameti omandamisel.
Kasuks tuleb: eelnev töökogemus sarnases valdkonnas,
tehniline taip ja loogiline mõtlemine ning valmisolek iseseis-
vaks tööks, isikliku transpordi kasutamise võimalus.

Lisainfo tööpäeviti kell 8-16.30 telefonil 525 6098 Vahur

P.M Trans OÜ pakub tööd CE-kategooria juhiloaga
KAUGSÕIDU AUTOJUHI.
Rekkameestel palume mitte tülitada.
Info 502 4279

**Ostame metsamaterjali,
raieõigust ja metsakinnistuid.**

Tel 514 8238, 523 7944, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

Metsä

Metsäliitto Eesti AS on nüüd Metsä Forest Eesti AS

PLASTEKOR
KLAASPLASTTOOTED

MAHUTID • SEPTIKUD
BIOPUHAUSTID • KAEVUD
TULETÖRJEVEEMAHUTID
PUMPLAD • LIPUMASTID
HAAGISEKAANED
KANUUD • SÜSTAD

Paigaldus. Teave tel 5344 3556
info@plastekor.ee www.plastekor.ee

pm
PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvatat metsa,
- kasepakku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

**MÜÜA
PAARISMAJA BOKS**

PINDI
REALIA GROUP

Jõe 16a, Rapla vald

Üldpind 130 m²
Kruundi suurus 370 m²

Korruseid: 2
Tubade arv: 3
Vannitube: 1
Magamistube: 2

HIND: 93 000 €

Margit Grünthal
5624 1281

PINDI KINNISVARA Vahendus Hindamine Korrasoid Kindlustus Juriidiline abi
Tallinna mnt 22/24, Rapla Tel 482 1408 rapla@pindi.ee

VESTMAN

P Ö L L U V A R A

OSTAME PÖLLUMAAD
5340 4975
polluvara@vestman.ee
WWW.VESTMAN.EE

**jalanõude remont
tõmbluku vahetus
võtmete valmistamine**

Kuusiku tee 2, www.kingake.ee

MÜÜAKSE

kuivi 38, 50 cm kuusehalge (37 €) laotuna autokastis. Kuiv 30 cm kask 40 l võrgus (2 €) transpor- diga (2,20). Asume Kärus. Tel 5373 7294

paaritatud ja paaritusealisi EHF mullikaid. Tel 5561 8135

DELAVALi torulüpsiseade. Tel 5561 8135

Fiskarsi neljahõlmaline ader. Tel 5561 8135

3-toaline viimistlemist vajav möb- leeritud korter Raplas heas rahu- likus piirkonnas. Tel 528 4812

kodupõllul kasvanud kartulit "Anti" ja "Reet". Tel 510 0643

Küttepude soodsmüük. Halu- masina teenus. Küsi hinda! Tel 600 5323 Holmes&Meyers

kartulit "Gala", "Anti" ja "Piret" (keemiavaba). Tel 515 2779

maja Märjamaal. Tel 5553 9222

lõhutud küttepuid ja kütteklot- se 40 l võrkkotis hind 1,50 €. Tel 5683 0454

2-toaline korter Mahlamäe 5, 14 000 €. Tel 506 9808

2-toaline korter Kuusikul, toad eraldi, pliit, saun, õhkküte, garaaž ja kelder. Ühendust saab võtta tel 5649 1938

turba- ja puidubriketti ning pelle- teid. Vedu. Tel 5359 2794

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

lõhutud metsakuivi küttepuid, hind al 35 €, kuivi ja tooreid leht- puuküttepuid, hind al 30 €. Mõõ- dud tellija soovil, tarne al 10 rm, transport hinnas. 3-meetrised, tarne al 30 tm, hind kokkuleppel. Tel 502 4895

Rapla küttekontoris metsakuiva, lepa või kase küttepuid 30, 40, 50, 60 cm, ka võrkkotis. Vedu. Tel 516 6305

soodsa hinnaga talusealiha. Info tel 505 9151, 5354 3002

maja Märjamaal. Tel 482 2399

küüslauku, talleliha. Tel 510 5221

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid 40 l võrkkotis. Vedu tasuta. Tel 523 8503

2-toaline korter Raplas. Info 511 4495

2 toal korter Orgital. Tel 508 6277

garaaž Raplas Ehitaja tn. Tel 511 7257

metsakuivi küttepuid 35 €/ rm. Transpordi võimalus. Tel 5333 9399

kartulit "Laura", söödanisu. Tel 521 2016

OSTETAKSE

teeseen. Tel 5343 6686

ümmargune lahtitõmmatav söögi- laud. Tel 505 4450

metsa- ja põllumaad, kasvava metsa raieõigust. PROMETS OÜ Tel 5591 9930 info@promets.ee

või viin ära teile mittevajalikud asjad (mööbel, raamatud, teh- nika, nõud jm). Aitan kolimisel. Tel 505 4450

OÜ ESTEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

metsakinnistuid ja kasvavat met- sa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17 L 10-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2 E-R 9-18, L-P 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

TEENUS

Pakun eakale koduhooldust. Töö tegemise piirkond Märjamaa ja Märjamaa vald. Tel 5668 8030

2 ehitusmeest teevad üldehi- tustöid (vundamendid, seinad, katused jne). Tel 517 9073

Puusepa-, põranda- ja santehniil- sed tööd. Tel 5615 9680 www.eaststar.ee

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Katuse, fassaadi ja üldehitustööd. Tel 5352 9476 www.artellehitus.ee

Kopatööd, võsalõikamine, lankide eraldamine. Tel 505 2657

Ohtlike ja suurte puude langeta- mine. Tel 517 5783

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968; 5340 2068

Korstnapühkija. Tel 5379 9333

Kasutatud mööbli, vanaraua, olmetehnika ja muu sodi äravedu. Tel 5595 6016

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min.

Veo- (4 t), tõste- (2,3 t) ja bob-cat teenus. Tel 527 1344, 509 4884

Autoromude äravedu ja arvelt mahavõtmine. Tel 5595 6016

Mobiilne saekaater. Tel 528 0616

Õhksoojuspumpade müük, pai- galdus, hooldus ja remont. www.ohksoojus.eu tel 5388 4884

OTSIN TÖÖD

treiali-keevitajana. Tel 5604 6623

MITMESUGUST

Lp mesinikud! Luke Vahavabrik vahetab kunstkärge (2 €/kg) Raplas SEB panga taga parklas 19. oktoobril (laup) kella 12-13. Tel 513 3356

LEITUD

Koer otsib oma juunikuus kaduma läinud kodu. Kui tuleb tuttav ette, helistage tel 518 4822

ANNAN ÜÜRILE

1-toal krt Raplas. Tel 508 3031

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost.
- Raieõiguse ost.
- Metsa ülestöötamine ja vedu.
- Metsamajandamise kavade koostaminene TASUTA.

Teave e-post: info@metsaamet.ee, tel 5615 0680, Karl Lister

Metsakinnistute ja raide ost (sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpo- teegiga koormatud metsakinnistud). Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.Tel 525 9788, harry@grundar.ee faks 447 0525, Lille 4, Pärnu

Ostame kasvavat metsa, metsakinnistuid ja metsamaterjali. Metsa ülestöötamine ja transport. Metsa istutamine.

Info telefonil 506 0777 www.hansamets.ee

ARMILDE VIKBERG
15. X 1913 - 30. XI 1987

Tänutundes mälestavad pojad Rein ja Jüri peredega

Elu on tee, keegi ei tea, kus lõpeb see...

Südamlik kaastunne lähedastele kalli ema, vanaema, vanavanaema ja ämma

MARVE NIITSOO

lahkumise puhul.

Sveta, Inge ja Maimu

Avaldame sügavat kaastunnet Maila Kasepõllule perega

MARVE NIITSOO

kaotuse puhul.

Majaelanikud

Mis tulema peab – see tuleb, kellel saab otsa aeg – see läheb. Minnes võtab ta lambist tule ja süütab taevasse tähe...

Avaldame kaastunnet Ene Juvaneniile perega kalli ema

MARVE NIITSOO

kaotuse puhul.

Ilme, Valve ja Aima

Kallis Ulvi perega! Oleme mõttes Sinuga, kui jätab hüvasti onu

HELDUR NUUDIGA.

Raplamaa Sõnumid

Südamlik kaastunne Jutale perega venna

HELDUR NUUDI

kaotuse puhul.

Eevi, Arved, Mare, Ants, Hilja, Väino, Viivi, Heini, Niina, Tõnis ja Jüri

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

Las küünlatuli mälestusi paitab ja kaotusvalu leevendada aitab...

Avaldame kaastunnet Jaan Truutsile kalli

VENNA

surma puhul.

Raikküla Vallavalitsus ja Vallavolikogu

Avaldame kaastunnet Mardi talu perele

MARVE NIITSOO

kaotuse puhul.

Rein, Monika ja Hansukmäe pere

Mälestame kurbusega

MARVE NIITSOOD.

Siiras kaastunne omastele.

Lepiku Anne perega

Nii vaikselt kõik on jäänud su ümber ja su sees. Mis oli, see on läinud, mis tuleb, alles ees...

Kallis Maila perega! Südamlik kaastunne armsa ema

MARVE NIITSOO

kaotuse puhul.

Anne ja Uno

Armas Maila perega! Siiras kaastunne ema, ämma ja vanaema

MARVE NIITSOO

surma puhul.

Ludmilla

Avaldame südamlikku kaastunnet Maretile

EMA

kaotuse puhul.

Töökaaslased Rudotex OÜ-st

- Ostame METSAKINNISTUID, ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hotmail.ee

Avaldame kaastunnet Siretile kalli venna

ARGO

kaotuse puhul.

Rukki Kaubanduse OÜ kollektiiv

Mälestame head majanaabrit

ERNA-JOHANNA VENDERIT

ja avaldame kaastunnet omastele.

KÜ Rapla Põllu 1

Mis tulema peab - see tuleb. Kellel saab otsa aeg – see läheb. Minnes võtab ta lambist tule ja süütab taevasse tähe...

Mälestame ja avaldame kaastunnet omastele

MARVE NIITSOO

surma puhul.

Katre lastega

Avaldame kaastunnet Jaanikale perega vanaema ja vanavanaema

MAIDA KIIGE

kaotuse puhul.

Viive, Urmas, Reelika ja Martti

Las küünlavalgus mälestusi paitab ja leinavalu leevendada aitab...

Avaldame kaastunnet Marjule kalli

EMA

kaotuse puhul.

Kolleegid MTÜ-st Elupuu

Avaldame kaastunnet Marjule perega ema, ämma, vanaema ja vanavanaema

MAIDA KIIGE

kaotuse puhul.

Viive, Urmas, Reelika ja Martti

Mälestame naabrimeest

ELMO TORI.

Perekonnad Kasela, Vaarpuu, Sepper ja Jaanimägi

Kallis Helvi! Meie siiras kaastunne Sulle tütre

LJUDMILLA

surma puhul.

Perekonnad Obergid, Kruusimad, Liia ja Heldur

Avaldame kaastunnet Matti Laanemetsale

EMA

surma puhul.

Kolleegid Rapla Bussipargist

Mälestuste päiksekullas elad ikka meiega...

Südamlik kaastunne Mickule ja Kirsile kalli poja

JOHANNI

kaotuse puhul.

Einar ja Valeri peredega

Kallid Kirsi ja Mick! Sügav kaastunne kalli

JOHANNI

traagilise surma puhul.

Vanaisa Ants perega

Elu on laul, on habras ta viis, heliseb hetk ja katkeb siis...

Südamlik kaastunne Reginale poja, Agnesele ja Ahtile venna

ANDRUS KARKONENI

kaotuse puhul.

KÜ Hundimäe 1 elanikud

Avaldame kaastunnet Agnesele

VENNA

surma puhul.

Sirje, Marika, Kersti

KINO

MÄRJAMAA KINO HELK
„FREE RANGE: Ballaad maailma heakskiitmisest“ (Eesti)
16. oktoober kl 17, 19, 21

„Politseiauto Pelle tegutseb jälle“ (Norra joonisfilm, eesti keeles)
18. oktoober kl 15.30
20. oktoober kl 15.30
23. oktoober kl 15.30

„RED 2: Eriti ohtlikud agendid“ (USA, alla 12aastastele keelatud)
18. oktoober kl 17, 19, 21
22. oktoober kl 17, 19, 21

„Karm paar“ (USA, alla 14aastastele keelatud)
20. oktoober kl 17, 19, 21

„Surmav arsenal: Luude linn“ (USA)
23. oktoober kl 17, 19.15, 21.30

HAGERI RAHVAMAJA
„Kertu“ (Eesti)
16. oktoober kl 20

RAPLA KULTUURIKESKUS
„Kertu“ (Eesti)
17. oktoober kl 19

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
Maie-Ann Rauni loomingunäitus „Klaasi võlu“, looming aastaist 1958-2013

„Mon faible (minu nõrkus) – vana klaastaara ekspositsioon III: Klaaspurgid läbi sajandi 1850-1950. Tõnu Laugi kogust Püsiväljapanek„134 aastat Järvakandi klaasitööstust“
„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“
Avatud K-R kl 11-18, L kl 11-15

SILLAOTSA TALUMUUSEUM
Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“
Avatud E-P kl 10-17
Näitus „Velise vallavalitsuste tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusrhiivi materjalide põhjal“

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM
Juuru Mikhkli koguduse 775. aastapäevale pühendatud näitus „Kirik keset küla!“ (kuni 1. detsembrini)
Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“
Avatud T-L kl 11-16

HAGERI MUUSEUM
Püsinäitus „Lõuna-Harjumaa talupojakultuuri tarbeesemeid 19. sajandi lõpust, 20. sajandi algusest“
Püsinäitus „Maa-apteek“, püsifotonäitus „Kihelkonnakeskus Hageri“
Avatud T, K, N kl 11-16
Arhiiv avatud reedel kl 11-15 rahvamajas KUNI 26. OKTOOBRINI SULETUD

NÄITUS

Fotonäitus „Naiskodukaitse - seelikutriibust

digilaiguni“

Järvakandi aleviraamatukogu

„Ainult haamriga“ - Aira ja Aivar Heiste sepised
Lehte Hainsalu - 75
Kehtna raamatukogu

„Kaunis maastik Tallinna Botaanikaaias“ - Mare Iknojani fotonäitus
„Käsi kirjutab“ - autogrammiga raamatud Kohila kodudest
3. a klassi joonistused „Kodukandiaabits“
Männi lasteaia Mõmmi rühma joonistused „Minu lasteaiaaate“
Kohila raamatukogu

Kadri Jäätma keraamika
Kohila Tornigalerii, avatud kiriku lahtiolekuaegadel või leppida kokku tel 5623 0741; 5648 3828

Harrastuskunstnik Kaja Sikk - „Üllatades iseennast“
Tanu all - tekstiilikunstnik Ehalill Halliste gobelääninäitus
Kohila koolituskeskus, Tohisoo mõis

Peep Ilmet-Gorinovi köitenäitus „Koduköide“
Tarvo Aro Meti vitraažinäitus „Päikeseliblikad“
Märjamaa gümnaasiumi poiste valmistatud mudelsõidukid läbi aegade
Valgu lasteaia-põhikooli õpilaste tööde näitus Inger-Berlissa Kaugemaa saviskulptuurid "Ka-dunud maailm"
Märjamaa valla raamatukogu

Kunstnik Nikolai Bleskovi maalide näitus-müük
Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Märjamaa muusika- ja kunstikooli lõputööde näitus (saalis)
Õpilaste kunstikonkursi „Minu klaas“ parimate tööde näitus (vitriinis)
Märjamaa muusika- ja kunstikooli Ruhnu maalilaagri tööd: juhendaja Anne Muinaste (lasteosakonnas)
Rapla vanadel fotodel (fuajees)
Rapla keskraamatukogu

„Mehine“. Liisimari Randjärve maalid
Rapla kultuurikeskus, Rütmani galerii

„Üle põlve 2“ - Leopold Teder, Jaanus Samma, Markus Tõnisson
Raplamaa Kaasaegse Kunsti Keskus (Rapla, Tallinna mnt 3b III korrus), kuni 27. oktoobrini E-R kl 15-18, L-P kl 12-15

„Klaasikunstnike tööde näitus“
Lelle raamatukogu

RAAMATUKOGUPÄEVAD

KOHTUMISED
Kohtumine Kärü Heade Tegude Muuseumi asutaja Aljona Suržikovaga
Kärü raamatukogu, 17. oktoober kl 13

Õhtu Tšehhoviga. Lugemist juhib Arvo Treimaa
Rapla keskraamatukogu, 18. oktoober kl 18

Pireti muinasjutuhommik. Kuulame muinasjutte ja vildime õuna
Märjamaa valla raamatukogu, 19. oktoober kl 12

Lugejatega kohtub kirjanik Tuule Lind (Maret German)

Vigala külade keskus, 19. oktoober kl 13

„Raamatu sisse minek. Näitleja Tiina Tõnis ja Margit Ring loevad raamatut „Jussikese seitse sõpra“
Kohila raamatukogu, 21. oktoober kl 10.30

Viktoriin „Kes ütles?“
Vahastu raamatukogu, 22. oktoober kl 12

Jutupliiats. Joonistame tegelasi Ellen Niidu raamatust „Rongisõit“
Märjamaa valla raamatukogu, 22. oktoober kl 12

Kohtumine kirjanik Avo Kulliga
Kohila raamatukogu, 22. oktoober kl 17

Külas on Andrus Kivirähk
Kehtna raamatukogu, 23. oktoober kl 15

TUNTUD INIMENE RAAMATUKOGUS
Järvakandi raamatukogu
Vallavanem Mart Järvik, 21. oktoober

Järlepa raamatukogu
Juuru valla arendus- ja kultuurinõunik Aili Normak, 23. oktoober

Märjamaa raamatukogu
Haridus- ja kultuurinõunik Tõnu Mesila, 23. oktoober

Rapla keskraamatukogu
Vallavanem Ilvi Pere, 23. oktoober kl 11-13
Kirjanik Avo Kull, 23. oktoober kl 16-17.30

TEATER

„Leegionärid“. Rakvere Teater
Järvakandi kultuurihall, 16. oktoober kl 19

„Koht sigade seas“. Endla Teater
Märjamaa rahvamaja, 22. oktoober kl 19

KONTSERT

Puhkpilliansambli Brassical kontsert
Märjamaa rahvamaja, 19. oktoober kl 15

KOOLITUS

Tasuta koolitus noortele peredele „Õige aeg õppida rahatarkust“
Kohila raamatukogu, 16. oktoober kl 17.30

Koolitus „Isiksuste maagiline maailm“
Märjamaa valla raamatukogu, 16. oktoober kl 18

Täiskasvanud Õppija Nädal - Arne Kiini koolitus „Miks pildid untsu lähevad?“
Märjamaa valla raamatukogu, 17. oktoober kl 18

Täiskasvanud Õppija Nädal - Arvutiõpe algajale 50+
Valgu haruraamatukogu, 17. ja 18. oktoober

Perehommik „Kuidas muuta toidulaud tervislikumaks lihtsate valikutega?“
Piilupardi Mängutuba (Rapla, Sulupere 7), 18. oktoober kl 10

MITMESUGUST

Kultuurilooline mõtisklus - Linda Raus 104.
Külas on rahvatantsuõpetaja Kalev Järvela,

akordionil musitseerib Enn Rüütalu

Rapla kultuurikeskus, 17. oktoober kl 17.30

Kehtna valla mälumäng
Kehtna klubi, 22. oktoober kl 18

SPORT

Eesti karikavõistlused võrkpallis: Naiste Võrkpalli Balti Liiga Eesti Noortekoondis vs Kohila VK
Kohila spordikompleks, 16. oktoober kl 18.30

Alexela korvpalli meistriliiga: TYCO Rapla vs KK Hito
Rapla, Sadolini spordihoone, 17. oktoober kl 19.30

A-klassi noormeeste MV korvpallis: TYCO Rapla vs Parksepa SK/Võru
Rapla, Sadolini spordihoone, 18. oktoober kl 17.30

Meeste I liiga korvpallis: Kohila/Elion/Webware vs BC Kalev II
Kohila spordihoone, 18. oktoober kl 20

A-klassi noormeeste esiliiga korvpallis
Kohila spordihoone, 19. oktoober algusega kl 11

Jahilaskmine JM, VJM ja JP harjutustes. Valtu karikas II etapp
Valtu jahilasketiir (Saunaküla), 19. oktoober

Rapla SVK meistrivõistlused lauatenises
Valtu spordimaja, 19. oktoober kl 10

Rapla SVK meistrivõistlused koroonas
Valtu spordimaja, 19. oktoober kl 13

Alexela korvpalli meistriliiga: TYCO Rapla vs Tartu Ülikool/Rock
Rapla, Sadolini spordihoone, 19. oktoober kl 17

C1-klassi noormeeste esiliiga korvpallis
Märjamaa spordihoone, 20. oktoober algusega kl 10.30

B-klassi tütarlaste MV korvpallis
Rapla, Sadolini spordihoone, 20. oktoober algusega kl 12

Pirgu terviseraja jooks
Pirgu, 20. oktoober kl 13

AND1 Tallinna kossuliiga: Kohila/Elion/Webware vs BC Rapla
Kohila spordikompleks, 22. oktoober kl 19.45

Raplamaa terviseradade jooksusari – Rapla terviserada
Rapla Vesiroosi terviserada, 23. oktoober kl 17.30

ÖOKLUBI

CLUB CINEMA, Järvakandi
@Cinema. DJ Heiko Merikan
18. oktoober

Lets Get Wild. DJ Mista
19. oktoober

MADHOUSE, Rapla
Poker Night, Video Mania. DJ Allan Peramets
18. oktoober

Kuldsed hetked – Apelsin. DJ Crew
19. oktoober

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee.
Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 23. oktoobri lehes.

TELLI NÜÜD Sõnumid RAPLAMAA SEST MEIE ETTETELLIMISE HINDA EI TÕSTA

KOLMAPÄEV 16.10	NELJAPÄEV 17.10	REEDE 18.10	LAUPÄEV 19.10	PÜHAPÄEV 20.10	ESMASPÄEV 21.10	TEISIPÄEV 22.10
ETV 06.55 Terevisioon 08.55 Holby City haigla 09.55 Terevisioon* 11.55 Maailma ajalugu 12.50 Illus maa. Ää süük* 13.00 Riigikogu infotund. Otseülekanne 14.00 OP!* 14.30 Tagasi Hellases 15.00 Üks 15.05 Waterloo Roadi kool 16.00 Holby City haigla 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.35 Hercule Poirot. Korni müsteerium. Cornwalli naine kahtlustab, et ta hambaarstist mees tahab teda mürgitada 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Pealtnägija 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Valimisstuudio. Tartu debatt 23.10 Jah, härra peaminister. Tsaar on sündinud 23.40 Hercule Poirot. Korni müsteerium 00.30 Ringvaade* 01.35 Riigikogu infotund* 02.39 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Holby City haigla 09.55 Terevisioon* 11.55 Pealtnägija* 12.45 Täheleav. Mait Summatavet 14.00 Vabariigi kodanikud 14.55 3 hitti. Toidupidu 15.05 Waterloo Roadi kool 16.00 Holby City haigla 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.35 Hercule Poirot. Davenheimi kadumine. Pankur lahkub oma häärberist, et jalutada postkontorisse, ja kaob jäljetult 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Kahekõne 20.30 Möistlik või mõttetu 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Kapital korjab seekord Taist pärit inimestega Soome tundras marju 22.10 Mi 22.35 Erkki-Sven Tüür. Klarnetikontsert 23.10 Hercule Poirot 00.00 Ringvaade* 01.09 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Holby City haigla 09.55 Terevisioon* 11.55 Saladuslik Aafrika. Kilimanjaro* 12.25 MI* 13.00 Valimisstuudio. Tartu debatt 14.25 Kapital 14.55 Illus maa. Vibusangarid* 15.05 Waterloo Roadi kool 16.00 Holby City haigla. Taas minevikku 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.35 Hercule Poirot. Topeltpatt. Hastings viib Poirot' ühepäevasele reisile. Nende reisikaaslaselt varastatakse väärtuslikud antiikesemed 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 19.30 Rula ja Ratas 20.00 Mehed räägivad armastusest. Jan Uuspõld ja Mart Metsala 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Tamara Drewe 23.30 Pealtnägija* 00.15 Hercule Poirot. Topeltpatt 01.05 Ringvaade* 01.41 ERR uudised	07.30 Zou 07.40 Piip ja Tuut hoiavad Eesti lippu kõrgel 07.50 Suursilm 08.00 Väike rüütletrenk 08.20 Maša ja karu 08.30 Buratino tegutseb jälle 09.00 Puutepunkt 09.30 Möistlik või mõttetu* 10.00 Maahommik 10.45 Önne 13 11.15 Pealtnägija 12.05 Jüri Üdi klubi 13.00 Erkki-Sven Tüür. Klarnetikontsert 13.25 Erkki-Sven Tüür. Ärkamine 14.15 ENSV 14.45 Püha tuli 15.35 Kahekõne* 16.00 Mehed räägivad armastusest 16.55 Uued trikid. Käpardid õlletehases 17.45 Kodu 18.30 AK 18.40 Kuidas loodus toimib. Veekeskkond 19.30 Saladuslik Aafrika. Tansaania 20.00 Üheksandikud 20.30 Önne 13 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Valimisstuudio. Tallinna debatt 23.05 Midsomeri mõrvad 00.35 Täheleav. Mait Summatavet* 01.53 ERR uudised	07.30 Baleriin Angelina 07.40 Lammas Shaun 07.50 Ariol 07.55 Pimmi ja Pammii seiklused 08.00 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.10 Kiisu Miisu enneolematud seiklused 08.20 Väikese Muti seiklused 08.25 Lammas Shaun 08.35 Tatonka lood 08.45 Lastetuba 09.00 Prillitoos 10.00 Täheleav. 11.15 Jamie Oliveri 30 minuti road 11.40 Kuidas loodus toimib 12.25 Meie inimesed. 12.50 Tamara Drewe 14.40 Otsi loodusest liitlast 15.00 Midsomeri mõrvad 16.30 Nelli ja Elmar 17.30 Puutepunkt 18.00 Tagasi Hellases 18.30 AK 18.40 Maailma ajalugu 19.30 Mis juhtuks, kui...? 19.55 Valimised 2013. Valimiste õhtu 21.00 AK. Ilm 21.15 Sport. Sport 21.20 Valimised 2013. jätkub 00.25 Rock Summer 25 00.57 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Holby City haigla. Oma venna hoidja 09.55 Terevisioon* 11.55 Maahommik* 12.40 Olav Maran 13.10 Illus maa. Kurki, kõigile!* 13.20 Saladuslik Aafrika. Tansaania* 13.50 Jamie Oliveri 30 minuti road. Sinepikana 14.15 Uued trikid. Käpardid õlletehases 15.05 Waterloo Roadi kool 16.00 Holby City haigla. Oma venna hoidja 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.35 Hercule Poirot. 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Osoon 20.35 Meie inimesed. Inge 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Foorum 22.30 Saudi Arabia kevad 23.25 Hercule Poirot. Odava korteri saladus 00.15 Ringvaade* 01.24 ERR uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Holby City haigla. Juured 09.55 Terevisioon* 11.55 Prillitoos 12.55 Osoon 13.25 Foorum* 14.15 Saudi Arabia kevad 15.05 Waterloo Roadi kool 16.00 Holby City haigla. Juured 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.35 Hercule Poirot. Röövitud peaminister. Seekord lasub Poirot'l eriti ränk vastutus, kuna tema hallidest ajurakkudest oleneb, kas röövitud peaminister õnnestub päästa 18.30 AK 19.00 Ringvaade 20.05 Vabariigi kodanikud 21.00 AK. Ilm 21.30 Sport 21.40 OP! Ugala laval on inimesed ja kunstnikud. Bassein. Vett ei ole 22.10 Kodu 22.55 Üheksandikud. Tühja kohta ei õpeta* 23.25 Hercule Poirot. Röövitud peaminister 00.15 Ringvaade* 01.25 ERR uudised

ETV 2

07.10 SimsalaGrimm 07.35 Ruff tegutseb 07.45 Mesilane Maia 07.55 Baleriin Angelina 08.10 Lotte 08.15 Lastetuba 08.30 Mälu-uurija Endel Tulving 09.00 Ringvaade* 10.05 Väike maja preerias 10.50 Nöiatrumm 11.30 Eesti muusikavideod 12.01 ERR uudised 15.10 Korter 17.10 Väike maja preerias 18.00 Vaat kus lops 18.25 Kasuta oma kujutlusvõimet! 18.30 Lastetuba 18.50 Vahva Roosi 19.00 Lammas Shaun 19.05 Tinga Tinga lood 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 20.00 Meie inimesed. Karin 20.20 Minuscule 20.30 Metsapeatus 21.00 lyhikas Viimane trubaduur 21.10 lyhikas Völutari leivapätsid 21.30 Elu on liiga lühike 22.00 Udus 00.00 Meie söber Hamid Karzai 00.59 ERR uudised	07.10 Vahva Roosi 07.20 Tinga Tinga lood 07.30 Lammas Shaun 07.40 Lastelavastus 08.15 Lastetuba 08.30 Katuselaastu tõmbamine 09.00 Ringvaade* 10.05 Väike maja preerias 10.50 Illus maa. Vibusangarid* 11.00 Illus maa. Ää süük* 11.10 Puutepunkt* 11.40 Kelle poolel sa oled? 13.01 ERR uudised 17.10 Väike maja preerias 18.00 Tule õue! 18.28 Mina olen loom. Kana 18.30 Lastetuba 18.45 Arva ära, kui palju ma sind armastan 18.55 Väike printsess 19.05 Zou 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Aktuaalne kaamera (vene keeles) 20.00 Ela sajaga 20.30 ehh, uhhuduur 21.00 Polaartrip 21.25 Minuscule 21.30 Keeluaja kuningas 22.20 Sherlock 23.50 Cubaton – El Medico lugu 01.13 ERR uudised	07.10 Väike printsess 07.20 Zou 07.30 Arva ära, kui palju ma sind armastan 07.45 Tule õue!* 08.11 Mina olen loom 08.15 Lastetuba 08.35 ehh, uhhuduur 2 09.00 Ringvaade* 10.05 Väike maja preerias 10.50 Illus maa. Viibusangarid* 11.00 Illus maa. Ää süük* 11.10 Puutepunkt* 11.40 Kelle poolel sa oled? 13.01 ERR uudised 17.10 Väike maja preerias 18.00 Väike Tule õue! 18.20 Maša ja karu 18.30 Lastetuba 18.45 Hiirelabor 18.50 Arva ära, kui palju ma sind armastan 19.00 Putke põik 19 19.05 Zou 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Aktuaalne kaamera (vene keeles) 20.00 Valimisstuudio. Tartu debatt 21.30 Idioot 22.20 Troonide mäng 23.20 Keeluaja kuningas 00.10 lyhikas Viimane trubaduur 00.25 lyhikas Völutari leivapätsid 00.40 Eesti TOP 7* 01.30 ERR uudised	09.00 Max 09.30 Baleriin Angelina 09.45 Prügihunt ja Superjanes 10.10 Piip ja Tuut hoiavad Eesti lippu kõrgel 10.15 Ariol 10.20 Völukarusell 10.30 Willy Fogiga ümber maailma 11.00 OP!* 11.30 MI* 11.55 Kaalul on rohkem kui elu 12.55 Sherlock 14.30 Igavesti Teie 15.30 Swing mind ikka lohutab... 16.10 Siin ja praegu. Jüri Lumiste 17.00 Kalle Blomkvisti ohtlik elu 18.20 Willy Fogiga ümber maailma 18.50 Buratino tegutseb jälle. Pikk Hermann 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Aktuaalne kaamera (vene keeles) 19.45 Illus maa. Kurki, kõigile! 19.55 Tantsi mulle 20.55 Mont Blanc mäng 21.05 Maraton 21.20 Sõnum naabritele 21.35 Valimisstuudio. Tallinna debatt 23.05 Elu on liiga lühike 23.35 Udus 01.43 ERR uudised	09.00 Kalle Blomkvisti ohtlik elu 10.20 Tatonka lood 10.30 Willy Fogiga ümber maailma 11.00 Rula ja Ratas 11.30 ehh, uhhuduur 2 11.55 Ela sajaga 12.25 Tagatargemad 12.55 Need vanad armastuskirjad 15.05 Lennud. Lavakunstikooli XV lend 15.50 Punased tähtpäevad 16.05 Jüri Üdi klubi 17.00 Max 17.30 Tule õue!* 18.00 Prügihunt ja Superjanes 18.20 Willy Fogiga ümber maailma 18.50 Lammas Shaun 18.55 Tatonka lood 19.05 Väike Nicolas 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 19.50 Illus maa. Laastud lendavad 19.55 Teemaõhtu. Rock Hotel ja Meelejahutaja. 20.55 Muinaslood muusikas. Rock 21.50 Ivo Linna 22.40 Äratundmiserööm. Rock Hotel 23.15 Öörock hotellis 23.45 Meelejahutaja, 2 00.47 ERR uudised	07.10 Väike Nicolas 07.20 Tatonka lood 07.30 Völukarusell 07.40 Arva ära, kui palju ma sind armastan 07.55 Väike printsess 08.05 Tinga Tinga lood 08.15 Suursilm 08.30 Prints ja kerjus 09.40 Maša ja karu 09.45 Ajakompass 10.05 Väike maja preerias 10.50 Ringvaade* 11.20 Tagatargemad 11.55 Mahemaa 12.20 Anne Paluver 13.10 ERR uudised 15.30 Prints ja kerjus 16.40 Üheksandikud 17.10 Väike maja preerias 18.00 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 18.20 Lammas Shaun 18.30 Lastetuba 18.45 Mesilane Maia 18.55 Baleriin Angelina 19.10 Lotte 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 20.00 Pealtnägija 20.45 Suur jõgi 21.30 Mandrite ränd 22.20 Teaduspalavik 22.50 Eesti TOP 7 23.35 Kuidas ei tohiks elada 00.05 Saddami dünastia 01.11 ERR uudised	07.10 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 07.30 Ruff tegutseb 07.40 Mesilane Maia 07.55 Baleriin Angelina 08.05 Lammas Shaun 08.15 Lastetuba 08.30 Prints ja kerjus 09.40 Lammas Shaun 09.50 Aja-kompass 10.05 Väike maja preerias 10.50 Ringvaade* 11.55 Öpiöü! 12.20 Jüri Üdi klubi 13.15 ERR uudised 16.00 Prints ja kerjus 17.10 Väike maja preerias 18.00 SimsalaGrimm 18.25 Professor Saarma harivad seiklused 18.30 Lastetuba 18.45 Mesilane Maia 18.55 Baleriin Angelina 19.10 Lotte 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 20.00 Pealtnägija 20.45 Suur jõgi 21.30 Mandrite ränd 22.20 Teaduspalavik 22.50 Eesti TOP 7 23.35 Kuidas ei tohiks elada 00.05 Saddami dünastia 01.11 ERR uudised
--	--	--	---	--	---	---

KANAL 2

06.00 Punased roosid 06.45 Tomi ja Jerry saade 07.10 Garfield 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Tuhat ja üks ööd* 10.00 Rosario 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Kaks kanget Indias* 12.30 Mis sul viga on?* 13.00 Süvahavva* 14.00 Saladused. Võimümängud armastuses 14.55 Punased roosid 16.00 Küladetektiivid. Surm treeneriks 17.00 Rosario 18.00 Tuhat ja üks ööd 19.00 Reporter 20.00 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 21.00 Heeringas Veenuse öäl 21.30 Pilvede all. 22.30 Jahtunud jälg. Tatevate 23.30 Bordell 232 . 00.30 Vice - Lapsmõrvarid* 01.05 Sjomini juurdlus. 01.55 Vampiiripäevikud 02.35 Krimi* 03.00 Rooli võim* 03.25 Reporter* 04.15 Vangla 04.35 Kriminaalne Venemaa. 05.05 Küladetektiivid*	06.00 Punased roosid* 06.45 Tomi ja Jerry saade 07.10 Garfield 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Tuhat ja üks ööd* 10.00 Rosario 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Pilvede all* 12.30 Heeringas Veenuse öäl - Raivo E. Tamme eri* 13.00 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda* 14.00 Saladused 14.55 Punased roosid 16.00 Küladetektiivid. Viimane tööülesanne 17.00 Rosario 18.00 Tuhat ja üks ööd 19.00 Reporter 20.00 Parim enne 20.30 Kodutunne. 21.30 Turist 23.35 Kaablikutt 01.30 Hea naine. Hapukurgihooaeg 02.15 Bordell 232 *. Põgenev tüdruk 03.00 Aiasaade* 03.15 Kodusaade* 03.50 Reporter* 04.40 Kriminaalne Venemaa. Valerahategijad 05.05 Küladetektiivid*	06.00 Punased roosid* 06.45 Tomi ja Jerry saade 07.10 Garfield 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Tuhat ja üks ööd* 10.00 Rosario* 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Kodutunne* 12.30 Parim enne* 13.00 Galileo* 14.00 Saladused 14.55 Punased roosid 16.00 Küladetektiivid 17.00 Rosario 18.00 Tuhat ja üks ööd 19.00 Reporter 20.00 Kuldvillak 20.35 Galileo 21.30 Süvahavva. Wöllamäe vikati-mees. Arnika on Wöllamäe talus saanud kohutava teadmise oma tõelisest võimetest 22.30 Põrgulikud kõõgid. Hannah & Mason's 23.30 Teispoolsus - Libahuntide mäss 01.15 Eelmise suve saladus 02.55 Lemmikretseptid* 03.30 Reporter* 04.20 Kuldvillak* 04.50 Küladetektiivid* 05.40 Kokakool	06.30 Matsakas beib 07.15 Reporter* 08.10 Imeline võlukunst 08.35 Kass Oggy ja kurjad prussakad 08.45 Top Shop 09.00 Kodusaade 10.00 Lemmikretseptid 10.45 Hooaeg 11.30 Rooli võim 12.00 Subboteja 13.00 Põrgulikud kõõgid* 14.00 Mis sul viga on?* 14.30 Saladused* 15.00 Eesti tippmodell 2 16.00 Valelikud võrgutajad 17.00 Unelmataleav - Omaan. Natalie ja Thomas naudivad õnne ja loodavad reisil kahekesi aega veeta, kuid üllatuslikult on laeval ka Thomase vanemad 18.55 Tallinna linnapea Edgar Savisaare peördumine 19.00 Reporter+ 19.35 Reisile meiega. Samarkand 20.05 Stereo 21.30 Ärapanija 22.00 Nõrkusehetk 23.55 Operatsioon Marss 02.00 Turist* 03.40 Reporter+* 04.10 Metsikud	06.05 Rooli võim* 06.30 Unelmataleav - Omaan* 08.10 Paw Paw mõmmikud 08.30 Barbie Mariposa ja Haldjaprintsess 10.05 Sinbad. Seitsme mere legend 11.40 Parim enne* 12.10 Kodutunne* 13.10 Naabriplika* 14.10 Pilvede all* 14.10 Sirje teeb midagi ootamatut. Kertu annab Erikule head nõu 15.10 Rosamunde Pilcher – Elukarussell. 17.05 Inga Lindström - Frederiku süü 19.00 Reporter+ 19.35 Sajandi armastus 20.50 Mida naised tahavad 23.20 Lõppmäng. Härra Must 23.30 NCIS Mängufilm 4.3.2.1. Jo päevi täidab igav töö supermärketis 02.00 Nõrkusehetk* 03.35 Süvahavva*. Wöllamäe vikati-mees 04.20 Reporter+* 04.50 Eesti tippmodell 2*	06.00 Punased roosid* 06.45 Tomi ja Jerry saade 07.10 Garfield 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Tuhat ja üks ööd* 10.00 Rosario* 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Sajandi armastus* 12.50 Kuldvillak* 13.30 Reisile meiega*. Samarkand 14.00 Saladused 14.55 Punased roosid 16.00 Küladetektiivid 17.00 Rosario 18.00 Tuhat ja üks ööd 19.00 Reporter 20.00 Saladused. Omad vitsad 20.30 Naabriplika. Topeltagent. 21.30 Eesti tippmodell 2 22.30 Lõppmäng. Härra Must 23.30 NCIS Los Angeles. Valvekord. 00.25 Meedium. Sinu naabrid 01.15 Ärapanija* 01.40 Stereo* 02.50 Matsakas beib* 03.35 Hooaeg* 04.10 Reporter* 05.00 Küladetektiivid*	06.00 Punased roosid* 06.45 Tomi ja Jerry saade 07.10 Garfield 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Tuhat ja üks ööd* 10.00 Rosario 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Saladused* 12.00 Naabriplika* 13.00 Eesti tippmodell 2 14.00 Saladused 14.55 Punased roosid 16.00 Küladetektiivid. Hooga surma 17.00 Rosario 18.00 Tuhat ja üks ööd 19.00 Reporter 20.00 Mis sul viga on? 20.30 Kaks kanget Indias. Taj Mahal - armastuse suur ja imeline sümbol 21.30 Vice - Tapvad piirid. 22.10 Krimi 22.40 Nikita. Kalbe Tuli 23.40 Luku taga 01.25 Dexter. Laibad maanteel 02.20 Ekstreemkalapiük Robson Greeniga 03.20 Reporter* 04.10 Kriminaalne Venemaa 05.05 Küladetektiivid*
---	---	---	---	--	--	---

TV3

06.15 Bakugan 06.40 Madagaskari pingviinid 07.05 Käsna-Kalle Kantpüks 07.30 Max Steel 08.00 Armastus võidab 09.00 Kirgede torm 10.05 Vaprad ja ilusad 10.35 Top Shop 10.50 Elu keset linna 11.25 Seaduse nimel 12.25 Suletud uste taga 13.25 CSI New York 14.20 Vaprad ja ilusad 14.50 Seitsmes taevas 15.50 Armastus võidab 16.50 Kirgede torm 17.55 Kätemaksukontor: Neli tisleerit 19.00 Seitsmesed uudised 20.00 Appi tuleb selgeltnägija: Kai-do enesetapp 21.00 Võimalik vaid Venemaal 21.30 Kondid: Surnukeha kapsli sees 22.30 Kätemaks: Patukahetsus 23.30 Top Gear USA: Muskelautod 00.35 Viimane hoiatus 01.35 Vaga vesi 02.25 Anarhia pojad 03.00 Appi tuleb selgeltnägija 03.50 Võimalik vaid Venemaal* 04.35 Seitsmesed uudised 05.25 Selline on elu! Saagu meid jälle viis!	06.15 Bakugan 06.40 Madagaskari pingviinid 07.05 Käsna-Kalle Kantpüks 07.30 Max Steel 08.00 Armastus võidab 09.00 Kirgede torm 10.05 Vaprad ja ilusad 10.35 Top Shop 10.50 Elu keset linna 11.25 Seaduse nimel 12.25 Appi tuleb selgeltnägija 13.25 Kondid 14.20 Vaprad ja ilusad 14.50 Seitsmes taevas 15.50 Armastus võidab 16.50 Kirgede torm 17.55 Kätemaksukontor 19.00 Seitsmesed uudised 20.00 Kodumäng 20.30 Kätemaksukontor: Päikesest lummatud 21.30 Selgeltnägijate tuleproov 22.35 Kolmeraudne 23.35 Puudutus: Minu vaenlase vaenlane 00.35 Euroopa Pokkeriturnee 01.40 Päästjad: ADD 02.30 Kinominutid 02.55 Kolmeraudne* 03.45 Euroopa Pokkeriturnee* 04.35 Seitsmesed uudised 05.25 Selline on elu! Eksmees röövis mu tütre Liibüasse	06.15 Bakugan 06.40 Madagaskari pingviinid 07.05 Käsna-Kalle Kantpüks 07.30 Teismelised ninjakilpkonnad 08.00 Armastus võidab 09.00 Kirgede torm 10.05 Vaprad ja ilusad 10.35 Top Shop 10.50 Elu keset linna 11.25 Kaitseinglid 12.25 Kätemaksukontor: Päikesest lummatud 13.20 Selgeltnägijate tuleproov 14.20 Vaprad ja ilusad 14.50 Seitsmes taevas: Raske lahkumina 15.50 Armastus võidab 16.50 Kirgede torm 17.55 Kätemaksukontor: Liiga vana 19.00 Seitsmesed uudised 20.00 Me armastame Eestit 21.30 Kerge elu*. Stella saab aru, et tema suurim vaenlane on ta oma mees 22.30 Gigolo mees 00.15 Castle: Mõrva anatoomia 01.15 Operatsioon Ö ja teised Šuriku seiklused 03.05 Kerge elu* 04.00 Selline on elu! 04.50 Seitsmesed uudised	05.40 Kirgede torm 07.25</
--	--	--	---

Autoekspert on Eesti juhtivaid ja vanimaid autokaupluste ja teeninduste kette. Esindatud oleme ka Skandinaavias ja teistes Balti riikides. Nii suureks ei saa kasvada, kui ettevõtte pole pakkuda midagi erilist. Midagi, mis annab klientidele põhjuse ikka ja jälle tagasi tulla ja pakutavaid tooteid ja teenuseid oma sõpradele soovitada.

Otsime oma professionaalsete töövahendite ja kogenud meistritega töökodadesse üle Eesti

AUTOREMONDILUKKSEPPASID JA AUTOELEKTRIKUID

Töökodades pakume sõidu- ja pakiautodele järgmiste teenuste:

- Sõidukite korraline hooldus ja remont
- Sildade reguleerimine
- Diagnostika
- Lisaseadmete paigaldus
- Eelsoojendite Webasto ja Defa WU paigaldus ja remont
- Konditsioneeride täitmine ja remont

Sinult ootame: teadmisi ja kogemusi autoremondilukksepa tööde osas, tehnilist taipu ja korrektsust, B-kategooria juhilube ning suur huvi autode vastu. Teadmiste täiendamise ning uute oskuste omandamise jaoks tuleb kasuks saksa-, inglise ja/või soome keelse erialasõnavara tundmine.

Omalt poolt pakume: autoproffide töövahendeid ja kaasaegset töökeskkonda, võimalust teenida korralikku palka kuni 1700 eurot, võimalust täiendada erialaseid teadmisi erinevate oma ala spetsialistide juhendamisel.

Kui ülaltoodu on just see, mida igapäevaselt teha soovid, saada oma CV aadressile

personal@autoekspert.ee

www.autoekspert.ee
autoekspert

AUTOEKSPERT

ARUTECH
parimad aknad

Asutatud 1999.^a

Aknad kuni -57%

Paigaldus -50%

Pakkumine kehtib kuni 31. oktoobrini

**Pensionäridele
lisasoodustus!**

**OKTOOBER - parimate
soodustustega kuu!**

**Arutech Parimad Aknad
rakendab nüüd akende tootmisel
süsteemi Gealan S 9000.**

**Sellel kaasaja kõige soojemal
süsteemil (profili U-väärtus on
0,92 W/m²K) on mitmeid eeliseid
ja hea hind.**

Üle Eesti 1516 **www.arutech.ee**

Avatud: E-R 8.30 -17.00

Müügiesindus UUEL AADRESSIL

Lõuna 13.00 -13.30 Tallinna mnt 23. Tel 5551 3058, 677 7055

Rahvusvaheline kvaliteedijuhtimise sertifikaat ISO 9001:2008 ja keskkonnasertifikaat ISO 14001:2004

**HOOAJA
LÕPUMÜÜK**
JALGRATTAD kuni -50%

**KÕIK
TOSSUD -40%**

**Fixus Raplamaa
Spordipood
Viljandi mnt 4 A
Tel 485 6831**

Õiguslane koolitus Raplamaa MTÜ-de juhtidele

Millal: 4. ja 5. novembril kella 10–17

Kus: Rapla Kultuurikeskuse kammersaalis

Koolituse maht: 16 akadeemilist tundi

Osalejad: 20 Raplamaa kodanikeühenduste juhti ja aktiivliiget

Osalejatel on vajalikud baasteadmised ja oskused MTÜ siseste ja välise õigussuhete mõistmiseks ja reguleerimiseks; mittetulundusühingute seaduses sätestatud õigusnormide lugemiseks, mõistmiseks ja rakendamiseks ning MTÜ nimel sõlmitavate lepingute mõistmiseks.

I koolituspäeval keskendume MTÜ siseste õigussuhete analüüsile. Iga osaleja võtab koolitusele kaasa oma organisatsiooni põhikirja, teeb koolitusel selle põhjaliku analüüsi ning koostab parendusettepanekud, mida hiljem oma organisatsiooni liikmetega arutada.

II koolituspäeval uurime MTÜ väliseid õigussuhteid, analüüsime erinevate lepinguliste suhete erinevusi ning harjutame lepingute koostamist ja kriitilist lugemist.

Koolitaja: Kaidi Holm, Juhatuse Kompetentsikeskus

KOOLITUS ON TASUTA!

Registreerumine ja info: 27. oktoobrini www.arenduskeskused.ee
või andres@raek.ee; 489 4755

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

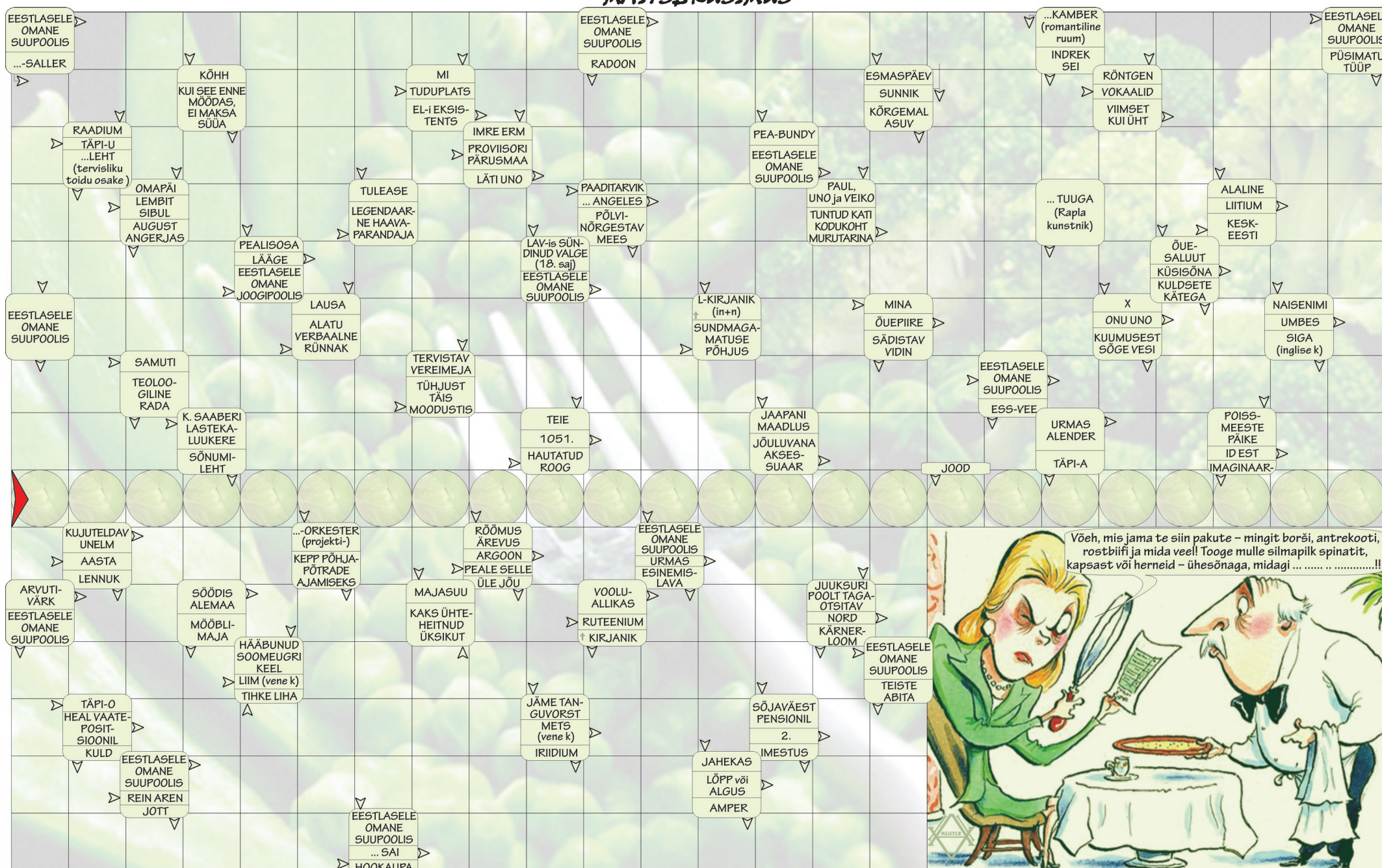

Eesti tuleviku heaks

RAPLAMA
AREN- JA ETTEVÕTLUSKESKUS

MAITSEKÜSIMUS

Koostas: Aivi Meister

***16. oktoober on maailma toidupäev**

LEIA ANTUD SÕNADEST NELJATÄHELISED SÕNAD. ÜLEJÄÄNUD TÄHTE-
DEST TULEB LAHENDUSSÕNA.
NÄITEKS ASPAR – SAAR.

R	Õ	Õ	S	K					
A	S	P	A	R					
K	I	I	V	I					
I	L	V	E	S					
P	O	O	L	A					
K	A	N	A	L					
S	O	O	M	E					

ÖIGESTI VASTASID:
ARON TERRAS
ROLAND KLAAS
EGERT VERBAK
MAIT AINSAR
JÜRGEN LAARS
TEET TAMMELAAN
SANDER VESSART
JOHANNA BUHT

RAIKO ÜTSMÜTS
KAIDI POOBUS
AVELY TOOMINGAS
ALLAN TOOMINGAS
KERT TOOMINGAS
KAROL KEELMANN
RENNO KEELMANN
MELANI VAHESAAR
ANDREAS LIIMANN

MAILIS RAIDMA
KERLI HIETAM
HANNAGRETE SEPP
HANNALIISE SEPP
BERIT LIIMANN
HELINA BAKAJEV
MARGO PULVER
DEISI SAMMAL
KASPAR SAMMAL

**VILDIKAD VÕITIS
SANDER VESSART
EELMISE MÕISTATUSE VAS-
TUS ON „VAPRUS“.**

Auhinna saab kätte Raplamaa Sõnumite toimetusest

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja T. Tõnissoni raamatu

Saada ristsõna vastus hiljemalt 21. oktoobriks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetuse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511 NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused.

9. oktoobril ilmunud suure ristsõna vastus on „**oma elust teha kunsti**“!
Kingsepatöökoja OÜ Kingake (Kuusiku tee 2) kinkekaardi võitis **Aivi Tammelaan**
Auhinna saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus

Nimi

Adress, tel

LASTE RISTSÕNA
VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

ADDRESS, TEL

TAMREX

ASENDAMATU MUGAVUS KÜLMADES TINGIMUSTES!

TAMREX soe
aluspesusärk

art 7191 - meeste mudel

art 7192 - naiste mudel

HIND 29.- €

Soe Poly Dacron kangast aluspesusärk talletab ideaalselt kehasoojust, juhib niiskuse kehapiinnalt eemale ja hoiab keha kuivana. Väga pehme, mugav ja veniv materjal.

Materjal:
100% Poly-Dacron.

Värvus: tumehall

TAMREX pikad
aluspesupüksid

art 7112 - meeste mudel

art 7113 - naiste mudel

HIND 26.- €

Soojad Poly Dacron kangast aluspesupüksid talletavad ideaalselt kehasoojust, juhiavad niiskuse kehapiinnalt eemale ja hoiab keha kuivana. Väga pehme, mugav ja veniv materjal.

Materjal:
100% Poly-Dacron.

Värvus: tumehall

Komplekt (särk + püksid) -20% = 44.- €

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni **31.12.2013** või kuni kaup jätkub!

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN

Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusesepäpi 35

TARTU

Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU

Riia mnt 169a, Savi 3

RAKVERE

Pikk 2

ILJANDI

Riia mnt 42a

JÕHVI

Tartu mnt 30

VÕRU

Piiri 2

VALGA

Vabaduse 39

NARVA

Tallinna mnt 19c

HAAPSALU

Ehitajate tee 2a

PAIDE

Pikk 2

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084
faks 489 2135,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson. **Tegevtoimetaja:** Inge Põlma (489 2244).
Ajakirjanikud: Maire Kõrver (489 2241), Katrin Helend-Aaviku (489 2246),
Vivika Veski (489 2132), Stina Riisalu (489 2137), Siim Jõgis (489 2139),
Katri Reinsalu (489 2245), Haldi Ellam, Margus Mikomägi

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138). **Fototoimetaja:** Jaak Kadarik
(489 2138). **Kujundajad:** Ulvi Blande, Janek Tõnisson (489 2138).
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)

Reklaamijuht: Janek Tõnisson (489 2131, 520 0846) **Reklaamikonsultant:** Sigrid Algve
(489 2130). **Raamatupidaja:** Juulija Rüsse (489 2136, 489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastõid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastõid.

Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetus võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Trükk AS Printall

Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363